

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LUBYCZA KRÓLEWSKA

NA LATA 2024-2033

Spis treści

WPROWADZENIE	3
CZĘŚĆ 1. DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY	5
I. KONSPEKT OPRACOWANIA STRATEGII	6
II. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	10
III. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	14
IV. RYS HISTORYCZNY	16
V. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	29
VII. STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	57
VII. SPOŁECZEŃSTWO	84
VIII. ANALIZA SWOT	107
CZĘŚĆ 2. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU	112
IX. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH	113
X. WIZJA I MISJA ROZWOJU	119
X. CELE STRATEGICZNE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁANIA	123
XII. FINANSE	127

STRATEGIA ROZWOJU GMINY LUBYCZA KRÓLEWSKA NA LATA 2024-2033

WPROWADZENIE

Prace nad Strategią rozpoczęto w listopadzie 2023 roku, kiedy to Burmistrz Lubyczy Królewskiej podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas badania ankietowego.

Wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Prace te zostały zrealizowane podczas drugich warsztatów z Zespołem Strategicznym. Następnie skonsultowano te zagadnienia z Zespołem Strategicznym. Następnie projekt dokumentu strategicznego udostępniono mieszkańcom z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag.

Ostateczny dokument uwzględnia opinię mieszkańców Gminy.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac na Strategią:

- Spotkanie robocze z Burmistrzem Lubyczy Królewskiej.
- Powołanie Zespołu ds. Strategii.
- Badanie ankietowe.
- Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej.
- Diagnoza potencjału.
- Wyznaczenie obszarów problemowych.
- Opracowanie misji i wizji oraz celów i działań strategicznych.
- Projekt dokumentu.
- Konsultacje społeczne.
- Uchwalenie Strategii.
- Wdrażanie Strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Lubycza Królewska na lata 2024-2033 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2033 roku. Umożliwia ona efektywne gospodarowanie własnymi zasobami oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

W związku z przystąpieniem do opracowania Strategii rozwoju Gminy Lubycza Królewska na lata 2024-2033, został powołany Zarządzeniem Nr 70/2023 z dnia 1 grudnia 2023 r. Zespół roboczy ds. opracowania Strategii rozwoju w następującym składzie:

1. Katarzyna Piechnik - Sekretarz Gminy – przewodnicząca,
2. Mariusz Lewko – Przewodniczący Rady Miejskiej – członek,
3. Anna Krzyszycha – Wiceprzewodnicząca Rady Miejskiej – członek,
4. Katarzyna Chmielowiec – Radna Rady Miejskiej – członek,
5. Monika Nazarowicz – Skarbnik Gminy – członek,
6. Ilona Junko – Kierownik Referatu - członek,
7. Agnieszka Pasieczna – Dyrektor CKSiT – członek,
8. Alicja Żmuda- Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej – członek,
9. Jerzy Garbacz – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Lubyczy Królewskiej – członek,
10. Anna Brodowska Dyrektor Szkoły Podstawowej w Machnowie Nowym – członek,
11. Mariola Gemborys – Dyrektor Przedszkola Samorządowego w Lubyczy Królewskiej – członek,
12. Agata Nowicka – Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej – członek,
13. Joanna Podolak - Zastępca Kierownika USC – członek,
14. Piotr Krzych – członek,
15. Artur Sawiak – członek,
16. Paweł Borowiec – członek,
17. Alicja Wrońska – członek,
18. Joanna Zatorska – członek,
19. Diana Leszczyńska – członek,
20. Adam Wielgosz – członek,
21. Mariusz Pyrz – członek,
22. Anna Gajda – członek,
23. Dominika Wywrocka – członek,
24. Angelika Budzyńska – Radna Rady Miejskiej - członek.

Dodatkowo Zespół do opracowania Strategii Rozwoju wspierali eksperci z redakcji portalu „Historia Regionu Tomaszów Lubelski-Bełz-Rawa Ruska”:

Zdzisław Pizun,

Aneta Siemieńska,

Ryszard Gawryś.

An aerial photograph of a village, showing a central road, numerous houses with various roof colors, and surrounding agricultural fields. The text is overlaid on the image.

CZĘŚĆ 1

DIAGNOZA STRATEGICZNA

GMINY

An aerial photograph of a river meandering through a vibrant green landscape. The river is dark brown and winds through a mix of lush green grasslands, dense clusters of trees, and agricultural fields. The fields show distinct patterns of furrows and rows, suggesting recent plowing or planting. The overall scene is bright and verdant, with a clear sky and a black border framing the image.

I. KONSPEKT OPRACOWANIA STRATEGII

Diagnozę strategiczną Gminy stworzono na potrzebę Strategii Rozwoju Gminy Lubycza Królewska na lata 2024-2033. Diagnoza pokazuje nam, w którym miejscu się znajdujemy teraz, jaki jest nasz punkt wyjściowy, co precyzuje pozycję rozwojową danej gminy, ponieważ tylko w ten sposób można obmyślić cele i kierunki działań, w tym obszary strategicznego działania, na kolejne lata. Bardzo ważną funkcją diagnozy jest wyselekcjonowanie informacji potrzebnych w procesie planowania. W diagnozie strategicznej gminy Lubycza Królewska posłużono się danymi jakościowymi i ilościowymi oraz danymi przestrzennymi. Użyto narzędzi GIS (System Informacji Geograficznej), aby stworzyć podkłady mapowe oraz kartogramy.

Jako zakres czasowy diagnozy strategicznej wybrano okres przeważnie 5 lat poprzedzających tworzenie dokumentu Strategii, przez co wybranym rodzajem diagnozy strategicznej, została tzw. diagnoza dynamiczna. Jednakże, ze względu na dostęp do danych zastanych, niektóre uwarunkowania przedstawione zostały w zakresie 3 lat. Diagnoza dynamiczna – to analiza polegająca na obserwacji zjawisk w przyjętym przedziale czasowym (zebrane dane z kilku lat tworzą szereg czasowy). Spojrzenie na zjawiska, fakty z perspektywy czasu pozwala nam uchwycić pewne tendencje i stanowi podstawę oceny spodziewanych rezultatów w przyszłości. Niektóre zjawiska społeczno-gospodarcze mają charakter cykliczny, dlatego wnioski, wyciągane na podstawie informacji dotyczących tylko jednego roku, mogą być obciążone dużym błędem. Analiza szeregów czasowych pozwala:

- sformułować kierunek zmiany,
- sformułować dynamikę zmiany,
- sformułować „punkty przełomowe”,
- wyznaczyć kierunek zmian w przyszłości.

Aby ocenić skalę zjawisk, procesów oraz wyznaczyć wnioski z diagnozy strategicznej, służące stworzeniu operacyjnej części Strategii Rozwoju Gminy Lubycza Królewska, porównano pod względem demograficznym, społeczno-gospodarczym oraz przestrzennym sąsiadujące gminy, posiadające podobny charakter funkcjonowania oraz posiadające równoległe uwarunkowania.

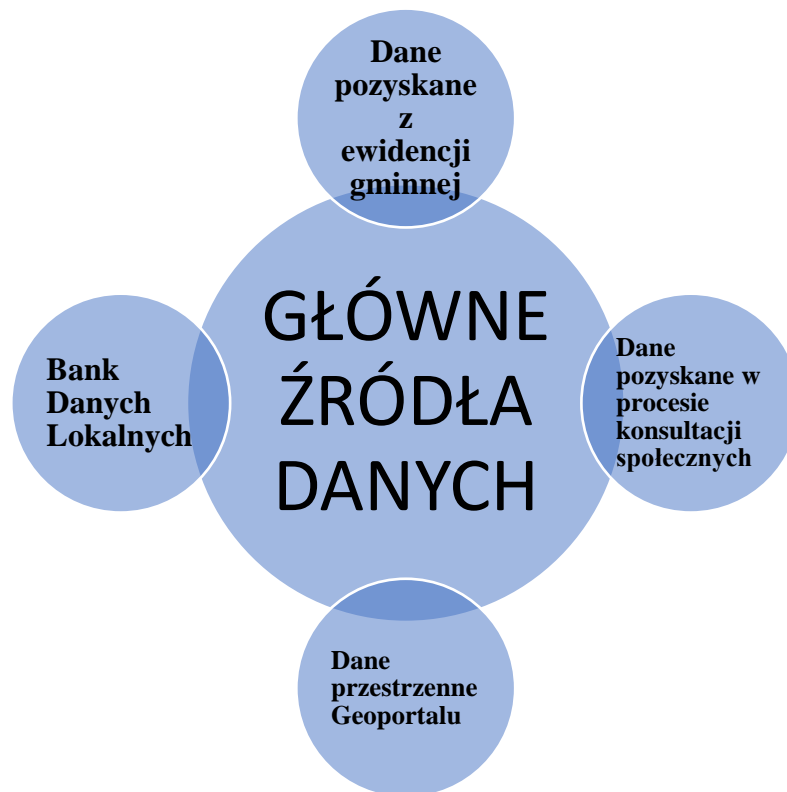
Dane uwarunkowania Gminy przedstawione zostały na podstawie danych statystycznych, jednak dopełnione wnioskami z przeprowadzonych konsultacji społecznych na terenie Gminy Lubycza Królewska. Przeprowadzone warsztaty strategiczne włączyły w proces partycypacji społecznej 150 mieszkańców oraz 200 mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym.

Rysunek 1. Informacje dotyczące liczby osób biorących udział w konsultacjach społecznych



Wśród najważniejszych dokumentów, z których pozyskano największą ilość danych ilościowych oraz jakościowych znalazły się:

Rysunek 2. Główne źródła danych pozyskanych do opracowania Strategii



Diagnoza strategiczna powstała we współpracy z Urzędem Miasta, mieszkańcami, przedsiębiorcami, jednostkami organizacyjnymi Gminy, jednostkami pomocniczymi oraz służbami mundurowymi. Dane pozyskane zostały również w procesie konsultacji społecznych, dyskusji oraz wywiadu pogłębionego, który jest techniką badania jakościowego polegającą na prowadzeniu intensywnych indywidualnych wywiadów z niewielką liczbą respondentów, w celu zbadania ich punktu widzenia na temat konkretnej idei lub sytuacji. Zachowany został proces współdziałania społecznego, opierający się na:

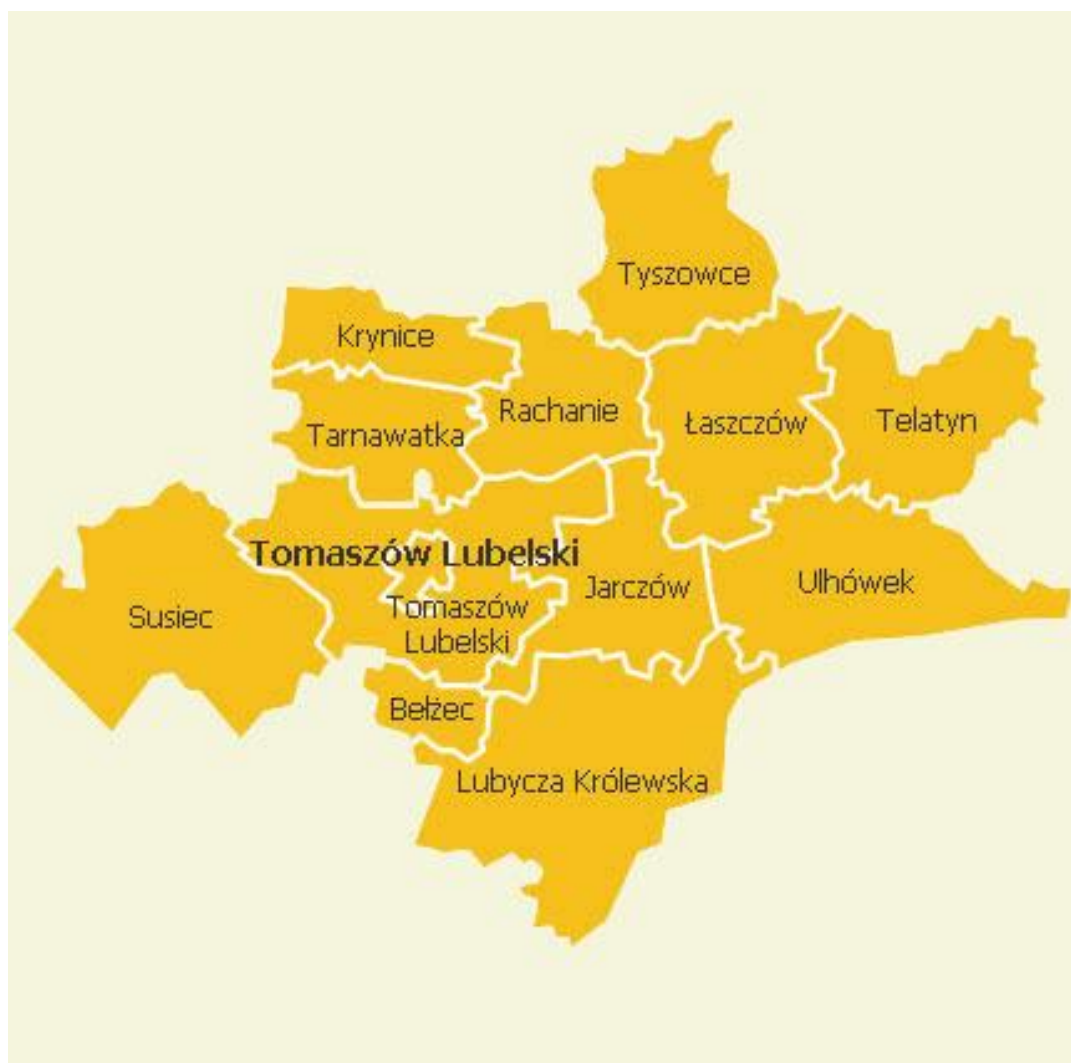
Informowaniu
Konsultowaniu
Współdecydowaniu



II. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

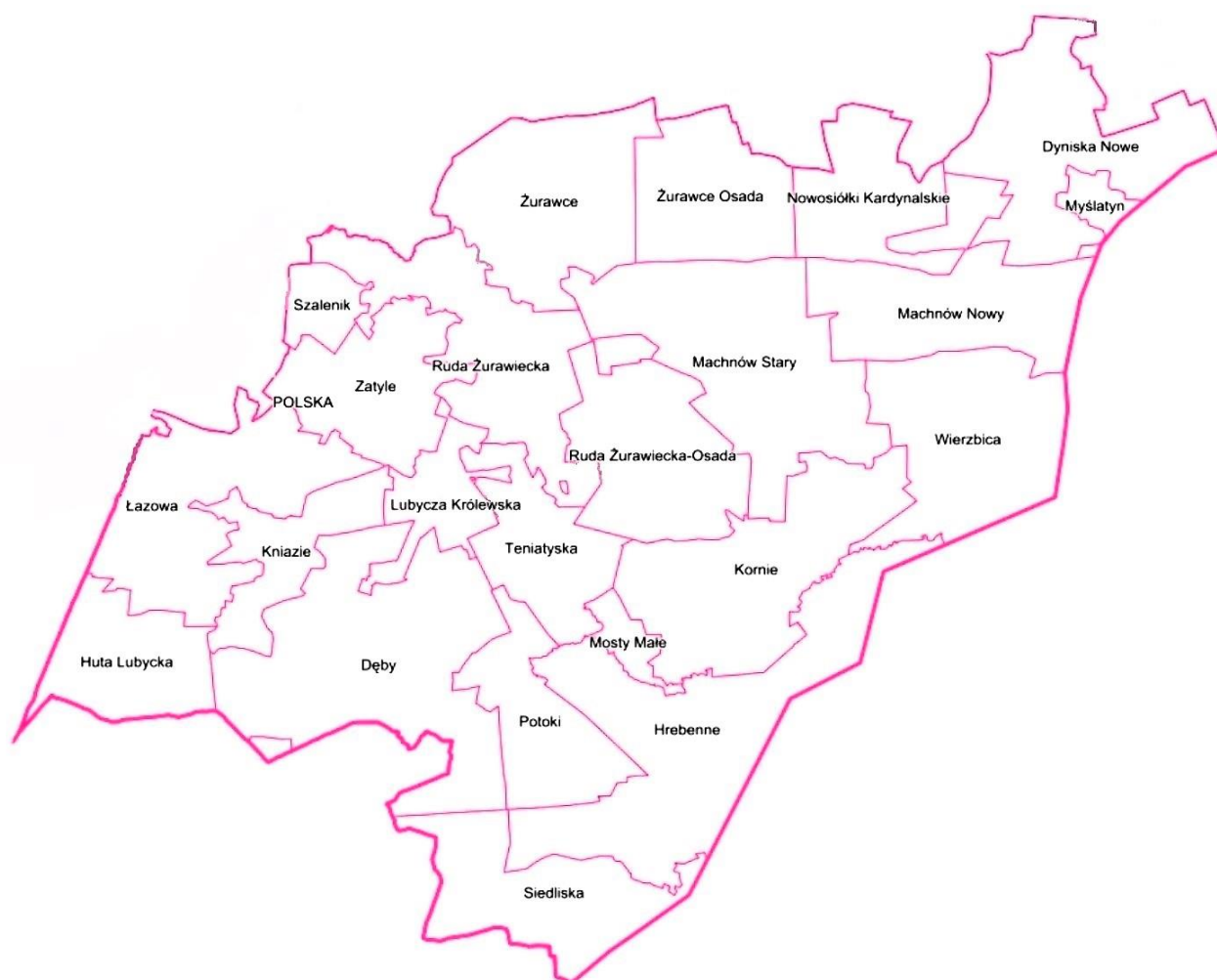
Lubycza Królewska to gmina miejsko-wiejska położona w województwie lubelskim, powiecie tomaszowskim. Powierzchnia Gminy wynosi 208,09 km². Na terenie gminy znajduje się przejście graniczne Hrebenne – Rawa Ruska. Gmina sąsiaduje w powiecie tomaszowskim z gminami: Bełzec, Jarczów, Ulhówek. Gmina Lubycza Królewska sąsiaduje również z powiatem lubaczowskim w województwie podkarpackim.

Mapa 1. Gmina Lubycza Królewska na tle powiatu tomaszowskiego



Lubycza Królewska jest jedną z nielicznych gmin w powiecie tomaszowskim, które posiadają obszar miejski. Przekształcenie siedziby obszaru wiejskiego w miasto często ma charakter prestiżowy, który jest najlepszym możliwym sposobem reklamy i popularyzacji. Jednak by móc promować miasto, musi się ono rozwijać oraz odpowiadać potrzebom i oczekiwaniom zarówno mieszkańców oraz osób przyjezdnych. Przekształcając gminę wiejską w gminę miejsko-wiejską, zwiększa się szanse pozyskiwania funduszy zarówno dla miasta oraz dla obszaru wiejskiego.

Mapa 2. Gmina Lubycza Królewska z podziałem na sołectwa



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych obiektów topograficznych

Gmina Lubycza Królewska położona jest w sąsiedztwie Ukrainy. Na terenie gminy znajduje się przejście graniczne Hrebenne – Rawa Ruska. Przejście graniczne jest ogólnodostępne w ciągu drogi krajowej nr 17 i oddalone jest od miasta Lubycza Królewska o około 9,5 km.

Strukturę terytorialną Gminy Lubycza Królewska tworzy miasto Lubycza Królewska i 24 sołectwa: Dyniska Nowe, Hrebenne, Huta Lubycka, Kniазie, Kornie, Łazowa, Machnów Nowy, Machnów Stary, Mosty Małe, Myślatyn, Nowosiółki Kardynalskie, Potoki, Ruda Żurawiecka, Ruda Żurawiecka Osada, Siedliska, Szalenik, Teniatyska, Wierzbica, Zatyle, Żurawce-Osada, Żurawce, Lubycza Królewska, Lubycza Królewska Północ oraz Lubycza Królewska Południe.

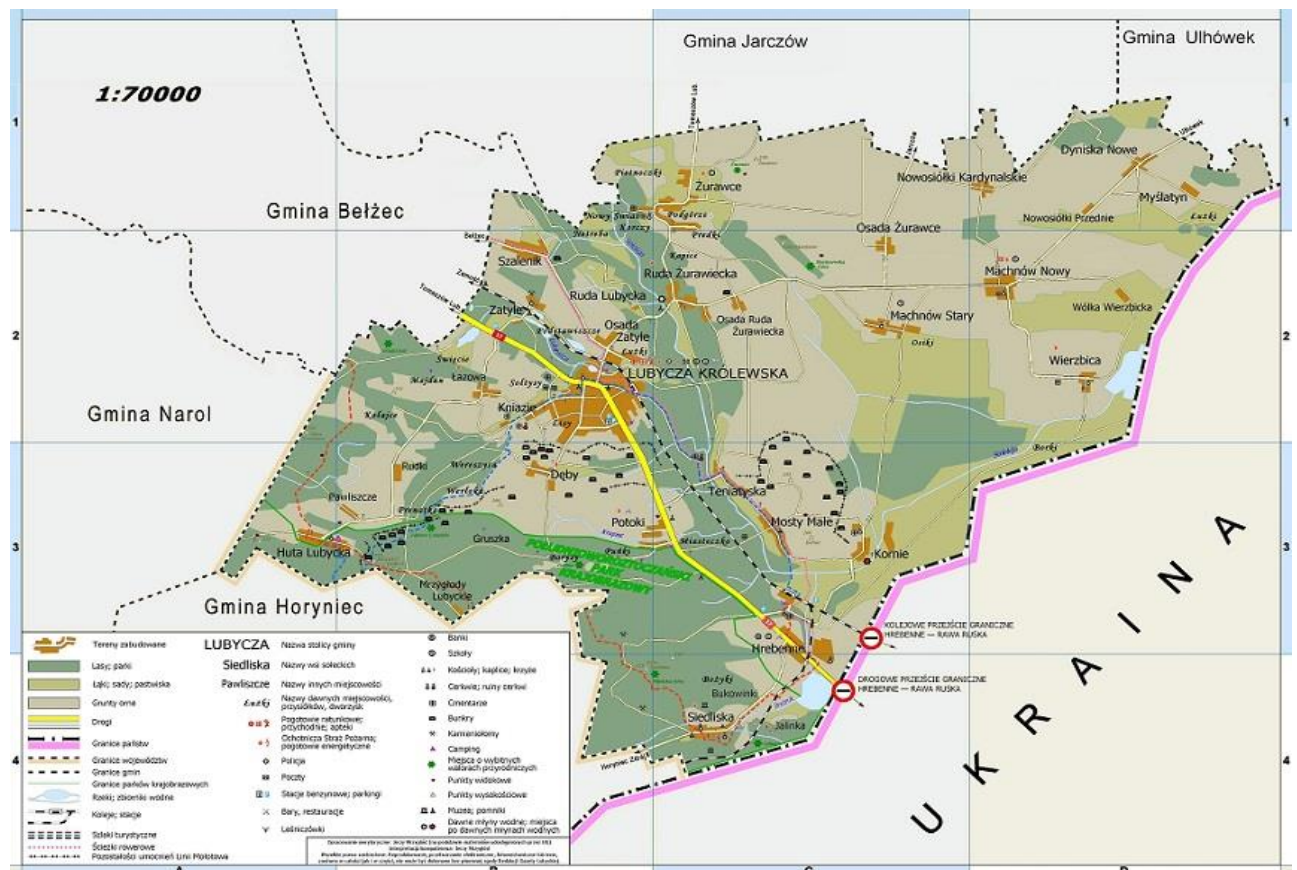
An aerial photograph of a town during autumn. In the center, a large, irregularly shaped park area is paved in red and contains several green lawns and trees. A multi-lane road with white dashed lines runs diagonally from the bottom left towards the top right, intersecting with another road. To the left of the road, there are several buildings, including a large, multi-story apartment-style building with a red roof. To the right, there are smaller houses with various roof colors. In the background, a dense forest of green trees surrounds a blue lake. The overall scene is a mix of urban development and natural landscape.

III. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Gmina Lubycza Królewska położona jest w powiecie tomaszowskim, w południowej części województwa lubelskiego przy granicy z Ukrainą.

Gmina zlokalizowana jest przy południowej granicy powiatu, sąsiadując od południowego zachodu z powiatem lubaczowskim, od wschodu z granicą państwową Rzeczypospolitej Polskiej, od północy z gminami Jarczów i Ulhówek, od północnego-zachodu z gminą Bełżec.

Mapa 3. Mapa gminy Lubycza Królewska



Źródło: www.lubycza.pl

Gmina ma charakter miejsko-wiejski, a jej powierzchnia wynosi 208,09 km², co stanowi 13,98% powierzchni powiatu tomaszowskiego. Liczba mieszkańców gminy wynosi 5959 osób, a gęstość zaludnienia 27,1 os/km² (dane za 2023 rok z ewidencji UM w Lubyczy Królewskiej).



IV. RYS HISTORYCZNY

Wieś Lubycza i kniastwo lubyckie w czasach przedrozbiorowych

Prapoczątki Lubyczy Królewskiej nie są znane. O historycznych dziejach miejscowości można mówić dopiero od czasu, kiedy książę mazowiecki i bełski Siemowit IV (1379–1426) nadał wieś Lubicz (pierwotna nazwa Lubyczy) dwóm wołoskim, rodzonym braciom – Jakubowi i Miczce. Nie znamy jednak dokładnej daty tego wydarzenia ani postanowień donacji książęcej. Być może dokument zaginął lub nie został w ogóle spisany. Historycy określają, że lokacja Lubyczy mogła mieć miejsce na przełomie XIV i XV wieku. Książę na nowo uzyskanej w 1388 r. ziemi bełskiej oprócz intensywnej kolonizacji mazowieckiej prowadził kolonizację wołoską. Wieś Lubicz mogła być lokowana na terenie pustki osadniczej na tzw. surowym korzeniu, mogła powstać w pobliżu folwarku książęcego lub wzmocnić już istniejącą osadę niewymienioną w źródłach.

Informacje źródłowe (niepotwierdzone dotychczas w badaniach terenowych) podają, że wcześniej, w okresie wczesnośredniowiecznym na terenie Lubyczy mógł funkcjonować gród, czego potwierdzeniem mają być występujące w źródłach historycznych nazwy: Horodyszcze i Horodysko. Jednak jest mało prawdopodobne, aby on dotrwał do czasu powstania wsi Lubicz. Nie ma też żadnych dowodów na łączność tego grodu, nawet jeśli przyjmujemy, że istniał, z późniejszą wsią Lubicz. Niektórzy badacze dziejów klasyfikują go jako staroruski, inni jako jeden z elementów Grodów Czerwieńskich.

Sytuacja Lubyczy uległa zmianie wraz z wydaniem przez księcia Siemowita IV 15 czerwca 1422 r. przywileju dla braci Jakuba i Miczki, na mocy którego na terenie wsi Lubyczy utworzone zostało uprzywilejowane i dziedziczne kniastwo. W ten sposób doszło do historycznego podziału donacji książęcej na kniastwo (kniaziostwo) lubyckie dziedzicznie zarządzane przez kniaziów pochodzenia wołoskiego i dużą, bogatą wieś Lubyczę, która powróciła do domeny księcia. Oba te organizmy prawne – kniastwo i wieś – rządziły się prawem wołoskim. Książęca wieś Lubycza funkcjonowała do 1462 r., kiedy to księstwo bełskie król Kazimierz Jagiellończyk (1447–1492) inkorporował do Korony Królestwa Polskiego, w wyniku czego utworzono województwo bełskie. Od tego wydarzenia wieś Lubycza stała się królewszczyzną i możemy mówić o Lubyczy Królewskiej. Trzeba zaznaczyć, że dodanie do nazwy Lubycza drugiego członu – Królewska – nastąpiło dopiero w drugiej połowie XIX w. i to, aby odróżnić tę część Lubyczy (miasto, miasteczko) od gminy Lubycza Kameralna czy gminy Lubycza Kniazie. Wieś należała do starostwa bełskiego, a od XVI w. do końca Rzeczypospolitej Obojga Narodów do wydzielonej z niego tenuty (dzierżawy) rzeczyckiej.

Wydzielone w przywileju na terenie wsi Lubycza kniastwo, w lustracjach porównywane do wójtostwa, które mogło obejmować teren wspomnianego folwarku książęcego, było odrębną jednostką terytorialną i z czasem stało się podstawą gminy Lubycza Kniazie. Dzięki korzystnemu

przywilejowi i jego kolejnym potwierdzeniom królewskim w niezmienionej formie przetrwało ponad 350 lat. Dopiero pod naciskiem zaborcy, cesarstwa Austrii, w pierwszych dziesięcioleciach XIX w. ograniczono kniaziom lubyckim przysługujące im prawa i wolności, co wymusiło migrację dużej części ich elit. Pozostali kniaziowie (a wcześniej wołoska migracja) ulegli stopniowej rutenizacji, asymilując się z ludnością rusińską.

Akt nadania na prawie wołoskim kniastwa lubyckiego znany nam jest z transumptu (uwierzytelnionej kopii) sporządzonego w Lublinie 20 kwietnia 1554 r. przez kancelarię króla Zygmunta II Augusta (1530–1572), który znajduje się w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Przywilej ten nie był typowym dokumentem lokacyjnym, ale jest on jednym z najważniejszych dokumentów dotyczących osadnictwa w średniowiecznej Polsce i w tamtym czasie niejednokrotnie stanowił wzór do sporządzania tego typu aktów prawnych odnoszących się do prawa wołoskiego. Jest w nim mowa o częściowej sprzedaży ksiastwa w zamian za wieś, co niektórzy badacze uznają za samowolę księcia, zaś inni za sukces Jakuba i Miczki, gdyż ich kniastwo dzięki dobrze sporządzonemu przywilejowi przez wieki opierało się szlachcie polskiej i zachowywało swoją odrębność. Według zapisów przywileju kniastwo, nazwane w dokumencie *ducatum*, miało być przez braci, Jakuba i Miczkę, posiadane dziedzicznie i dowolnie, ale po uzyskaniu zgody księcia, rozporządzane. Dodatkowo otrzymali oni od księcia młyn zwany Teniatszcze i należące do niego pole z lasami oraz położone koło niego książęce łąki. Obowiązkiem Jakuba i Miczki i ich następców było odprowadzanie do kasy książęcej 1/3 kar sądowych oraz udział w każdej, ogólnej i szczególnej, wyprawie wojennej prowadzonej przez księcia.

16 stycznia 1548 r., czyli po 126 latach od chwili powstania przywilej księcia Siemowita IV, na prośbę kniazia Iwanka Łozińskiego, księcia wiejskiego (*dux villanus*), jak określono go w dokumencie, w sporze kniaziów lubyckich ze starostą bełskim, Stanisławem Tęczyńskim, w całości potwierdził król Zygmunt II August. Nie do końca zbadana została, jak na razie, rola tego króla w akcie nobilitacji kniaziów lubyckich, o której, powołując się na przypisek biskupa Ignacego Krasickiego (1735–1801) do opracowania genealogiczno-heraldycznego *Herbarz Polski* Kaspra Niesieckiego (1682–1744), napisał dziewiętnastowieczny historyk Joachim Lelewel (1786–1861). Tę myśl potwierdzali też inni genealodzy czasów rozbiorów: Seweryn Uruski (1817–1890) i Emilian von Żarnicki (1826–1908).

Pomimo potwierdzenia przez króla przywileju w całości kniaziowie lubyccy przez cały okres Rzeczypospolitej Obojga Narodów zmuszeni byli odpierać ataki szlachty polskiej i zabiegać u królów o kolejne potwierdzenia ich wieczystych praw i ziemi nabytej od księcia Siemowita IV. Stefan Batory 4 maja 1576 r. w Krakowie oznajmił, że bez potwierdzenia przywilej jest ważny na zawsze, co również wykazała konstytucja państwowa z 1588 r., stwierdzająca, że przywilej ma być rozumiany jako wieczyste nadanie, a kniaziowie bez zezwolenia monarchy i sejmu mogą swoją ziemią dowolnie

rozporządzać i ją alienować. Przywilej powtórzyli w pełnym tekście i ratyfikowali: Zygmunt III Waza 15 grudnia 1617 r. w Warszawie, Władysław IV 7 marca 1635 r. w Warszawie i Jan Kazimierz 12 sierpnia 1660 r. we Lwowie. W 1661 r. kniaziowie przed królewską komisją zmuszeni byli przysięgą i dokumentami udowodniać swoje pochodzenie w prostej linii od Jakuba i Miczki. W 1667 r. królewscy lustratorzy oskarżyli kniaziów, że nie wywiązują się z obowiązku służby wojskowej. Kniaziowie zwrócili się o pomoc do króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego, który pismem majestatycznym 12 października 1671 r. we Lwowie zachował ich odziedziczone po przodkach prawa i immunitety, równocześnie zwalniając ich od wszystkich służb i danin. Jan III Sobieski w przywileju wydanym 18 kwietnia 1678 r. w Lublinie napisał o niezawisłości kniaziów oraz o zachowaniu ich praw i wolności. August II Mocny 25 sierpnia 1699 r. w Warszawie do kniastwa przyłącza Kukizową Niwę oraz stwierdza, że kniaziowie są poddani królowi. Pozycję kniaziów potwierdzają również August III Sas 24 grudnia 1744 r. w Warszawie i Stanisław August Poniatowski 27 października 1770 r. w Warszawie. Przez wieki kniaziowie lubycy skutecznie, korzystając z królewskich potwierdzeń przywileju, opierali się zakusom okolicznej szlachty polskiej i stworzyli własne, niezależne, jakby „państwo w państwie”; swoistą enklawę, opierającą się intensywnie rozwijającej się gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej oraz starostom bełskim i rzeczycykim.

Wojny XVII w. okrutnie zniszczyły wieś Lubyczę i okoliczne ziemie. Jak podają lustracje królewskie, na początku tego stulecia na terenie wsi było 58 dworzysk, a w 1667 r. pozostały jedynie dwa dworzyska i jeden zagrodnik. Z tego wypływa wniosek, że miejscowość w tym czasie została prawie całkowicie wyludniona i nastąpiła jakby wymiana ludności, o czym świadczą sporządzone wówczas spisy ludności. Wspomniane zniszczenia wojenne ominęły jednak znajdujące się na uboczu gościńca królewskiego kniastwo lubyckie, które nieprzerwanie się rozwijało. Przybywało w nim coraz więcej mieszkańców, co ze względu na ograniczone terytorium, prowadziło do konfliktów i wymuszało emigrację. Należy zaznaczyć, że ilość kniaziów na przywileju była ograniczona, jednak i tak stale rosła. Po 142 latach w 1564 r. takich rodzin kniaziowskich było siedem. Z dokumentu króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego (1669–1673) z 1671 r. dowiadujemy się, co miało wynikać z przywilejów, że prawo do posiadania gruntów mieli tylko czterej kniaziowie (w dokumencie określani jako „libertyni”). Te zarządzenia królewskie nie były jednak respektowane i liczba korzystających z przywileju kniaziów zawsze była większa. W 1678 r. korzystających z przywileju kniaziów było co najmniej dwunastu, w 1699 r. – dziewięciu, a w 1744 r. aż siedemnastu.

Należy dodać, że zdarzały się przypadki, że do rodu kniaziowskiego przyjmowano też inne osoby, które były spoza kniaziowskich rodzin i oni też korzystali z przywileju, a więc nie płacili żadnych danin, czynszów czy robocizn na rzecz starostwa, co budziło niepokój i prowadziło do sporów. Kniaziowie spośród siebie wybierali regenta, zwanego najstarszym kniazem. Ostatnim regentem w czasach polskich i na początku panowania austriackiego był Teodor z przydomkiem

Łucyeyko (1736–1796), syn Michała Włodzimierza, a ojciec Symeona. Na emigracji w pierwszych dziesięcioleciach XIX w. rodzina ta przyjęła nazwisko Lubecki i jej przedstawicielem był dr Kazimierz Lubecki – autor wydanej w 1918 r. książeczki *Z historii lubickiej*. Najważniejszymi jednak sprawami dotyczącymi kniastwa, w tym podpisywaniem dokumentów, zajmowali się wszyscy kniaziowie, tworząc tzw. pospólstwo kniaże. W czasach austriackich zastąpiła je gmina Lubycza Kniazie.

Pierwsza wzmianka o życiu religijnym na terenie Lubyczy pochodzi z 1507 r. i odnosi się do prawosławnej parafii w Lubyczy Wołoskiej, co zapewne jest określeniem etniczności wsi, gdyż przybyła w wyniku kolonizacji ludność wołoska była wyznania prawosławnego. Po unii brzeskiej (1596) parafia stała się greckokatolicką. Nie wiemy, w którym miejscu na ziemi lubyckiej istniała pierwotnie greckokatolicka cerkiew. W XVIII w. na terenie kniastwa wybudowano drewnianą, parafialną cerkiew pw. św. Paraskewy, którą z czasem otoczył cmentarz przycerkiewny. Podobna sytuacji, ale już na początku czasów austriackich, była we wsi Lubycza (Lubyczy Wołoskiej), gdzie w 1785 r. kniaziowie wybudowali drewnianą cerkiew pw. św. Paraskewy, która była filią cerkwi znajdującej się w kniastwie. Również i tam wokół świątyni „wyrósł” cmentarz, na którym spoczywają wierni nie tylko wyznania greckokatolickiego. Po drugiej wojnie światowej cerkiew zawałiła się, a obecnie na jej miejscu znajduje się drewniana dzwonnica z cerkwi św. Dymitra w Teniatyskach. Drewnianą dzwonicę z lubyckiej cerkwi przeniesiono do Muzeum Wsi Lubelskiej. W latach 1798–1806 w kniastwie na wzgórzu obok cmentarza z cerkwią drewnianą, która została sprzedana, kniaziowie ufundowali według projektu Szymona Tarnawskiego murowaną cerkiew pw. św. Paraskewy na 1000 osób. W 1921 r. była ona cerkwią parafialną dla około 3400 parafian. Świątynia została uszkodzona w wyniku ostrzału artyleryjskiego podczas drugiej wojny światowej. Od 1947 r. opuszczona przez parafian ulegała stale dewastacji. Z czasem zawałiła się kopuła i stropy. Obecnie obiekt jest w stanie ruiny. Jako sceneria posłużył w filmie Pawła Pawlikowskiego „Zimna wojna”.

Powstanie miasta Lubycza

Nie jest znany dokument, na mocy którego w pierwszej połowie XVIII w. nastąpiła lokacja miasta Lubycza. Być może dokument lokacyjny nawet w ogóle nie został wystawiony w kancelarii królewskiej. W burzliwych wewnętrznie czasach saskich (1697–1763) na takie pozwolenia lokacji miast bez zgody króla pozwalali sobie najbogatsi magnaci, a miasto Lubycza powstało w województwie bełskim zarządzanym wówczas przez „wszechwładnych” Potockich. W interesującym nas okresie urząd starosty bełskiego sprawował książę Franciszek Salezy Potocki (1720–1767), a wojewodą był książę Antoni Michał Potocki (1732–1763). Szczególną uwagę należy zwrócić na postać Franciszka Salezego Potockiego, który był jeszcze krajczym wielkim koronnym, a w późniejszym okresie wojewodą kijowskim i wołyńskim. Swego czasu był najbogatszym

magnatem, właścicielem ogromnych dóbr na Ukrainie naddnieprzańskiej i stąd nazywano go „królem (królikiem) Rusi”.

Pierwsza, jak dotychczas, odnaleziona wzmianka źródłowa na temat miasta Lubycza występuje w 1733 r. w zobowiązaniu do podatku kołowego (od kół młyńskich), a kolejna w 1744 r. w księgach grodzkich bełskich, określająca Lubyczę jako nowo lokowane miasteczko (*oppidum novae locationis*). W lustracji miast i miasteczek województwa bełskiego z 1752 r. wymieniony został rynek i kilkanaście domów zajezdnych, szynkowych, winnic i kotłów piwnych, których właścicielami byli Żydzi. Powszechnie znana w literaturze data, niestety błędnie wskazująca lokację miasta na 1759 r., zapisana została przez księcia Jana Tadeusza Lubomirskiego w jego pracy o osadnictwie wołoskim. Lustracja dóbr królewskich z 1765 r. wymienia w mieście osiem domów zajezdnych i kilka domków żydowskich oraz podaje zobowiązania Żydów, którzy do skarbu mieli płacić podatek kotłowy, a do innych danin nie byli pociągani. Wymienia jeszcze znajdujący się w pobliżu miasta staw „duży i czysty”, na którym znajdował się młyn o trzech kamieniach.

W dokumencie króla Augusta III Sasa (1733–1763) z 1761 r. wspomniane zostały okoliczności powstania miasta Lubycza, z których wynika, że jego założycielem był starosta tenuty (dzierżawy) rzeczyckiej – Grzegorz Rzeczycki (zm. 1739). Miasto lokowano na terenie wsi Lubycza przy trakcie (gościńcu) królewskim ze Lwowa do Warszawy w kierunku pola zwanego Hołubiny (okolice obecnej wsi Szalenik), jak to określił dokument, na polu przy „sielskim” stawku Łużek, w którym starosta zatopił niewielki młyn i postawił kilka domów i karczmę.

Można sądzić, że miasto Lubycza od samego początku miało wyznaczony prostokątny rynek, a domy były drewniane. Poza rynkiem zabudowa była chaotyczna. Pierwotną zabudowę miasta pochłonęły pożary w 1763 r. i 1834 r. Odbudowane miasteczko znamy z planu Konrada Zielińskiego z 1852 r. oraz mapy katastralnej z 1854 r.

Miasteczko Lubycza przez cały okres swego istnienia było niewielkim ośrodkiem miejskim pod względem obszaru oraz liczby jego mieszkańców. W ramach reformy administracyjnej państwa w 1784 r. władze austriackie sklasyfikowały Lubyczę jako miasteczko (niem. *Markt*). Takim statusem cieszyła się Lubycza Królewska aż do reformy o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego w 1933 r. Przeważającą ludnością miasteczka, sięgającą w latach międzywojennych nawet nieco ponad 90% ogółu mieszkańców, byli Żydzi. Wytworzył się swoisty żydowski *shtetl*, gdzie poza codzienną pracą rytm dnia wyznaczała judaistyczna religia. Lokowanie miasta w pierwszej połowie XVIII w. na terenie wsi Lubyczy całkowicie zmieniło charakter tej części ziemi lubyckiej. Miasto, leżące na gościńcu lwowskim łączącym Lwów z Warszawą, zaczęło przyciągać coraz więcej ludności żydowskiej, która tu, początkowo, zajmowała się handlem, produkcją żywności i prowadzeniem domów zajezdnych, a już od początku XX w., aż do wybuchu drugiej wojny światowej prowadziła zakłady przemysłowe (manufaktury). Po powstaniu miasta Żydzi zaczęli

liczniej przybywać do Lubyczy dlatego, że powstało tu miasto, a więc ośrodek handlu i rzemiosła. O przewadze ludności żydowskiej w miasteczku Lubyczy świadczy już sporządzony w 1788 r. spis nazwisk, których brzmienie wyraźnie wskazuje na narodowość żydowską. Szczególnie ważne od początku powstania miasta było też młynarstwo rozlokowane nad wielkim stawem i rzeką Łukawicą (nazywaną też Lubyczką).

Lubycza w dobie prywatnych właścicieli

Po pierwszym rozbiórce Rzeczypospolitej Obojga Narodów Lubycza Królewska znalazła się w zaborze austriackim, nazywanym Królestwem Galicji i Lodomerii. Początkowo zaborca zezwolił dotychczasowemu staroście rzeczyckiemu, Andrzejowi Rzeczyckiemu, na pełnienie dożywotnio jego urzędowych i tytularnych funkcji oraz zarządzanie należącymi do niego dawnymi królewszczyznami. Po jego śmierci w 1783 r. zarządzanie tymi ziemiami przejęła po nim wdowa, hrabianka Katarzyna Aryadna z Krasickich z Sieciny, która zmarła w 1787 r.

Lubycza była wielkim zespołem osadniczym, składającym się z małego miasteczka – Lubyczy Królewskiej i łączących się z nim bardzo dużych wsi: Lubyczy Kameralnej, zwanej też Lubycza Wsią oraz Lubyczy Kniазie. Cechą charakterystyczną tego zespołu osadniczego, w swoich początkach wołoskiego, były liczne części wsi, dawniejsze dworzyszczca, mające swoje dawne nazwy. Podział Lubyczy dokładnie ukazuje dziewiętnastowieczny „Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych ziem słowiańskich”. W Lubyczy Królewskiej występowało przedmieście, tzw. Przedlubycza. W skład Lubyczy Kameralnej wchodziły następujące jej części i grupy domów: Borysy, Czoczumaj (albo Czoczomaje), Gruszka, Hłuszki, Huzije, Lisy (albo Łysy), Łużek, Mrzygłody, Nadkiernicami, Netreba, Petryna, Podstawiszczce, Sołtysy, Święć (albo Świat) i folwark Szalenik. Natomiast Lubyczę Kniазie uzupełniały: Dęby, Kołajce, Majdan, Pawliszczce, Ruda Lubycka, Rudki Lubyckie, Starawieś, Wereszyce, Właszinówka i Zatyła.

Po Rzeczyckich w 1787 r. Lubyczę miasteczko jako dobra kameralne przejął Edward Romanowski w drodze zamiany z rządem austriackim za skonfiskowaną warzelnię soli w Kossowie. O losach miasteczka w czasach Romanowskich nic praktycznie nie wiemy.

W 1830 r. na publicznej licytacji dobra lubyckie, miasteczko oraz wieś, którą wcześniej przyłączono do funduszu religijnego zarządzanego w Jastrzębicy, nabył baron Artur von Leibnitz (w literaturze często omyłkowo występujący jako Zeubnitz/Zeubitz). Być może to z tą postacią należy wiązać utworzenie w miasteczku około 1840 r. fabryki fajansu (farfurni).

W 1840 r. lubycki majątek zakupił książę Józef Korybut Woroniecki, który był dzierżawcą majątku w Potokach. Pamiątką po pobycie Woronieckich na tym terenie jest zniszczony grobowiec jego żony księżnej Karoliny z Lubańskich Woronieckiej na przycerkiewnym cmentarzu w Teniatyskach. Księżna Karolina Woroniecka, która urodziła troje dzieci – Marię, Annę i Franciszka, zmarła na

gruźlicę 7 czerwca 1838 r. Na nagrobku widnieje jeszcze czytelna inskrypcja: „Karolinie z Lubańskich Woronieckiej nieutulony w żalu mąż z dziećmi wznosił ten grobowiec oddając winny hołd i cześć dobroci i cnocie”.

Szczególnie ważnym właścicielem był Ludwik Zieliński (1808–1873), który posiadał Lubyczę – miasteczko i wieś – w latach 1844–1867. Z Sabiną z Łopuszańskich miał czworo dzieci: Władysława, Augusta, Jarosława i Olgę. W latach 50. XIX w. w miasteczku wystawił nowy dwór, a w dworskiej bibliotece zgromadził imponującą kolekcję książek i archiwaliów. W 1855 r. wybudował lub wznowił działalność fabryki fajansu i wyrobów kamionkowych. Podczas powstania styczniowego w 1863 r. Zieliński wspierał powstańców, udzielając im gościnności w swoim „pałacyku” oraz prowadząc w nim „szpitalik”. Jednym z tych powstańczych gości był Jan Lam, który już wcześniej był w lubyckim dworze. Jego ojciec Konrad w latach 1847–1852 był komisarzem skarbowym w pobliskim Narolu. W tym powstaniu udział wzięło dwóch synów Zielińskiego: August i Jarosław. W latach 70. XIX w. Ludwik Zieliński w swoim majątku postawił małą, drewnianą kaplicę pw. Wniebowstąpienia Pańskiego, która jednak wkrótce została zamknięta.

Ludwik Zieliński prowadził spór z kniaziami lubyckimi, których chciał pozbawić ich nabytych na mocy przywileju księcia Siemowita IV praw i wolności. Aby udowodnić swoje racje, posuwał się nawet do fałszowania historii. Notabene znany on był jemu współczesnym z fałszowania („fabrykowania”) dokumentów, dzięki czemu wzbogacił się i nabył lubycki majątek.

W 1867 r. majątek od Ludwika Zielińskiego zakupił Karol Kämpffe, przedstawiciel ewangelickiej rodziny pochodzącej z Prus, która dała się poznać jako dobrzy gospodarze i otwarci na idee humanitarne. W 1871 r. Karol Kämpffe odsprzedał całość dóbr Lubycza braciom: Fryderykowi Hermanowi i Albertowi Kämpffom, którzy tymi dobrami zarządzali wspólnie. W 1881 r. doszło między nimi do podziału dóbr Lubycza. Fryderyk Herman zatrzymał sobie miasteczko Lubycza Królewska oraz część Lubyczy Kameralnej, a Albert otrzymał część Lubyczy Kameralnej – folwark Szalenik.

To z Hermanem Kämpffe należy wiązać początki uprzemysłowienia miasteczka. W 1895 r. dobrze funkcjonująca fajansarnia zatrudniała 30 robotników. Dzierżawiona i zarządzana była przez Żydów (Szame Baumwohl, Aszer Luft, Salomon Gottlieb) i produkowała naczynia (sygnowane najczęściej znakiem „Lubycza Kro”) i inne produkty przeważnie dla okolicznej ludności żydowskiej. Produkowano misy sederowe do przechowywania mac, lampki chanukowe, dzbany na pesachowe wino rodzynkowe, a także talerze, misy, tace, kubki, figurki ptaków i zwierząt oraz kałamarze i inne produkty codziennego użytku. W 1911 r. zniszczył ją pożar, po którym nie wznowiła działalności. Niemniej sławna była, zbudowana w 1894 r. w przysiółku Dęby, pierwsza parowa fabryka konserw z jarzyn i owoców (m.in. konserwy szparagów, groszku zielonego, kompoty i marmolady), która na wystawach krajowych i zagranicznych zdobyła dwa złote i trzy srebrne medale. Przy fabryce

znajdował się ogród handlowy, w którym można było kupić kwiaty, krzewy i drzewka owocowe. Produkty fabryki konserw ze względu na dobrą jakość i niską cenę mogły konkurować z produktami zagranicznymi. Na uwagę też zasługują: fabryka wyrobów drzewnych w 1894 r. odznaczona na wystawie krajowej srebrnym medalem, tartak i gorzelnia oraz fabryka zapalek (patyczkarnia) Alfreda Curio. Na północ od rynku, w zakolu Łukawicy, powstała „dzielnica przemysłowa” i miasteczko przybrało charakter przemysłowy. Dużym wzmocnieniem uprzemysłowienia miasteczka było przeprowadzenie w 1887 r. linii kolejowej z Jarosławia do Bełżca. Lubycza Królewska uzyskała połączenie przez Rawę Ruską ze Lwowem i przez Jarosław z Krakowem, dzięki czemu ułatwiony był zbyty towarów oraz nawiązywanie kontaktów handlowych.

W 1885 r. Herman Kämpffe wiernym rzymskokatolickim udostępnił i wyposażył drewnianą kaplicę, lecz zastrzegł sobie, aby grunt, na którym była wystawiona, pozostał jego własnością. Msze święte, co drugą niedzielę, odprawiali księża parafialni i ojcowie reformaci z Rawy Ruskiej.

W 1898 r. we Wrocławiu zmarł Albert Kämpffe, a folwark Szalenik przejął jego syn – również Albert. Kämpffowie w Szaleniku wybudowali dwór z czerwonej cegły, który pokrywał dach z czerwonej dachówki. Gospodarstwo prowadzone było na wzór niemiecki, a pracownicy byli dobrze traktowani. Funkcję ekonoma folwarku pełnił Philipp Schick (1865–1933), którego grób znajduje się na cmentarzu tzw. nowym w dawnej Lubyczy Kameralnej (obecnie Kniazie). Po śmierci Alberta Kämpffe w 1931 r. majątkiem zarządzała wdowa Małgorzata z Kothenów oraz jej zięć Wilhelm Hartwig, major Wojska Polskiego, nazywany Majorkiem, który był mężem Joanny Małgorzaty Kämpffe (zm. 1931). Hartwig brał udział w wojnie niemiecko-polskiej w 1939 r., z której nie powrócił, a jego synów w 1942 r.: Rudolfa, Erwina i Wilhelma zabili Niemcy w pobliskim lesie. Po przegranej przez Polskę wojnie obronnej w 1939 r. Szalenik znalazł się w granicach Związku Sowieckiego i w miejsce folwarku Sowietów utworzyli kolchoz „Czerwony Przygranicznik”. Pozostałością po rodzinie Kämpffów jest zniszczony grobowiec znajdujący się w pobliżu Szalenika oraz grób Alberta Kämpffe na cmentarzu tzw. nowym w dawnej Lubyczy Kameralnej (obecnie we wsi Kniazie).

W 1901 r. dobra Lubycza Królewska i część dóbr Lubycza Kameralna zakupił Żyd Maksymilian Parnas. Przejął on również lubyckie zakłady przemysłowe. Parnas brał udział w pierwszej wojnie światowej, po zakończeniu której nie mamy już o nim żadnych informacji. Ostatnia wzmianka o Parnasie pochodzi z pamiętników Augusta Krasickiego, w których opisuje on swój udział w działaniach wojennych z lat 1914–1916. Autor wspomina, że w hotelu na Węgrzech zapoznał się z Maksymilianem Parnasem, ówczesnym właścicielem miasteczka Lubycza Królewska, który na początku kampanii, jako audytor, na terenie Ordynacji Zamojskiej, w Zwierzyńcu, uratował od śmierci pięciu gajowych, podejrzewanych przez Austriaków o sprzyjanie Rosjanom.

W 1904 r. w Lubyczy Królewskiej na miejscu drewnianej kaplicy z inicjatywy proboszcza Rawy Ruskiej, ks. Wincentego Czajkowskiego (1862–1935), i przy pomocy żydowskiego właściciela miasteczka, Maksymiliana Parnasa, który na własność parafii oddał grunt pod budowę świątyni, w 1904 r. zbudowano niewielki, filialny kościół pw. św. Aniołów Stróżów. Aktu poświęcenia nowej świątyni dokonał ks. opat Izydor Kunaszowski z Żółkwi.

W 1911 r. we Lwowie podpisano kontrakt, na mocy którego część dóbr Lubycza Kameralna, będących w posiadaniu Maksymiliana Parnasa, stały się własnością kolejnego Żyda, lwowskiego prawnika, dr. Marcina Horowitza (ur. 1875), w latach międzywojennych stał się on właścicielem majątku Lubycza Królewska i trzech folwarków w Lubyczy Kameralnej i Lubyczy Kniazie: Dęby, Werłoka i Łazowa. Horowitz rozbudował pałac, nadając mu styl secesyjny. W prasie lwowskiej pisano o strajkach jego pracowników w folwarku w Dębach. Ze względu na problemy finansowe ostatecznie utracił on Lubyczę Królewską w 1938 r. Nie znamy jego dalszych losów.

Przed drugą wojną światową lubycki pałac stał się własnością Żyda Hersza Federbruscha, właściciela majątku ziemskiego w Żurawcach, Nowosiólkach i Lubyczy Kameralnej oraz murowanego młyna w Rudzie Żurawieckiej.

Lubycza Królewska w czasach wojen światowych i w dwudziestoleciu międzywojennym

Lubycza Królewska podczas pierwszej wojny światowej (1914–1918) odniosła dotkliwe straty. Już na jej początku w dniach 9–11 września 1914 r. przez rejon Lubyczy przetoczyła się ważna strategicznie linia frontowa walk pomiędzy wojskami austro-węgierskimi a rosyjskimi. Rozegrana 10 września 1914 r. bitwa pod Lubyczą Królewską miała duże znaczenie w wycofaniu się wojsk austro-węgierskich za linię Sanu. Pozostałością po tej bitwie jest tzw. zapomniany cmentarz znajdujący się w lesie za stacją kolejową, na którym znajdują się zbiorowe mogiły żołnierzy obu walczących armii. Kolejny cios dla Lubyczy Królewskiej przyszedł w 1915 r., kiedy wycofujący się Rosjanie spalili miasteczko. Po pierwszej wojnie światowej oszacowano straty, z których wynikało, że spalonych zostało 66 budynków ze 136 istniejących ogólnie, a pozostałe w większości były w podupadłym stanie.

Po odzyskaniu niepodległości 11 listopada 1918 r. miasteczko oraz okolica nadal były terenem walk. Na uwagę zasługuje postać dowódcy 2. batalionu 23 Pułku Piechoty płk. Leopolda Lisa-Kuli, walczącego z Ukraińcami w styczniu 1919 r. w rejonie Lubycza Królewska-Rawa Ruska-Uhnów podczas tzw. odsieczy Lwowa.

1 sierpnia 1934 r. w Lubyczy Królewskiej utworzono gminę zbiorową, w skład której weszły gminy wiejskie: Huta Lubycka, Lubycza Kameralna, Lubycza Kniazie, Lubycza Królewska, Mosty Małe, Teniatska i Żurawce.

Przed drugą wojną światową przeważającą ludnością w Lubyczy Królewskiej, sięgającą nawet ponad 90% ogółu mieszkańców, byli Żydzi. Na północ od rynku mieli oni murowaną synagogę i rytualną mykwę, a na wschód – założony w XVIII w. kirkut. Miasteczko było siedzibą gminy żydowskiej.

Szczególnie tragiczny los przeżyła Lubycza Królewska podczas drugiej wojny światowej (1939–1944) oraz walk z Ukraińską Powstańczą Armią (1944–1947) i w jej następstwie akcji „Wisła”, które definitywnie przerwały jej ciągłość narodowościową i kulturową. Walki spowodowały ogromne zniszczenia miasteczka oraz okolicznych wsi i przysiółków. Czasy te zerwały też utrzymującą się od wieków zasadę, że Polacy, Ukraińcy i Żydzi mieszkali tu, obok siebie, w zgodzie. 13 września 1939 r. do Lubyczy Królewskiej wkroczyli Niemcy, którzy w rezultacie realizacji paktu Ribbentrop-Mołotow oddali miasteczko Związkowi Sowieckiemu. Podczas rządów sowieckich (1939–1941) nastąpiła eksterminacja bogatszej ludności, inteligencji i urzędników państwowych poprzez zsyłki na Sybir oraz śmierć w obozach zagłady, czego przykładem jest stracenie w Katyniu policjantów z posterunku w Lubyczy Królewskiej. Na ziemi lubyckiej Sowietci zbudowali liczne schrony bojowe – część systemu obronnego nazywanego Linia Mołotowa. W czasie ataku Niemiec na ZSRR, który rozpoczął się 22 czerwca 1941 r., doszło to ostrzału artyleryjskiego Lubyczy Królewskiej, co doprowadziło do zniszczenia większości budynków. Po zajęciu tych terenów przez wojska niemieckie (1941–1944) dokończyli oni dzieło zagłady, skazując lubyckich Żydów na śmierć w komorach gazowych w Bełżcu oraz prowadzili represje wobec ludności polskiej i ukraińskiej.

Najtragiczniejszym przykładem takich działań była krwawa pacyfikacja ludności w Lubyczy Królewskiej, Kniazjach, Żyłce i Szaleniku. Rozstrzelano wówczas kilkadziesiąt osób narodowości polskiej i ukraińskiej. Smutnymi pamiątkami po tym wydarzeniu są zbiorowe mogiły – jedna przy kościele w Lubyczy Królewskiej, a druga na greckokatolickim cmentarzu w Kniazjach. Niemiecka ekspedycja karna była zemstą za rzekome podpalenie stajni w obozie w Bełżcu, gdzie zginęły trzy wierzchowce komendanta Gottlieba Heringa. W tym czasie represje dotknęły również Żydów, których dużą liczbę skierowano do niemieckiego Obozu Zagłady w Bełżcu. Upamiętnieniem tej tragedii jest tablica umieszczona 4 października 2022 r. na gmachu Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej.

Podczas drugiej wojny światowej nastąpił Holocaust ludności żydowskiej. Niemcy spalili lubycką synagogę, a potem w większości wymordowali Żydów w Obozie Zagłady w Bełżcu.

Po zakończeniu działań wojennych Lubycza Królewska i okolice nie zaznały jednak spokoju. Trwały walki z Ukraińską Armią Powstańczą, zakończone w 1947 r. akcją „Wisła”, polegającą na wysiedleniu również z ziemi lubyckiej ludności ukraińskiej.

Symbolami wielokulturowości z czasów przedwojennych są dzisiaj m.in. rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Aniołów Stróżów i Matki Bożej Różańcowej, dom żydowskiego lekarza – doktora Ignacego Weissa, budynek dawnej ukraińskiej czytelnicy Towarzystwa „Proswity” oraz stary cmentarz przy ulicy Spokojnej, na którym spoczywają Polacy, Ukraińcy i Niemcy. Trwałą pozostałością po latach wojny są rozsiane wśród pól i lasów sowieckie schrony bojowe Linii Mołotowa. Nie są one, jak na razie, ani zagospodarowane, ani wykorzystane turystycznie.

Lubycza Królewska w czasach powojennych

Po zakończeniu działań wojennych i ustaniu walk z nacjonalistami ukraińskimi nastąpiła odbudowa Lubyczy Królewskiej. Zachowany został układ ulic, ale wygląd osady zupełnie się zmienił. Do miejscowości zaczęła napływać nowa ludność z różnych stron Polski, która nie była związana z lubycką historią i tradycją. Podtrzymaniu pamięci o przeszłości nie sprzyjała również ideologia nowych, komunistycznych władz nastawionych na budowę socjalistycznego państwa.

Po krótkim „pobycie” siedziby Urzędu Gminy w Bełżcu, gdzie wójtem był Jan Pizun, w 1948 r. przeniesiono władze gminne do Lubyczy Królewskiej. Wówczas wójtem został Jan Machnik, syn Antoniego, policjanta zamordowanego w sowieckim obozie. Początkowo siedziba gminy była w drewnianym budynku na *Łysach*, a od 1950 r. w czteroizbowym, drewnianym budynku przeniesionym z Netreby.

Po drugiej wojnie światowej w wyniku zmiany granicy pomiędzy Polską a Związkiem Sowieckim Lubycza Królewska po stronie polskiej przejęła funkcje rzymskokatolickiej parafii w Rawie Ruskiej. Za początek parafii pw. św. Aniołów Stróżów w Lubyczy Królewskiej przyjmuje się dzień 4 lipca 1946 r., kiedy ks. Jakub Winiarz wraz z parafianami w ramach repatriacji przekroczył pociągiem nową granicę. Z powodu zniszczeń Lubyczy Królewskiej i uszkodzenia kościoła początkowo ksiądz ulokował się w Bełżcu, a msze św. odprawiał w Siedliskach – w greckokatolickiej cerkwi pw. św. Mikołaja, a potem w kościele pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Kościół parafialny w Lubyczy Królewskiej wznowił funkcjonowanie w 1949 r. W ołtarzu głównym umieszczono przywieziony przez ks. Winiarza z Rawy Ruskiej łaskami słynący obraz (ikonę) Matki Bożej Różańcowej. W 1980 r. ks. prałat Józef Urbanik rozbudował kościół i do wezwania św. Aniołów Stróżów dodał Matkę Bożą Różańcową.

W częściowo zniszczonym pałacu Horowitza, który wcześniej służył za miejsce koszarowania wojsk sowieckich, a następnie Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, w 1949 r. rozpoczął działalność Państwowy Ośrodek Maszynowy zarejestrowany jako pierwszy w Polsce. POM po zmianie lokalizacji stał się największym zakładem pracy i zarazem wizytówką miejscowości. Sam pałac na przełomie lat 60. i 70. XX w. rozebrano, aby na jego miejscu wybudować szkołę rolniczą.

Po wojnie częściowo zniszczony przez Niemców cmentarz żydowski zlikwidowano, a na jego miejscu powstało osiedle domków jednorodzinnych. Jedynymi dzisiaj śladami po społeczności żydowskiej są zachowane dwie macewy, które znajdują się w Izbie Pamięci w Szkole Podstawowej w Lubyczy Królewskiej.

Kolejne przedsięwzięcia, które realizowano w powojennej Lubyczy Królewskiej, to lecznica zwierząt, posterunek Milicji Obywatelskiej, nadleśnictwo i szkoła podstawowa (1953). W latach 60. XX w. powstały: betoniarnia i ośrodek zdrowia. Inicjatywami lat 70. XX w. były: nowy budynek urzędu gminy, placówka Wojsk Ochrony Pogranicza (obecnie Placówka Straży Granicznej), Zespół Szkół Mechanizacji Rolnictwa (ZSMR), park 30-lecia PRL i stadion sportowy z klubem piłkarskim MLKS „Granica”. W latach 80. wybudowano elewator zbożowy, bank spółdzielczy oraz powstał ośrodek wodno-rekreacyjny. W 1992 r. oddano do użytku przedszkole, a w 1996 r. zakończono rozbudowę szkoły podstawowej. 14 lipca 1992 r. ostatecznie, po 43 latach działalności przestał istnieć POM, a jego miejsce częściowo wypełniły zakłady produkcyjne: Instalbud i EXPOM. Na terenie dawnego POM-u powstał też tartak Artdrew, a w 2012 r. restauracja i hotel Xavier. Z powodu niżu demograficznego w 2014 r. rozwiązano Zespół Szkół nr 6, który funkcjonował po przekształceniu ZSMR, a w dawnym internacie tej szkoły w 2017 r. utworzono Oddział Rehabilitacji w Lubyczy Królewskiej.

1 stycznia 2016 r. Lubycza Królewska odzyskała status miasta, a pierwszym burmistrzem został Tomasz Leszczyński. W 2022 r. władze miasta wraz z Burmistrzem Markiem Łuszczyńskim i Przewodniczącym Rady Miejskiej Mariuszem Lewką zorganizowały obchody 600-lecia Lubyczy Królewskiej z okazji pierwszej wzmianki o Lubyczy Królewskiej, którą był przywilej księcia mazowieckiego i bełskiego Siemowita IV wystawiony w Bełzie 15 czerwca 1422 r. dla dwóch braci Wołochów – Jakuba i Miczki. Przeprowadzono rewitalizację centrum miasta, która w połączeniu z odnową lubyckiego zalewu stworzy dla mieszkańców gminy Lubycza Królewska znakomite miejsce do odpoczynku i rekreacji. Wydany został również pierwszy tom „Rocznika Lubyckiego” (2022, 2023), który od 2023 r. kontynuowany jest jako czasopismo „Nowy Rocznik Lubycki”.

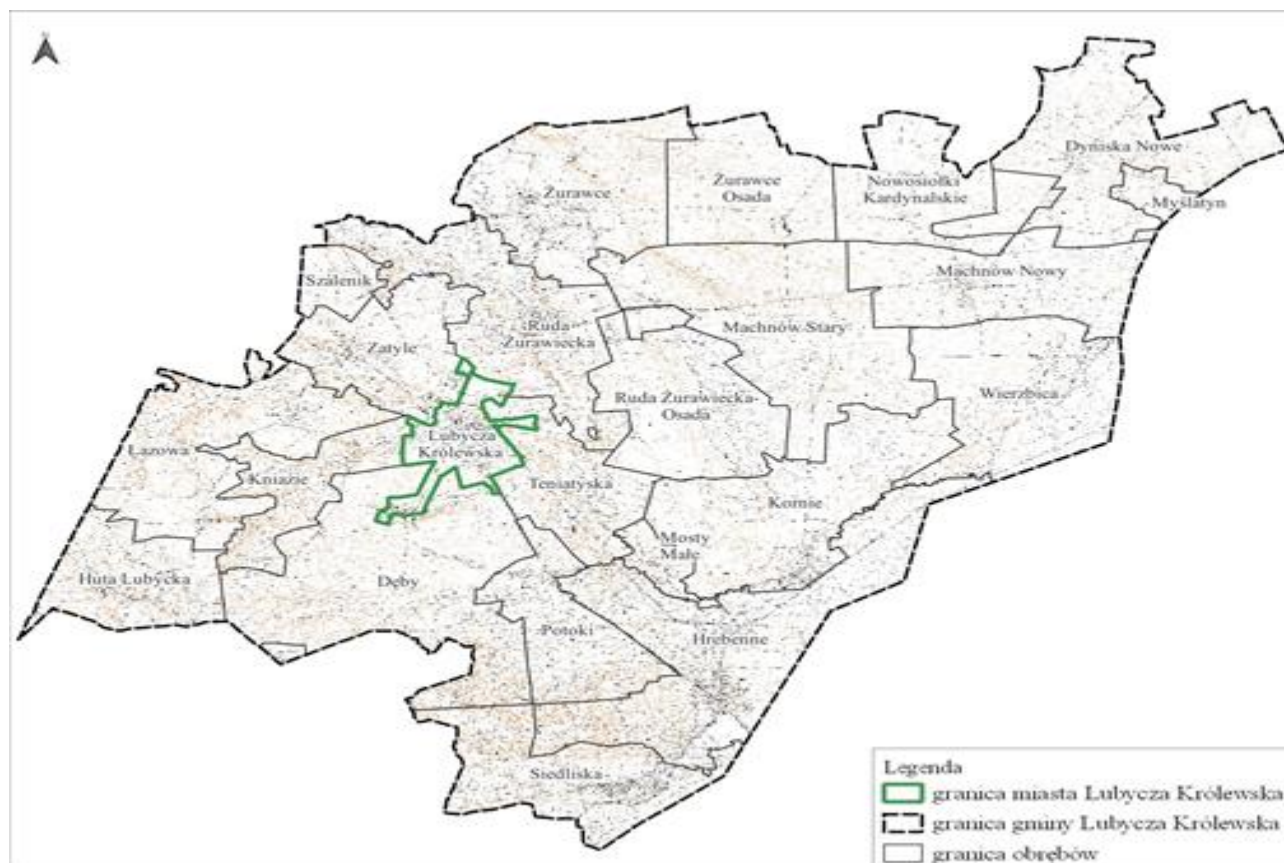
Oprac. Zdzisław Pizun, Aneta Siemińska, Ryszard Gawryś
redakcja portalu „Historia Regionu Tomaszów Lubelski-Bełz-Rawa Ruska”



V. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

W aspekcie środowiskowym obszar gminy wyróżnia się cennymi przyrodniczo obszarami. W jej granicach znajdują się dwa rezerwaty przyrody – Jalinka i Machnowska Góra, fragment Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego oraz fragmenty pięciu obszarów Natura 2000 – Uroczyska Roztocza Wschodniego (PLH060093), Żurawce (PLH060029), Roztocze (PLB060012), Dolina Sołokiji (PLB060021), Dolina Szyszły (PLB060018).

Mapa 4. Obręby ewidencyjne w granicach gminy Lubycza Królewska



Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru gminy miasta Lubycza Królewska.

Ważną cechą położenia gminy Lubycza Królewska jest jej bezpośrednie sąsiedztwo z Ukrainą i usytuowanie na jej terenie przejścia granicznego Hrebenne-Rawa Ruska. Przez obszar gminy przebiega droga krajowa nr 17 klasy GP (główna ruchu przyspieszonego), stanowiąca jego główną arterię komunikacyjną i podstawowy szlak drogowy. Droga krajowa nr 17 jest trasą o znaczeniu międzynarodowym, łączącą Warszawę z Lwowem o całkowitej długości 306 km. Zapewnia także bezpośrednie połączenie powiatu z Lublinem i Zamościem. Przez teren gminy planowane jest poprowadzenie przebiegu drogi S17: Warszawa-Hrebenne. Projektowana droga ekspresowa ma za zadanie przejąć w większej części ruch samochodowy odbywający się obecnie po istniejącym przebiegu drogi krajowej nr 17. Wpłynie także na poprawę bezpieczeństwa ruchu

w gminie, a także w południowo-wschodniej części Polski. Na terenie gminy przebiegają dwie linie kolejowe LK69: Rejowiec-Hrebenne (o całkowitej dł. ok. 138,4 km) oraz LK101: Munina-Hrebenne (o całkowitej dł. ok. 82,5 km).

Walory krajobrazowe i zabytki

Zabytki na terenie gminy Lubycza Królewska są to przede wszystkim pamiątki kościoła greko-katolickiego (unickiego) tj. cerkwie, cmentarze i dzwonnice.

Najcenniejszymi zabytkami są:

- Cerkiew z XVII wieku, p.w św. Mikołaja w Hrebennem.
- Cerkwie z początku XX wieku w Siedliskach, Żurawcach, i Korniach.
- Dzwonnice w Hrebennem, Siedliskach, Lubyczy Królewskiej, Korniach, Mostach Małych.
- Cmentarze w Kniaziach, Lubyczy Królewskiej, Wierzbicy, Żurawcach, Hrebennem, Teniatyskach.
- Na terenie gminy występują liczne Krzyże z tzw. kamienia bruśnieńskiego.
- Kościoły Rzymskokatolickie w Lubyczy Królewskiej, Siedliskach, Machnowie Starym.
- W Wierzbicy znajduje się dwór majątku Lityńskich.
- Na terenie gminy znajduje się 46 Schronów tzw. Linii Mołotowa.

Izba Regionalna Muzeum "Skamieniałych Drzew" w Siedliskach. W swych zasobach posiada kolekcję skrzemieniałych drzew. Są to fragmenty skamieniałego drzewa gatunku *Taxodioxydon taxodii* sprzed 18 mln lat, których materia organiczna została zastąpiona nieorganiczną. Dodatkowo w Muzeum zgromadzono liczne obiekty etnograficzne.

Zarządzeniem nr 18/2023 Burmistrza Lubyczy Królewskiej z dnia 29 marca 2023 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków.

W dniu 22 listopada 2023 roku Rada Miejska przyjęła Uchwałę Nr LVIII/313/2023, w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Lubycza Królewska na lata 2023 – 2026.

W dniu 28 grudnia 2023 roku Rada Miejska przyjęła Uchwałę Nr LX/329/2023, w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonym na obszarze gminy Lubycza Królewska.

Tabela nr 1. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do Gminnej Ewidencja Zabytków

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Nr działki
1.	Cerkiew greckokatolicka pw. św Mikołaja	Hrebenne	181
2.	Ogrodzenie cmentarza przycerkiewnego	Hrebenne	181
3.	Dzwonnica	Hrebenne	181
4.	Brama cerkiewna	Hrebenne	181
5.	Cmentarz w zespole cerkwi	Hrebenne	181
6.	Wzgórze z drzewostanem	Hrebenne	181
7.	Cmentarz parafialny	Hrebenne	76
8.	Krzyż przydrożny	Hrebenne	100/5
9.	Krzyż przydrożny	Hrebenne	258/7
10.	Założenie dworsko – parkowe	Hrebenne	
11.	Krzyż przydrożny	Kniazie	603
12.	Krzyż przydrożny	Kniazie	139
13.	Krzyż przydrożny	Kniazie	34/1
14.	Krzyż przydrożny	Kniazie	1058/2
15.	Krzyż przydrożny	Kniazie	1089
16.	Cmentarz parafialny „stary”	Kniazie	71
17.	Cmentarz greckokatolicki „nowy”	Kniazie	8/1
18.	Cmentarz greckokatolicki „stary”	Kniazie	42
19.	Dzwonnica cerkiewna	Kornie	12
20.	Cmentarz parafialny	Kornie	11
21.	Krzyż przydrożny kamienny	Kornie	159
22.	Cerkiew parafialna św. Paraskewii (ob. kościół fil. rzymskokatolicki)	Kornie	12
23.	Dzwonnica na cmentarzu parafialnym „starym”	Lubycza Królewska d. Kniazie	1048
24.	Cmentarz komunalny	Lubycza Królewska	1026, 1029/4, 1027, 1040/1, 1057/2
25.	Cmentarz parafialny „stary”	Lubycza Królewska	1048
26.	Cmentarz żydowski	Lubycza Królewska	
27.	Krzyż przydrożny	Lubycza Królewska d. Kniazie	143
28.	Cmentarz greckokatolicki	Machnów Stary	10/5
29.	Krzyż przydrożny	Mosty Małe	22
30.	Krzyż przydrożny	Mosty Małe	31
31.	Krzyż przydrożny	Mosty Małe	120
32.	Cmentarz greckokatolicki	Mosty Małe	2
33.	Cmentarz greckokatolicki	Nowosiółki Przednie	11/9
34.	Cmentarz greckokatolicki	Nowosiółki Kardynalskie	5/2
35.	Krzyż przydrożny	Potoki	646
36.	Krzyż przydrożny	Ruda Żurawiecka	60/1
37.	Krzyż przydrożny	Ruda Żurawiecka	62
38.	Krzyż przydrożny	Ruda Żurawiecka	9

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Nr działki
39.	Krzyż przydrożny	Ruda Żurawiecka	18
40.	Cerkiew greckokatolicka pw. Św Mikołaja Cudotwórcy	Siedliska	180
41.	Dzwonnica	Siedliska	180
42.	Cmentarz parafialny greckokatolicki i rzymskokatolicki	Siedliska	372
43.	Założenie dworsko-ogrodowe zespół dworsko-parkowy	Siedliska	558
44.	Kapliczka „na wodzie” tzw. św. Mikołaja	Siedliska	1.261
45.	Kapliczka MB	Siedliska	225
46.	Krzyż przydrożny	Siedliska	243
47.	Krzyż przydrożny	Siedliska	1.373
48.	Krzyż przydrożny	Siedliska	1.122/1
49.	Krzyż przydrożny	Siedliska	154
50.	Krzyż przydrożny	Siedliska	454/1
51.	Krzyż obelisk	Siedliska	180
52.	Krzyż przy cerkwi	Siedliska	180
53.	Cmentarz greckokatolicki „nowy”	Teniatyska	252
54.	Cmentarz greckokatolicki „stary”	Teniatyska	253
55.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	48
56.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	235
57.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	8/4
58.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	73
59.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	88
60.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	51/1
61.	Krzyż przydrożny	Teniatyska	88
62.	Cmentarz parafialny prawosławny	Wierzbica	25, 5/8
63.	Założenie dworsko-ogrodowe	Wierzbica	39, 40, 41, 42, 43, 3/5, 44
64.	Krzyż przydrożny	Wierzbica	3/5
65.	Kaplica grobowa Lityńskich	Wierzbica	5/10
66.	Cerkiew greckokatolicka pw. Podwyższenia Krzyża Św. – ob. kościół paraf. rzym.-kat. pw. Krzyża Św.	Żurawce	278
67.	Cmentarz greckokatolicki ob. Rzymskokatolicki	Żurawce	278
68.	Cmentarz greckokatolicki ob. Rzymskokatolicki	Żurawce II	236
69.	Krzyż przydrożny	Żurawce	469
70.	Krzyż przydrożny	Żurawce	202/2
71.	Krzyż przydrożny	Żurawce	337/1
72.	Krzyż przydrożny	Żurawce	391/1
73.	Krzyż przydrożny	Żurawce	462
74.	Krzyż przydrożny	Żurawce	459/1

Źródło: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Lubycza Królewska, Załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 18/2023 Burmistrza Lubyczy Królewskiej z dnia 29 marca 2023 rok.

Tabela nr 2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Nr działki
1.	Cerkiew greko-katolicka p.w. św. Mikołaja	Hrebenne	181
2.	Cmentarz przycerkiewny d. także grzebalny	Hrebenne	181
3.	Dzwonnica	Hrebenne	181
4.	Brama cerkiewna	Hrebenne	181
5.	Wzgórze cerkiewne	Hrebenne	181
6.	Cmentarz parafialny	Hrebenne	76
7.	Założenie dworskie	Hrebenne	
8.	Cmentarz parafialny „stary”	Kniazie II	71
9.	Cmentarz greko-katolicki „nowy”	Kniazie IV	8/1
10.	Cmentarz greko-katolicki „stary”	Kniazie	42
11.	Dzwonnica cerkiewna	Kornie	12
12.	Cmentarz parafialny	Kornie	11
13.	Dzwonnica	Kniazie	1048
14.	Cmentarz parafialny „stary”	Lubycza Królewska	1048
15.	Cmentarz komunalny	Lubycza Królewska	1026, 1027, 1057/2, 1029/4, 1040/1
16.	Cmentarz żydowski	Lubycza Królewska	
17.	Cmentarz rzymsko-katolicki	Machnów Stary	10/5
18.	Cmentarz parafialny	Mosty Małe	2
19.	Cmentarz greko-katolicki	Nowosiółki (Przednie)	11/9
20.	Cmentarz greko-katolicki	Nowosiółki Kardynalskie	5/2
21.	Cerkiew grekokatolicka p.w. św. Mikołaja Cudotwórcy	Siedliska	180
22.	Dzwonnica	Siedliska	180
23.	Kapliczka św. Mikołaja	Siedliska	261
24.	Cmentarz parafialny	Siedliska	372
25.	Zespół dworsko-parkowy	Siedliska	558
26.	Cmentarz rzymsko-katolicki d. greko-katolicki „nowy”	Teniatyska	252
27.	Cmentarz „stary”	Teniatyska	253
28.	Cmentarz prawosławny	Wierzbica	5/8, 25
29.	Park	Wierzbica	3/5, 39, 40, 41, 42, 43. 44,
30.	Cerkiew grekokatolicka p.w. Podwyższenia Krzyża Św. Ob. Kościół par. rzymskokatolicki p.w. Krzyża Św.	Żurawce	278
31.	Cmentarz parafialny	Żurawce	278
32.	Cmentarz greko-katolicki	Żurawce II	236

Źródło: Wojewódzka Ewidencja Zabytków – województwo lubelskie (wkz.lublin.pl/wykazy)

Tabela nr 3. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Krajowego Rejestru Zabytków

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Nr działki
1.	D. zespół cerkiewno-krajobrazowy	Hrebenne	181
2.	Cerkiew greckokatolicka pw. św. Mikołaja	Hrebenne	181
3.	Brama	Hrebenne	181
4.	Ogrodzenie cmentarza kościelnego	Hrebenne	181
5.	Dzwonnica	Hrebenne	181
6.	Wzgórze z drzewostanem	Hrebenne	181
7.	Cmentarz greckokatolicki i rzymskokatolicki tzw. nowy	Kniazie	42
8.	Drzewostan	Kornie	11
9.	Dzwonnica cerkiewna	Kornie	12
10.	Dzwonnica z Teniatysk	Lubycza Królewska	1048
11.	Cmentarz greckokatolicki tzw. stary	Lubycza Królewska	1048
12.	Cerkiew greckokatolicka filialna pw. Św. Mikołaja Cudotwórcy	Siedliska	180
13.	Dzwonnica	Siedliska	180
14.	Cerkiew greckokatolicka, ob. kościół rzymskokatolicki parafialny pw. Krzyża Świętego	Żurawce	278
15.	Cmentarz greckokatolicki, ob. rzymskokatolicki	Żurawce	278
16.	Otoczenie	Żurawce	-



Źródło: <http://plannawypad.pl> – Ruiny Cerkwi w Kniaziach



Źródło: Cerkiew św. Paraskewy w Korniach wraz z dzwonnica

Stanowiska archeologiczne

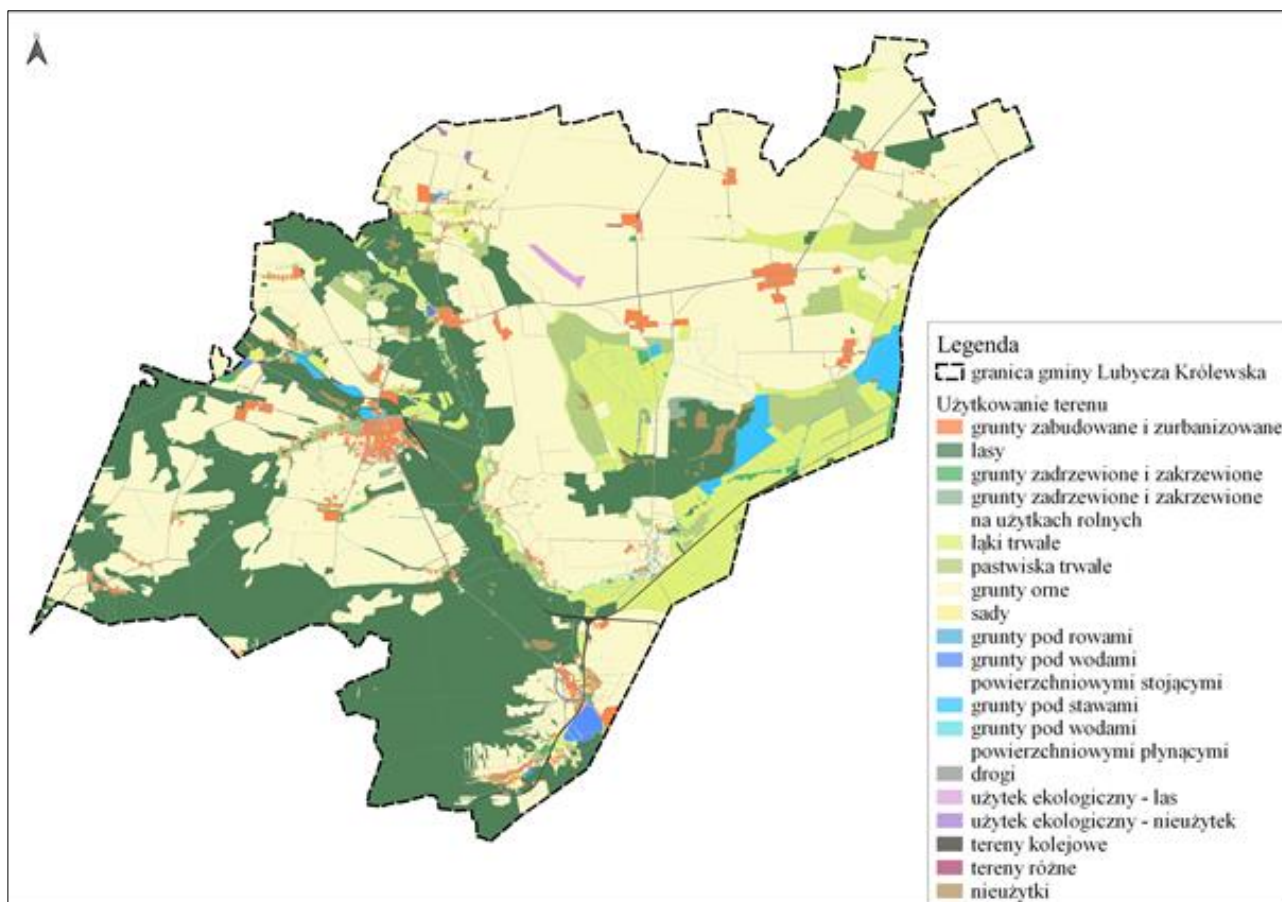
Na terenie całej gminy znajduje się ok. 200 stanowisk archeologicznych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. Największym stanowiskiem archeologicznym wpisany do ewidencji zabytków jest cmentarzysko, które znajduje się w Lubyczy Królewskiej. Kilka większych powierzchni stanowisk archeologicznych można wyróżnić również na terenie miejscowości Machnowa Starego, Wierzbicy, Żurawiec oraz Dynisk Nowych. Natomiast niewielkie obszary stanowisk znajdują się głównie w Hrebennem, Siedliskach, Korniach, Mostach Małych, Teniatyskach, Machnowie Nowym, Myślatynie oraz Nowosiólkach Kardynalskich. Ponadto na terenie gminy znajduje się jedno stanowisko archeologicznych wpisane do rejestru zabytków. Jest to średniowieczne grodzisko w Machnowie Starym.

Użytkowanie terenu

Powierzchnia gminy wynosi ok 208,09 km², w tym ok. 29% stanowią lasy, niemal 65% użytki rolne, a grunty pozostałe 6%. Lesistość gminy jest wyższa niż średnia dla powiatu tomaszowskiego. Natomiast przewaga użytków rolnych wskazuje na typowo rolniczy charakter gminy, co również

potwierdza niewielka liczba zakładów produkcyjnych oraz fakt, że praca w gospodarstwach rolnych stanowi źródło utrzymania ponad 60% mieszkańców gminy. W skład gminy wchodzi 24 sołectwa.

Mapa 5. Użytkowanie gruntów w gminie Lubycza Królewska



Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru gminy miasta Lubycza Królewska.

Na terenie gminy dominują tereny orne, które w większości znajdują się w północnej i środkowej części gminy. Najwięcej takich gruntów występuje w obrębach Dyniska Nowe, Machnów Stary, Nowosiółki Kardynalskie, Ruda Żurawiecka, Siedliska, Żurawce oraz Żurawce-Osada.

Drugim w kolejności, co do wielkości powierzchni gruntów rodzajem użytków w gminie Lubycza Królewska są lasy i zadrzewienia. Duży kompleks leśny znajdują się w południowej części gminy w okolicach obrębów Siedliska, Dęby, Potoki, Kniazie, Łazowa, Ruda Żurawiecka oraz Teniatyska.

Grunty zabudowane dominują głównie w centrach obrębów gminy. Największe skupiska terenów zabudowanych zlokalizowane są w okolicach Lubyczy Królewskiej, Machnowa Nowego, Hrebennego, Rudy Żurawieckiej, Siedlisk oraz Żurawiec.

Łąki, pastwiska i sady rozproszone są po całej gminie. Jednak największe powierzchnie tych gruntów znajdują się we wschodniej części gminy w obrębach Hrebenne, Wierzbica i Ruda Żurawiecka-Osada.

Gmina Lubycza Królewska położona jest w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego z znacznym wpływem kontynentalizmu. Według regionalizacji klimatycznej Polski W. Okołowicza gmina znajduje się w zasięgu regionu wyżynnego lubelskiego.

Głównymi masami powietrza, które kształtują klimat, to masy powietrza kontynentalnego, w mniejszym stopniu masy oceaniczne. Zima jest długa i mroźna (trwa od 90 do 100 dni), a lato ciepłe i długie (trwa od 90 do 110). Średnia temperatura roczna wynosi ok. 7°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń ze średnią temperaturą ok. -6°C, zaś najcieplejszym lipiec ze średnią temperaturą ok. 18°C.

Większa obfitość opadów w porównaniu do regionów przyległych oraz korzystna budowa geologiczna stanowi ogromną rezerwę wód podziemnych i obszar źródliskowy wielu rzek. Występują tu liczne źródła wywierzyiskowe w Siedliskach - wysoko zmineralizowane, (Kniazie, Huta Lubycza, Lubycza Królewska). Wydajność tych źródeł dochodzi do 100 l/min. Przez teren Gminy przepływają rzeki należące do zlewni Bugu: Sołokija, Prutnik i Łukawica.

Płytkie zaleganie bardzo czystych wód podziemnych sprzyja powstawaniu zbiorników wodnych i stawów w Hrebennem, Korniach, Wierzbicy, Zatyłu i Lubyczy Królewskiej, stwarzając bardzo dobre warunki do wypoczynku i wędkowania.

Na terenie Gminy w części wschodniej występują gleby brunatne, rędziny i czarnoziemy, zaś w zachodniej części przeważają gleby brunatne wylugowane.

Ze względu na położenie Gminy w krainie Roztocza Wschodniego szata roślinna należy do najbogatszych i najciekawszych w kraju. Przebiega tu granica zwartego występowania buka, jodły i świerka, obejmuje południowo-zachodni zasięg występowania brzozy niskiej i wierzby lapońskiej - roślin spotykanych w północnej Europie. Rosną tutaj również rośliny górskie m.in. czosnek niedźwiedzi (czeremusza), przełęcznik górski, widłak - sałatnica leśna i lulecznica kraińska. Przedstawicielami roślin stepowych są: miłek wiosenny, wiśnia karłowata, turzycza niska i len złocisty.

Najcenniejszymi zespołami roślinności leśnej w południowo-zachodniej części gminy są buczyny karpackie w formie podgórskiej (Lasy Monastyrskie). Na dawnych pastwiskach pasterzy wołoskich rosną jałowce osiągające rozmiary pomnikowe. W dawnym parku Sapiechów (Siedliska) rosną wiekowe dęby i wejmutki. W rozległych borach zachowało się wiele rzadkich roślin: bagno

zwyczajne, bodziszek żałobny, kruszczyk szerokolistny, paprotnik kolczysty, podkolan biały, przełącznik górski, rosiczka okrągłolistna.

Świat zwierzęcy reprezentuje wiele gatunków rzadkich podlegających ścisłej ochronie (5 gatunków wpisano do "Polskiej Czerwonej Księgi"): tchórze, gronostaje, wydry, kuny i wilki. Z dużych ssaków można spotkać łośia, jelenia, sarnę i dzika. W ostatnich latach przywędrowały w lasy roztoczańskie rysie (w okolicach Huty Lubycyckiej) i bobry zamieszkujące nad Sołokiją (w okolicach Kornia).

Fauna podobnie jak flora, różnicuje się wraz z poszczególnymi regionami. Najcenniejsze są tereny podmokłe związane z Sołokiją oraz lasy Roztocza Wschodniego.

Fauna bezkręgowców chronionych reprezentowana jest m.in. przez: trzmiela gajowego (*Bombus lucorum*), rudego (*Bombus pascuorum*), ziemnego (*Bombus terrestris*), czerwończyka nieparka *Lycaena dispar*, niepylaka mnemosyna (*Parnassius Mnemosyne*).

Występują tu licznie płazy m.in. kumak nizinny (*Bombina bombina*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*), ropucha szara (*Bufo bufo*), ropucha zielona (*Pseudepidalea viridis*), traszka zwyczajna (*Lissotriton vulgaris*), żaba trawna (*Rana temporaria*) i żaby zielone kompleks (*Pelophylax esculentus complex*) oraz gady min. żmija zygzakowata (*Vipera berus*), zaskroniec (*Natrix natrix*), jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*) i jaszczurka żyworodna (*Zootoca vivipara*).

Obszar gminy jest miejscem występowania licznych gatunków ornitofauny, większość gatunków to liczne gatunki lęgowe w całym kraju. Spośród gatunków nielicznych w skali kraju, a występujących na tym obszarze należy wyróżnić m.in. bielika *Haliaeetus albicilla*, orlika krzykliwego (*Clanga pomarina*), żołą (*Merops apiaster*), dzięcioła biało-grzbietego (*Dendrocopos leucotos*), bociana białego (*Ciconia ciconia*) i bociana czarnego (*Ciconia nigra*).

Na terenie gminy Lubycza Królewska występują chronione ssaki m.in. wydra *Lutra lutra*, bóbr europejski (*Castor fiber*), wilk (*Canis lupus*) oraz ryś euroazjatycki (*Lynx lynx*). Spotkać tu możemy również inne ssaki m.in. łośia *Alces alces*, jelenia szlachetny *Cervus elaphus*, sarnę (*Capreolus capreolus*), dzika (*Sus scrofa*), borsuka (*Meles meles*), lisa (*Vulpes vulpes*), zająca szaraka (*Lepus europaeus*), jenot (*Nyctereutes procyonoides*).

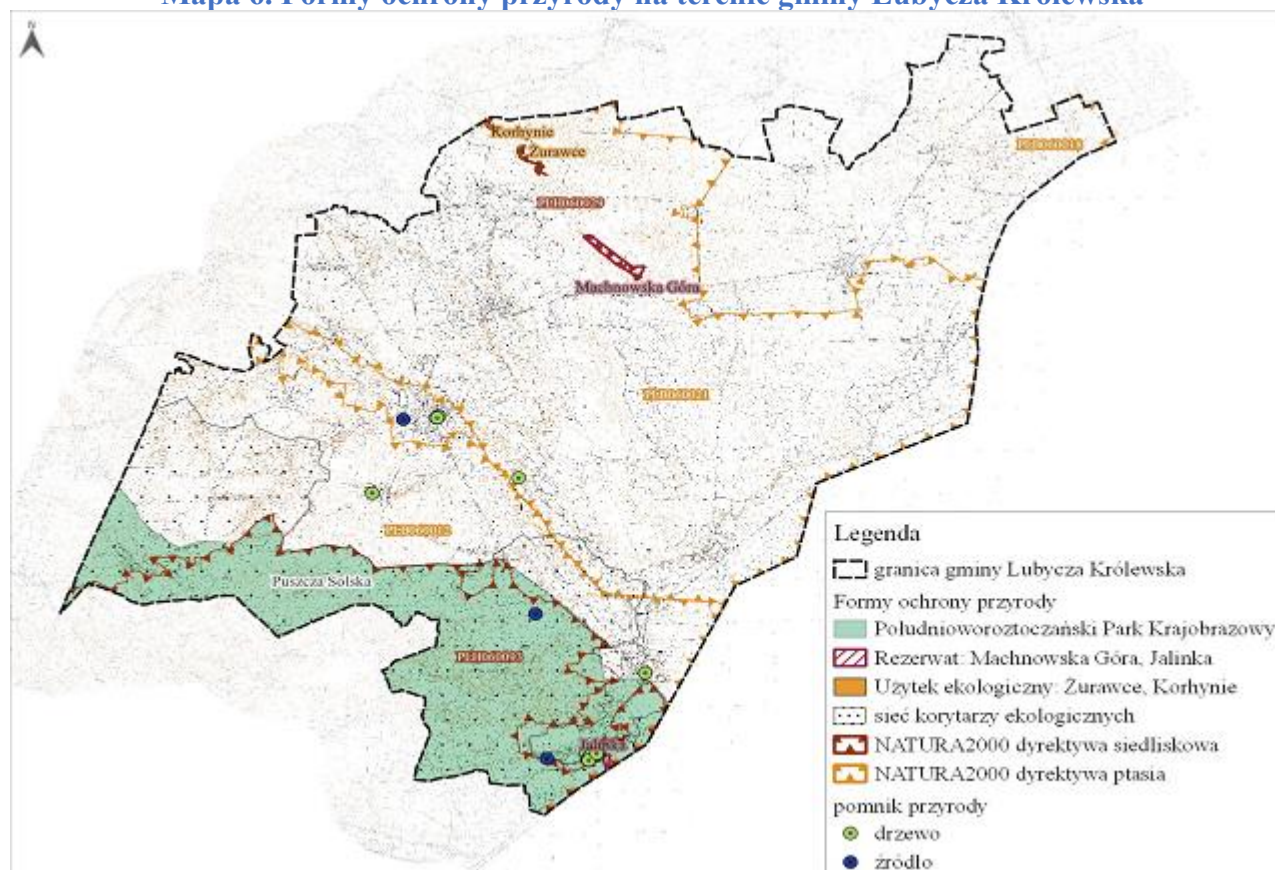
System powiązań przyrodniczych

Obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione. Na terenie gminy Lubycza Królewska występują następujące formy ochrony przyrody:

1. Rezerваты przyrody:
 - 1.1 Jalinka,
 - 1.2 Machnowska Góra.
2. Południoworoztoczański Park Krajobrazowy.
3. Obszar Natura 2000:
 - 3.1 Uroczyska Roztocza Wschodniego PLH60093,
 - 3.2 Żurawce PLH60029,
 - 3.3 Roztocze PLB60012,
 - 3.4 Dolina Sołokiji PLB60021,
 - 3.5 Dolina Szyszły PLB60018.
4. Użytek ekologiczny:
 - 4.1 Korhynie,
 - 4.2 Żurawce.

Formy ochrony przyrody na obszarze gminy Lubycza Królewska

Mapa 6. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Lubycza Królewska



Źródło: opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru gminy miasta Lubycza Królewska

Rezerwat przyrody

Rezerwat przyrody Jalinka został utworzony 27 czerwca 2000 r. na mocy *Rozporządzenia Nr 105 Wojewody Lubelskiego z dnia 26 maja 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2000 r. Nr 16, poz. 340)*. Znajduje się w południowej części gminy, przy granicy z Ukrainą. Powierzchnia rezerwatu wynosi 3,8 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego zbiorowiska grądowego z udziałem jodły *Tilio-Carpinetum abietetosum*, rzadkimi chronionymi gatunkami roślin oraz fragmentami skrzemieniałych drzew trzeciorzędowych w glebie.

Rezerwat przyrody Machnowska Góra został utworzony 15 stycznia 2004 r. na mocy *Rozporządzenia Nr 81 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Województwa Lubelskiego z 2003 r. Nr 213, poz. 4044)*. Rezerwat znajduje się w północnej części gminy, a jego powierzchnia wynosi 25,3 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbiorowisk kserotermicznych z licznymi chronionymi gatunkami flory i fauny.

Park Krajobrazowy

Południoworoztoczański Park Krajobrazowy został utworzony 8 sierpnia 1989 r. na mocy Uchwały Nr VII/40/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Przemyślu z dnia 13 lipca 1989 r. w sprawie utworzenia Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Przemyskiego Nr 13, poz. 105 z 1989 r.). Powierzchnia parku wynosi 20 816 ha, z czego na terenie gminy znajduje się 3 441,85 ha. Obejmuje południowo-wschodnią część gminy. Celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych, historycznych i krajobrazowych Roztocza Wschodniego oraz zwartych kompleksów leśnych mieszanych z naturalnymi fragmentami buczyny karpackiej i stanowiskami roślin górskich, a także unikalnych w skali kraju pokładów skamieniałych drzew.

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Uroczyska Roztocza Wschodniego (PLH60093) został utworzony na mocy *Decyzji Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669)(2011/64/UE)*. Ochronie podlega obszar o łącznej powierzchni 103 503,34 ha z czego na terenie gminy, w jej południowo-wschodniej części, znajduje się 2 753,98 ha.

Uroczyska Roztocza Wschodniego jest to specjalny obszar ochrony siedlisk w ramach sieci Natura 2000. Obejmuje on prawie cały obszar Roztocza Wschodniego. Przedmiotami ochrony

w Obszarze są siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: żyzne buczyny ze związku Fagion, grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum* i niżowe łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum* oraz gatunki zwierząt z załącznika II. Elementem ochrony obszaru są zimowiska nietoperzy. Zlokalizowane są one w schronach bojowych Linii Mołotowa, czyli Rawsko-Ruskiego Rejonu Umocnionego. Obszar jest ostoją wilka (*Canis lupus*), a także rysia eurazjatyckiego (*Lynx lynx*), bobra europejskiego (*Castor fiber*) oraz wydry (*Lutra lutra*). Z płazów występują: traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*) oraz kumak nizinny (*Bombina bombina*), z bezkręgowców – jelonek rogacz (*Lucanus cervus*).

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Żurawce (PLH60029) został utworzony na mocy *Decyzja Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmująca, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE)*. Obejmuje powierzchnię 35,76 ha, z czego na terenie gminy znajduje się obszar o powierzchni 33,79 ha. Obszar znajduje się w północnej części gminy.

Ostoją składa się z 3 części. Pierwsza z nich obejmuje południowo-zachodnie zbocza wzniesienia w pobliżu wsi Korhynie. Występują tam zarośla jałowca pospolitego i kwietne murawy kserotermiczne. Druga część zajmuje zachodnie i południowo-zachodnie zbocza wzniesienia położonego na północ od Żurawiec. Na obszarze tym występują kwietne murawy kserotermiczne ze stanowiskami storczykowatych. Trzeci fragment obejmuje teren rezerwatu Machowska Góra, położonego na zboczach o wystawie południowej i południowo-zachodniej.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000

Obszar specjalnej ochrony ptaków Roztocze (PLB60012) został utworzony na mocy *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. 2007 nr 179 poz. 1275)*. Powierzchnia całkowita ostoi wynosi 103 503,34 ha. Obszar objęty ochroną zajmuje południowo-wschodnią część gminy o powierzchni 7181,20 ha.

Roztocze (PLB60012) obejmuje Lasy Zwierzyniecko - Kosobudzkie oraz prawie całe Roztocze Środkowe i Wschodnie. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł zielonosiwy, puchacz, puszczyk uralski, trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bocian biały i orlik krzykliwy, a także przepiórka (ok. 1% populacji krajowej). Stawy Tarnawatka są ważnym w regionie miejscem lęgowym śmieszki (ok. 1000 par) oraz miejscem żerowania w czasie migracji dla krzyżówki (ok. 8000 osobników).

Użytek ekologiczny

Użytek ekologiczny Korhynie został ustanowiony 6 czerwca 1996 r. na mocy *Rozporządzenia Nr 28 Wojewody Zamojskiego z 13.05.1996 r. w sprawie wprowadzenia indywidualnej ochrony przyrody (Dz. Urz. Województwa Zamojskiego z 22.05.1996 r. Nr 13 poz.75)*. Obejmuje tereny na lewym zboczu doliny Sołokiji przy granicy z gminą Jarczów. Powierzchnia użytku wynosi 5,74 ha, z czego na terenie gminy znajduje się 3,29 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, krajobrazowych i dydaktycznych zbiorowisk kserotermicznych z bardzo bogatym stanowiskiem obuwika pospolitego.

Użytek ekologiczny Żurawce został utworzony 6 czerwca 1996 r. na mocy Rozporządzenia Nr 28 Wojewody Zamojskiego z 13.05.1996 r. w sprawie wprowadzenia indywidualnej ochrony przyrody (Dz. Urz. Województwa Zamojskiego z 22.05.1996 r. Nr 13, poz. 75). Zlokalizowany jest na północno-zachodnim zboczu Góry Żurawce w północnej części gminy. Powierzchnia użytku wynosi 3,45 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, krajobrazowych i dydaktycznych zbiorowisk kserotermicznych z licznymi roślinami chronionymi i rzadkimi.

Tabela nr 4. Pomniki przyrody

Lp.	Lokalizacja	Opis	Liczba
1.	Leśnictwo Siedliska	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	22
2.	Na poboczu drogi wojewódzkiej Hrebenne - Sieniawa	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1
3.	W zespole zieleni na wzniesieniu cerkiewnym	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1
4.	W parku środowiskowym przy ulicy Parkowej i Kolejowej	Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - <i>Pinus sylvestris</i>	5
5.	Obręb geodezyjny Dęby 1	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	1
6.	Położone na terenie lasu niepaństwowego na działce nr 260 w Siedliskach	Źródliko o powierzchni 0,03 ha położone	1
7.	Obejmuje część działki prywatnej nr. 56 oraz działki nr 52/1 stanowiącej własność Skarbu Państwa w miejscowości Kniazie	Źródliko o powierzchni 0,07 ha	1
8.	W Potokach	Źródliko o powierzchni 0,02 ha	1
9.	W miejscowości Teniatyska	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	1

Źródło: crfop.gdos.gov.pl

Korytarze ekologiczne

Obszar gminy jest ważnym miejscem dla migrującej fauny. Południowa część gminy objęta jest szlakiem migracyjnym Puszcza Solska GKPdC-1A o znaczeniu krajowym i paneuropejskim. Tereny

podmokłe w pasie przygranicznym pomiędzy miejscowościami Myślatyn-Wierzbica-Kornie-Hrebenne są wybierane na miejsca zlotowisk żurawi oraz sejmiki bociana białego.

Podstawową funkcją korytarzy migracyjnych jest umożliwienie rozprzestrzeniania się gatunków i ukierunkowania przepływu materii i informacji biologicznej w krajobrazie. Zachowanie drożności korytarzy, uznaje się za sprawę priorytetową w ochronie środowiska. Wiąże się to z określonymi zasadami użytkowania terenów:

- niezwiększania ilości liniowych i obszarowych barier antropogenicznych,
- zalesień w kierunku uzyskania przez istniejące kompleksy większej zwartości,
- utrzymania proekologicznych form gospodarki rolnej.

Przyrodniczy System Gminy

Przyrodniczy System Gminy (PSG) ma na celu powiązanie ze sobą oraz ochronę najcenniejszych zasobów naturalnych obszaru. Jego sprawne funkcjonowanie zapewnia prawidłowy rozwój poszczególnych ekosystemów, wymianę genetyczną oraz możliwość migracji roślin i zwierząt. Podstawowe elementy PSG to doliny rzeczne wraz z torfowiskami i terenami bagiennymi oraz węzły ekologiczne (miejsca krzyżowania się korytarzy ekologicznych lub obszary o dużym stopniu naturalności i koncentracji organizmów), które reprezentują kompleksy leśne oraz większe zespoły łąkowe. Ponadto wyróżnić można tzw. sięgacze ekologiczne, czyli obszary stanowiące krótsze odcinki cieków wodnych, umożliwiające migrację w dodatkowych kierunkach.

Strukturami wspomagającymi prawidłowe funkcjonowanie PSG są:

- drobnoprzestrzenne ekosystemy leśne, zagajniki i zakrzewienia śródpolne, zespoły parkowe,
- lokalne i okresowe podmokłości, rowy wodne,
- tereny rolnicze, łąki i pastwiska.

System przyrodniczy gminy Lubycza Królewska obejmuje:

- korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – Puszcza Solska GKPdC-1A,
- obszar węzłowy o znaczeniu krajowym – m.in. Południoworożtoczański PK, Kornieńskie Bagna
- korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym – dolina rzeki Sołokiji wraz z jej dopływami oraz ekosystemami leśnymi występującymi w bezpośrednim sąsiedztwie,
- sięgacze ekologiczne – pozostałe ekosystemy leśne, doliny mniejszych cieków, wąwozy, suche doliny

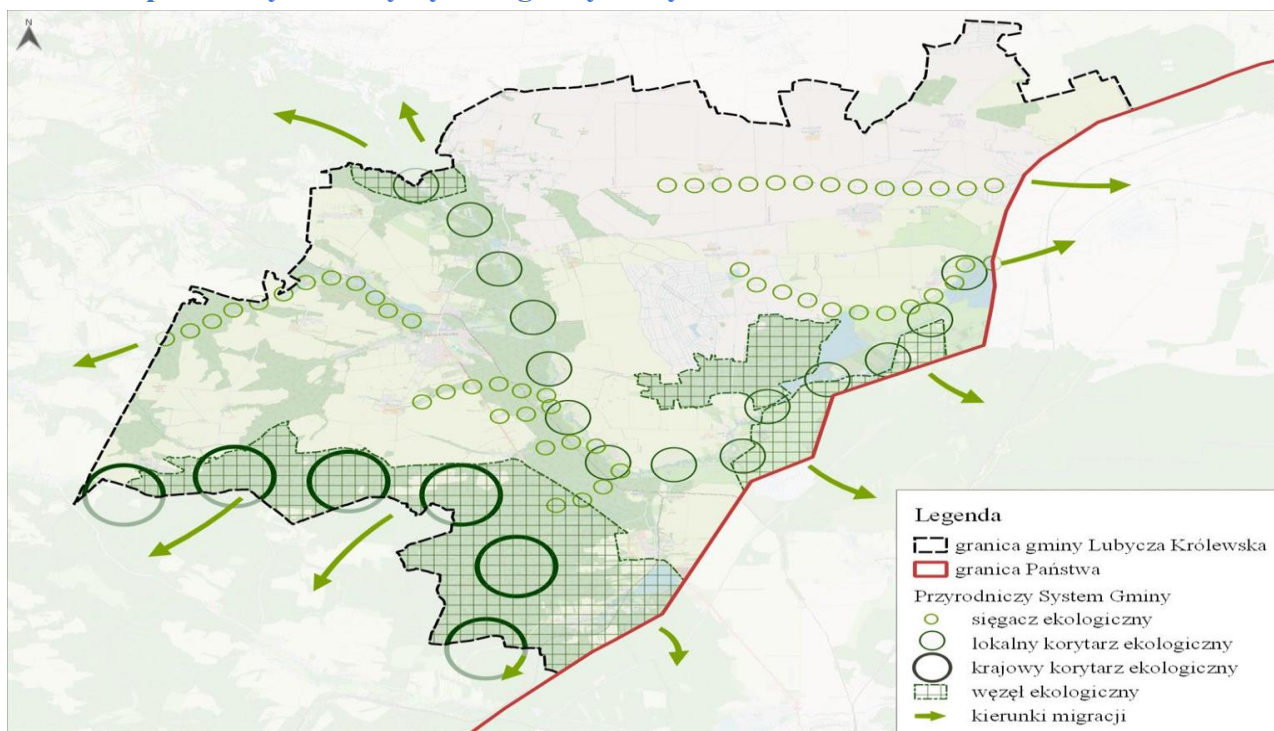
System przyrodniczy gminy współtworzą również enklawy naturalnych i półnaturalnych siedlisk wśród agrocenoz i w obszarach zabudowanych (miedze, kępy zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych oraz większe skupiska zadrzewień przydrożnych, przykościelnych, cmentarnych i inne).

Najcenniejsze obszary przyrodnicze gminy tworzą mozaikę zróżnicowanych ekosystemów. Dotychczasowe użytkowanie przestrzeni przyrodniczej spowodowało, że w niektórych terenach obserwuje się wyraźne zgrupowania walorów, podczas, gdy znaczne połacie gminy są ich pozbawione. Jest to podstawowa przesłanka do utworzenia przyrodniczego systemu, który na skalę lokalną będzie obejmował wszystkie tereny decydujące o jakości środowiska, wyróżniające się pod względem bogactwa przyrodniczego.

Kształtowanie przestrzeni na obszarach systemu powinno uwzględniać:

1. ochronę przed uszczuplaniem powierzchni węzłów ekologicznych oraz korytarzy ekologicznych,
2. ochronę przed zmianą przeznaczenia w obrębie węzłów ekologicznych i łącznikowych na użytkowanie zagrażające ich prawidłowemu funkcjonowaniu,
3. działania prowadzące do ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a także wzbogacania składu gatunkowego flory i fauny,
4. zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych na odcinkach transgranicznych.

Mapa 7. Przyrodniczy System gminy Lubycza Królewska



Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe dla obszaru gminy miasta Lubycza Królewska.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Dotychczasowe zmiany środowiska w gminie Lubycza Królewska dotyczyły głównie wykorzystywania zasobów środowiska, czego efektem są inne od naturalnych sposoby zagospodarowania terenu. Zmiany środowiska naturalnego mogą mieć przyczyny antropogeniczne lub naturalne. Czynniki naturalne działają na ogół powoli, ale z kolei czynniki antropogeniczne mogą oddziaływać powoli albo szybko, łagodnie lub gwałtownie, krótko lub długo.

Dotychczasowe zmiany w środowisku były powodowane przez:

- zabudowanie terenów - zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej, zwiększenie zanieczyszczenia wód, powietrza i gleb,
- realizowanie inwestycji liniowych (drogi, linie elektroenergetyczne) – eliminacja bioróżnorodności, wycinanie drzew,
- rozwój rolnictwa – spowodowanie wyparciem z obszarów części zwierząt i większości gatunków roślin,
- rozwój sieci wodno-kanalizacyjnych,
- intensyfikacja rolnictwa – zanik mało obszarowych gospodarstw, wielkoobszarowe agrocenozy charakteryzują się niewielką bioróżnorodnością gatunków,
- osuszanie terenów podmokłych – zanik obszarów podmokłych zmniejszających bioróżnorodność.

Na obszarze opracowania występują zróżnicowane ekosystemy, które charakteryzują się zmienną odpornością na degradację i zdolnością do regeneracji. Ich funkcjonowanie jest silnie uzależnione od stopnia degradacji poszczególnych komponentów środowiskowych.

Stosunkowo niewielką odpornością na degradację charakteryzują się wody powierzchniowe oraz doliny rzeczne z nagromadzeniem ekosystemów wodno-błotnych i torfowiskowych. W dolinach rzecznych wody gruntowe wraz z wodami powierzchniowymi i istniejącą roślinnością tworzą ściśle powiązany i wrażliwy na degradację zespół. Zaburzenie funkcjonowania jednego z tych elementów powoduje natychmiastowe niekorzystne zmiany w pozostałych. Doliny i obniżenia powinny podlegać szczególnej ochronie. Szkodliwe dla funkcjonowania ekosystemów wodnych są przede wszystkim: lokalizacja zabudowy kubaturowej oraz rolnictwo i nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa, a także niewłaściwie prowadzone melioracje.

Wody powierzchniowe na terenie gminy cechuje niska odporność na zanieczyszczenia, czego przyczyną są m.in. małe przepływy, spowalniające proces samooczyszczania. Wprowadzane zanieczyszczenia mogą znacząco pogorszyć stan ekologiczny i chemiczny cieków. W przypadku

ograniczenia dopływu zanieczyszczeń (m.in. ze źródeł rolniczych oraz ścieków) stan wód ulegnie poprawie bez konieczności prowadzenia dodatkowych działań w obrębie koryt rzecznych.

Kolejnym elementem środowiska narażonym na degradację są wody podziemne. Szczególnie istotne w tym aspekcie są obszary pozbawione naturalnej warstwy izolacyjnej w podłożu, co wiąże się z ryzykiem migracji potencjalnych zanieczyszczeń w głąb ziemi. Nie bez znaczenia jest również głębokość występowania głównego poziomu wodonośnego, rodzaj ognisk zanieczyszczeń i intensywność ich oddziaływania. Regeneracja tego elementu środowiska odbywa się w zdecydowanie dłuższym czasie niż samooczyszczanie wód powierzchniowych. Na obszarze gminy stopień zagrożenia głównego poziomu użytkowego wód podziemnych jest zróżnicowany. Na większości obszaru dominuje stopień średni, w zachodniej części gminy niski, natomiast na wschodzie znajdują się obszary o wysokim i bardzo wysokim stopniu zagrożenia.

Na obszarze gminy glebami charakteryzującymi się najniższą odpornością na degradację są gleby piaszczyste i słabogliniaste. Pokrywa glebowa w obszarze opracowania, na skutek przeprowadzonych melioracji w miejscowościach Machnów Stary, Machnów Nowy, Kornie oraz Wierzbica może być również miejscami podatna na przesuszenia.

Kolejnym elementem o zmiennej odporności na degradację jest szata roślinna. Odporność zbiorowisk obniża między innymi niedostosowanie składu gatunkowego drzewostanu do uwarunkowań siedliskowych oraz występowanie w okolicach Kornia, Machnowa Starego oraz Machnowa Nowego monokulturowych nasadzeń (głównie sosna i dąb) mniej odpornych m. in. na ataki szkodników i patogenów.

Elementem charakteryzującym się bardzo wysoką zdolnością do regeneracji jest powietrze atmosferyczne. Do likwidacji jego zanieczyszczenia wystarczy likwidacja źródła. Do źródeł zanieczyszczeń powietrza w rejonie opracowania należą: intensywny ruch kołowy, zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, wielorodzinna, usługowa oraz przemysłowa.

Ocena stanu ochrony i użytkowania zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych i możliwości ich kształtowania

Obecnie użytkowanie gospodarcze zasobów przyrody w gminie Lubycza Królewska nie stwarza zagrożenia ich trwałości, ma jednak istotny wpływ na ich jakość. Powoduje obniżenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych, jakości powietrza atmosferycznego oraz jakości powierzchni ziemi i gleb.

Rolnictwo w gminie Lubycza Królewska stanowi ważną gałąź gospodarki. Użytki rolne zajmują niemal 65% jej powierzchni. Na cele rolnicze są przeznaczone grunty wysokich i średnich klas. Dolina Sołkiji w gminie jest na większości obszaru niezabudowana. Zabudowa w dolinie rzeki

jest usytuowana jedynie w centrach miejscowości Ruda Żurawiecka, Teniatyska, Mosty Małe, Kornie. Na południu gminy został zachowany duży kompleks leśny, a niemal wszystkie zabudowania występują w centrach miejscowości. Korzystnym zjawiskiem w gminie jest prawie całkowity brak rozproszonej zabudowy.

Aktualne kształtowanie struktury przestrzennej gminy uwzględnia potrzebę ochrony zasobów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej. Drożne pozostają lokalne korytarze ekologiczne umożliwiające prawidłowe funkcjonowanie Przyrodniczego Systemu Gminy. Najcenniejsze obszary przyrodnicze zostały przeznaczone na użytki zielone i są objęte ochroną.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Każda inwestycja wymieniona w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ta o potencjalnym i ta o zawsze znaczącym wpływie, wymaga uzyskania tzw. decyzji środowiskowej – decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Jej wydanie uprzedza ubieganie się m.in. o decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz o pozwolenie na budowę.

W praktyce zarówno włączenie inwestycji do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, jak i przebieg procesu inwestycyjnego, zależą od różnych zmiennych w szczególnej mierze czy położenie przedmiotowej inwestycji znajduje się na obszarze objętym opracowaniem MPZP i jest z nim zgodna.

Do wydania decyzji środowiskowej dla przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko przeprowadza się ocenę oddziaływania, OOS – w tym celu wymaga się złożenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko z opisem analizowanych wariantów inwestycji i analizą prawdopodobnych skutków jej realizacji. Zdarza się, że postępowanie OOS przeprowadza się również dla inwestycji spoza tej kategorii (jeżeli organ wyda taką decyzję). Procedura kończy się wydaniem decyzji środowiskowej przez Burmistrza.

Infrastruktura techniczna

Sieć drogowa

Przez teren Gminy przebiegają:

- Droga krajowa nr 17 (nr 372) o znaczeniu międzynarodowym, ważny szlak komunikacyjny łączący kraje Europy Północnej ze Wschodem przez przejście graniczne Hrebenne- Rawa Ruska. Jest to historyczny szlak handlowy z Gdańska przez Warszawę, Lublin, Zamość, Żółkiew do Lwowa i dalej nad Morze Czarne.
- Droga wojewódzka nr 867 Oleszyce- Lubaczów- Podemsczyzna- Werchrata- Hrebenne.

- 11 dróg powiatowych.
- 41 dróg gminnych.
- Drogi wewnętrzne powszechnego użytkowania.

Na terenie Gminy Lubycza Królewska funkcjonuje transport zbiorowy w ramach linii regularnych gminnych. Jeden z przedsiębiorców posiada zezwolenia na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym (przewozy specjalne – dowóz uczniów do szkół) na liniach komunikacyjnych na obszarze gminy Lubycza Królewska w ramach linii regularnych gminnych: Lubycza Królewska – Dyniska Nowe przez Nowosiółki Kardynalskie – Wierzbica – Myślatyn, Lubycza Królewska – Dyniska Nowe przez Szalenik– Żurawce Osada – Nowosiółki Kardynalskie – Wierzbica, Huta Lubycka – Lubycza Królewska przez Zatyle Wieś – Dęby, Siedliska – Lubycza Królewska przez Kornie – Mosty Małe.

Ponadto trzech przedsiębiorców posiada zezwolenia na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym na liniach komunikacyjnych powiatowych: Tomaszów Lubelski – Wierzbica – Wasylów Wielki, Żurawce – Tomaszów Lubelski przez Łaszczówkę, Jarczów, Tomaszów Lubelski – Wierzbica.

Stan techniczny dróg

- 1) Droga krajowa S17 o długości 15 km jest obecnie modernizowana w celu zwiększenia przepustowości ruchu drogowego.
- 2) Droga wojewódzka nr 867 na odcinku ok. 5 km Siedliska – Hrebenne wymaga modernizacji.
- 3) Drogi powiatowe o łącznej długości ok. 76,6 km, w tym drogi o nawierzchni twardej 56,9 km, drogi o nawierzchni gruntowej 19,7 km.
- 4) Drogi gminne ogółem 60,9 km, w tym 25,4 km o nawierzchni twardej i 35,5 km o nawierzchni gruntowej.
- 5) Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości gruntowe.

Gospodarka wodno-kanalizacyjna

W Gminie Lubycza Królewska system zaopatrzenia w wodę oparty jest na 29,9 km sieci wodociągowej zasilanej z własnych ujęć wód podziemnych poprzez stacje wodociągowe. Ludność korzysta także ze studni kopanych i wierconych. Na obszarze brakuje wodociągów komunalnych i grupowych. Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości skorzystania z sieci wodociągowej pobierają wodę z własnych ujęć. Na terenie gminy funkcjonuje 19 ujęć wody. Stan sieci wodociągowej

uniemożliwia jej doraźne wykorzystanie na potrzeby pożarowe. Niezwykle ważnym zadaniem gminy jest modernizacja całej sieci wodociągowej w gminie Lubycza Królewska i wybudowanie nowej stacji uzdatniania wody.

Tab.5 Strefy ochronne ujęć wody obejmujące wyłącznie teren ochrony bezpośredniej na terenie gminy Lubycza Królewska

Lp.	Miejscowość	Nr działki ewidencyjnej	Nazwa	Właściciel
1.	Dęby	80/29	-	Kooperacyjna Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Dębach
2.	Dyniska Nowe	49	Ujęcie Dyniska Nowe	Gmina Lubycza Królewska
3.	Hrebenne	80/10	Ujęcie Hrebenne	Gmina Lubycza Królewska
4.	Kornie	6/8	Ujęcie Kornie	Gmina Lubycza Królewska
5.	Lubycza Królewska	280/13	Studnia nr 1	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej
6.	Lubycza Królewska	208/11	Studnia nr 2	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej
7.	Lubycza Królewska	138	Nr 2	Urząd Gminy Lubycza Królewska
8.	Lubycza Królewska	9/2	Nr 3	Gminna Samopomoc Chłopska w Lubyczy Królewskiej
9.	Lubycza Królewska	208/1	-	Zamojska Korporacja Energetyczna S.A. w Zamościu
10.	Lubycza Królewska	392/2	-	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej
11.	Łazowa	96/18	Studnia Rudki	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Łazowej
12.	Łazowa	30/2	Studnia nr 2	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Łazowej
13.	Łazowa	63/7	Łazowa	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej
14.	Machnów Nowy	10/4	-	Gmina Lubycza Królewska
15.	Machnów Nowy	23	-	Gmina Lubycza Królewska
16.	Machnów Stary	6/2	Studnia nr 2 Machnów Stary	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej
17.	Machnów Stary	6/2	Studnia nr 3 ujęcie Machnów Stary	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej
18.	Nowosiółki Kardynalskie	5/3	nr 3, nr 4	Gmina Lubycza Królewska
19.	Wierzbica	47	ujęcie Wierzbica	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Lubyczy Królewskiej

Sieć kanalizacyjna w gminie ma długość 32,2 km. Korzysta z niej 65,7 % ludności gminy (GUS za 2022 r.). Na terenie gminy funkcjonuje 9 oczyszczalni ścieków (8 komunalnych i 1 przemysłowa). System sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Lubycza Królewska tworzy 10 przepompowni ścieków, które są połączone wspólnym kolektorem ściekowym odprowadzającym ścieki do oczyszczalni ścieków.

Sieć wodociągowa oraz kanalizacyjna znajdują się w dobrym stanie technicznym, wymaga jednak dalszej rozbudowy w celu ograniczenia do minimum negatywnego oddziaływania na wody

oraz glebę. Dotyczy to w szczególności systemu kanalizacji sanitarnej, która jest na chwilę obecną niewystarczająca. Istniejąca oczyszczalnia ścieków w Lubyczy Królewskiej wymaga modernizacji. Mieszkańcy gminy, którzy nie są obsługiwani przez sieć kanalizacyjną, gromadzą nieczystości w zbiornikach, następnie wywożone są one pojazdami asenizacyjnymi do gminnej oczyszczalni ścieków. W gminie funkcjonują również przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wszystkie eko szamba polegają na mechaniczno-biologicznym oczyszczaniu ścieków.

Planowane wydatki inwestycyjne do realizacji w 2024 r. - Budowa ujęcia wody i hydroforni dla wszystkich miejscowości w gminie Lubycza Królewska.

Energia elektryczna

Gmina Lubycza Królewska jest zelektryfikowana w całości, każde gospodarstwo domowe ma dostęp do sieci elektroenergetycznej, która dodatkowo jest wspomagana instalacjami PV. Na terenie gminy wszystkie budynki użyteczności publicznej wyposażone są w elektrooszczędne oświetlenie. Obecnie prowadzona jest wymiana nieenergooszczędnego oświetlenia ulicznego. Ponad 50 % sieci jest już zmodernizowana.

Gmina jest Członkiem Spółdzielni Energetycznej, której zadaniem, celem jest dążenie do osiągnięcia niezależności energetycznej przy wykorzystaniu OZE.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy nie ma sieci ciepłowniczej. Ogrzewanie budynków oraz ciepłej wody użytkowej odbywają się w oparciu o tradycyjne sposoby ogrzewania, w zdecydowanej większości jest to ogrzewanie węglem kamiennym i drewnem. Część mieszkańców decyduje na skorzystanie z innych źródeł ciepła: gazu lub podłączenia kolektorów słonecznych, pomp ciepła.

Dostęp do sieci gazowej posiada miejscowość Szalenik i Lubycza Królewska. Na terenie miasta budynki użyteczności publicznej są ogrzewane gazem.

Konieczne jest promowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę efektywności energetycznej budynków, zmniejszenie ilości zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł niskiej emisji poprzez - termomodernizację, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę źródeł ogrzewania budynków. Gmina Lubycza Królewska jest beneficjentem programu priorytetowego „Czyste Powietrze”, kwota wypłaconych dotacji na ten cel wyniosła 2 164 259,36 zł.

Telekomunikacja

Gmina Lubycza Królewska posiada dostęp zarówno do sieci telefonii stacjonarnej i komórkowej oraz internetu. Gmina Lubycza Królewska posiada automatyczną centralę telefoniczną. Na większości obszaru, odbiór usług telefonii komórkowej jest jednakowo dobry, ze względu na zlokalizowane na terenie Gminy maszty operatorów sieci.

Gospodarka odpadami

Odpady są nieodłącznym atrybutem bytowania i gospodarczej działalności człowieka. Gospodarka odpadami jest ważnym elementem ochrony środowiska. Za odpady komunalne uważa się odpady powstające w wyniku działalności bytowo – gospodarczej człowieka.

Od 1 lipca 2013 roku obowiązuje system gospodarki odpadami. Gmina zobowiązana została do zorganizowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z zapisami ustawy oraz uwarunkowaniami miejscowymi. Odpady komunalne są odbierane wyłącznie z gospodarstw domowych, na których zamieszkują mieszkańcy. Właściciele firm (prowadzący działalność gospodarczą, różnego rodzaju instytucje, zakłady pracy, itp.), w których powstają odpady, są zobowiązani posiadać indywidualne umowy na odbieranie odpadów komunalnych z podmiotem uprawnionym do ich odbioru.

Gmina nie posiada czynnego składowiska odpadów oraz zakładu ich unieszkodliwiania. Usługę odbierania odpadów komunalnych z nieruchomości położonych na terenie gminy realizuje firma wybrana zgodnie z ustawą PZP i wywozi je poza obszar gminy. Nieczynne wysypisko śmieci znajdujące się na działce nr 120 obręb Dęby jest zrekultywowane i prowadzone jest na nim monitoring polegający na pobieraniu wymaganych przepisami ochrony środowiska odpowiednich próbek i badań.

Na terenie miasta Lubycza Królewska funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (ul. Sobieskiego 16, 22-680 Lubycza Królewska), z którego mają prawo korzystać mieszkańcy Gminy Lubycza Królewska objęci gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania polityki przestrzennej w gminie

Zgodnie z art. 3 ust 1. Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy należy do zadań własnych gminy. Ustawa o samorządzie gminnym w art. art. 7 ust. 1 mówi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy ładu

przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej.

Politykę przestrzenną stanowią działania podejmowane przez gminę, zmierzające do zagospodarowania przestrzennego jej obszaru, zgodnego z zasadami ładu przestrzennego oraz ustalonymi celami i priorytetami rozwoju gminy. Narzędziami prowadzenia polityki przestrzennej gminy są strategia rozwoju gminy oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Strategia rozwoju gminy zawiera ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej dotyczące:

- zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
- zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
- zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego,
- zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
- kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
- zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
- zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Lubycza Królewska charakteryzuje się bardzo dobrymi glebami do uprawy rolniczej. Dobra jakość gleb decyduje o rolniczym charakterze gminy. Przeważająca część gruntów uprawnych w gminie zaliczona została do kompleksu pszenego dobrego występującego głównie w północnej i północno-zachodniej części gminy w obrębach: Nowosiółki Kardynalskie, Żurawce-Osada oraz Machnów Stary. Kompleks pszeny bardzo dobry występuje w okolicach Dynisk Nowych, kompleks żytni bardzo dobry w okolicach Żurawiec i Dynisk Nowych, kompleks żytni dobry w okolicach Zatyła, Łazowej, Huty Lubyckiej, kompleks zbożowo-pastewny mocny w okolicach Kornia i Żurawiec. Sporadycznie w gminie zlokalizowane są słabsze kompleksy przydatności rolniczej gleb. Obszary te porozmieszczane są na obszarze całej gminy. Kompleksy pszenne wadliwie znajdują się w okolicach Dębów, Kniazi, Hrebenego, Teniatysk i Żurawiec. Użytki

zielone średnie, słabe i bardzo słabe w znajdują się głównie w obrębach Machnów Nowy, Wierzbica, Hrebenne oraz Ruda Żurawiecka-Osada.

Na terenie gminy dominują tereny orne należące głównie do III i IV klasy bonitacyjnej. W większości znajdują się one w północnej i środkowej części gminy. Największe kompleksy występują w obrębach Dyniska Nowe, Machnów Stary, Nowosiółki Kardynalskie, Ruda Żurawiecka, Siedliska, Żurawce oraz Żurawce-Osada. Łąki, pastwiska i sady rozproszone są po całej gminie.

Drugim co do wielkości powierzchni rodzajem użytków w gminie Lubycza Królewska są lasy i zadrzewienia. Duży kompleks leśny znajduje się w południowo-wschodniej części gminy w obrębach Siedliska, Dęby, Potoki. Kniazie, Łazowa, Ruda Żurawiecka oraz Teniatyska.

Występujące na terenie gminy kompleksy gruntów ornich o najwyższych klasach bonitacyjnych I-III należy chronić przed przeznaczaniem na cele nierolnicze. W zagospodarowaniu należy je zachować jako tereny upraw rolnych. Są to grunty położone w północnej części gminy. Największe z nich znajdują się w obrębach geodezyjnych Nowosiółki Kardynalskie, Żurawce-Osada oraz Machnów Stary. Na terenach tych nie należy lokalizować zabudowy niezwiązanej z produkcją rolniczą i przetwórstwem rolnym.

Preferowane jest tworzenie dużych gospodarstw rolnych. Należy dążyć do poprawy struktury obszarowej gospodarstw poprzez zakaz podziałów działek tworzących zwarte kompleksy rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W celu zwiększenia efektywności wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej konieczne jest prowadzenie konsekwentnej polityki rolnej dla stworzenia właściwych warunków ekonomicznych związanych z osiągnięciem opłacalności gospodarowania rolniczego poprzez wprowadzanie nowych form gospodarowania takich jak uprawy proekologiczne, którym sprzyja stan środowiska gminy.

Przekształcenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej powinno rozwijać się poprzez:

- rozwój bazy przetwórczej i przechowalniczej,
- rozwój usług służących rolnictwu i gospodarce żywnościowej,
- rozwój usług i rzemiosła, funkcjonujących w otoczeniu rolnictwa,
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej.

Na obszarach średniej przydatności rolniczej zaleca się modernizację istniejących siedlisk rolniczych oraz wzbogacenie funkcji podstawowej o funkcje turystyczne i agroturystyczne.

Tereny nieprzydatne rolniczo, należące do słabych kompleksów przydatności rolniczej, ze względu na niską produktywność kwalifikują się do zmiany ich przeznaczenia, z naciskiem na kierunek leśny poprzez zalesienia i dolesienia.

Istniejące na terenie gminy obszary leśne należy chronić poprzez podjęcie działań ochronnych istniejących zasobów w celu zachowania ich funkcji przyrodniczej i gospodarczej. Należy zwiększyć lesistość gminy poprzez prowadzenie zalesień oraz działania zmierzające do poprawy struktury gatunkowej lasów dostosowanej do siedliska.

Należy wprowadzić strefy ekotonowe na styku lasu z terenami charakteryzującymi się silną antropopresją w celu ochrony wnętrza lasu.

Na terenach leśnych wskazane jest wprowadzenie takiej formy turystyki, aby nie kolidowała z funkcją przyrodniczą i produkcyjną.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Gmina Lubycza Królewska posiada korzystne uwarunkowania klimatyczne dla rozwoju OZE. Położona jest w strefie wysokiego przepływu wiatrów oraz dobrego nasłonecznienia całorocznego. Na terenach rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000 lokalizacja w zakresie energii wiatrowej jest prawnie ograniczona zapisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, zgodnie z którymi zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenach parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000 w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ustawa określa również odległości, w których można lokalizować ww. inwestycje. Względnie korzystnymi rejonami dla lokalizacji turbin wiatrowych są okolice Nowosiółek Kardynalskich, Myślatyna oraz Dynisk Nowych. Znajdują się tu duże otwarte obszary rolne, brak jest form ochrony przyrody. W przypadku lokalizacji farm fotowoltaicznych korzystnymi terenami ich lokalizacji są tereny dobrze nasłonecznione, nieosłonięte drzewostanem. Na terenie gminy Lubycza Królewska takie obszary znajdują się w rejonie Dynisk Nowych, Myślatyna oraz Machnowa Starego. Duże otwarte tereny rolne z niższą klasą bonitacyjną znajdują się również na obszarach Teniatysk, Hrebennego, Zatyła oraz Rudy Żurawieckiej, jednak położenie na terenie Natura 2000 stanowi ograniczenie dla budowy farm.

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym lokalizacja niezamontowanych na budynku instalacji odnawialnych źródeł energii lokalizowanych na:

- a) użytkach rolnych klasy I–III i gruntach leśnych,
- b) na użytkach rolnych klasy IV, o mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 150 kW lub wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania energii elektrycznej,

c) na gruntach innych niż wskazane w lit. a i b, o mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 1000 kW następuje na podstawie planu miejscowego.

Urządzenia wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW należy lokalizować na obszarach, oznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako tereny produkcji energii (PE).

Realizacja ww. inwestycji musi uwzględniać w szczególności:

- rodzaj i cechy przedsięwzięcia, wielkość zajmowanego terenu,
- powiązania z innymi przedsięwzięciami, w szczególności możliwość kumulowania się oddziaływań przedsięwzięć,
- uciążliwości związane z eksploatacją,
- usytuowanie względem obszarów chronionych oraz wpływ na te obszary,
- wpływ na krajobraz,
- istniejącą infrastrukturę mieszkalną
- przydatność gleb o rolniczego użytkowania. wielkoobszarowych, w odnawialne źródła energii.

Pod lokalizację elektrowni wiatrowych oraz farm fotowoltaicznych należy przeznaczać grunty klas V i VI oraz nieużytki. Grunty o wysokiej i średniej klasie bonitacji (klasy I-IV) powinny być wyłączone spod realizacji inwestycji. Tereny te powinny być położone poza system obszarów chronionych oraz korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym i gminnym. Niedopuszczalna jest fragmentacja siedlisk oraz zaburzenie spójności korytarzy ekologicznych. Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinna uwzględniać zasady ładu przestrzennego i ochrony krajobrazu. Nie może prowadzić do powstania konfliktów przestrzennych pomiędzy istniejącym zagospodarowaniem terenu oraz obniżenia walorów krajobrazowych danego obszaru.

An aerial photograph of a landscape featuring a large, irregularly shaped pond in the center. To the left of the pond, there are several buildings, including a large wooden structure with a dark roof and a smaller white building. A road or path leads towards these buildings. In the foreground, there is a golf course with a green fairway and a sand trap. The background shows a dense forest and a small town or village in the distance under a cloudy sky.

**VII. STREFA PRZESTRZENNO-
FUNKCJONALNA**

Analiza Gminy – strefa przestrzenno-funkcjonalna

Jednym z najistotniejszych aspektów funkcjonowania przestrzeni w Gminie jest planowanie przestrzenne, w tym kształtowanie polityki rozwoju. Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie Gminy odbywa się głównie poprzez uchwalanie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Ład przestrzenny stanowi jeden z podstawowych elementów przestrzeni, w których żyje i funkcjonuje mieszkaniec Gminy. Dzięki prawidłowemu ukształtowaniu przestrzeni, chroni się jej walory przyrodnicze, rozwija układy urbanistyczne, tworzy sieci transportowe czy tereny zurbanizowane.

W Gminie Lubycza Królewska podstawowym dokumentem kształtującym politykę przestrzenną jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubycza Królewska oraz 25 aktów prawa miejscowego – Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, w trakcie opracowania są kolejne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Według SUiKZP w sferze funkcjonalno- przestrzennej gminy wyodrębnia się takie sfery polityki przestrzennej i zróżnicowanych zasadach zagospodarowania i kierunkach działania jak:

- Strefa A – strefa miejska (Lubycza Królewska) związana z wielofunkcyjnym obszarem mieszkaniowo-usługowym i rozwoju turystyki.
- Strefa B – strefa osadnictwa wiejskiego związana z rozwojem zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, rozwojem agroturystyki oraz rolnictwa.
- Strefa C – strefa przyrodniczo-turystyczna związana z rozwojem turystyki, rekreacji i sportu oraz ochroną najbardziej wartościowych zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Głównym celem strategicznym rozwoju przestrzennego Gminy Lubycza Królewska ustalonym w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest:

Ugruntowanie znaczenia Lubyczy Królewskiej jako ośrodka obsługi i administracji oraz zapewnienie racjonalnego zagospodarowania przestrzeni dla pełnienia przez miasto roli ośrodka wielofunkcyjnego dla turystów i mieszkańców gminy.

Obecnie opracowywany jest nowy Program Rewitalizacji Gminy na lata 2024-2030, którego celem jest wyodrębnienie obszaru zdegradowanego, wymagający szczególnych działań przestrzennych, społeczno-gospodarczych i środowiskowych.

Gmina Lubycza Królewska uczestniczy w:

- Programie Partnerstwo Roztocze Środkowe – Strategia terytorialna,
- Rybacka Lokalna Grupa Działania Roztocze,
- Lokalna Grupa Działania Roztocze Tomaszowskie,
- Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna,
- Porozumienie partnerskie pomiędzy Gminą Lubycza Królewska a Rawą Ruską - Ukraina,
- Porozumienie partnerskie pomiędzy Gminą Lubycza Królewska a Alpirsbach - Niemcy,
- Porozumienie partnerskie pomiędzy Gminą Lubycza Królewska a Gminą Horyniec-Zdrój,
- Porozumienie partnerskie pomiędzy Gminą Lubycza Królewska a Gminą Solina,
- Stowarzyszenie Samorządów Euroregion Roztocze.

Dostęp do podstawowych usług

Analizując dostępność podstawowych usług uwzględniono:

- usługi zdrowia,
- usługi edukacji,
- usługi kultury, w tym kultu,
- usługi administracji.

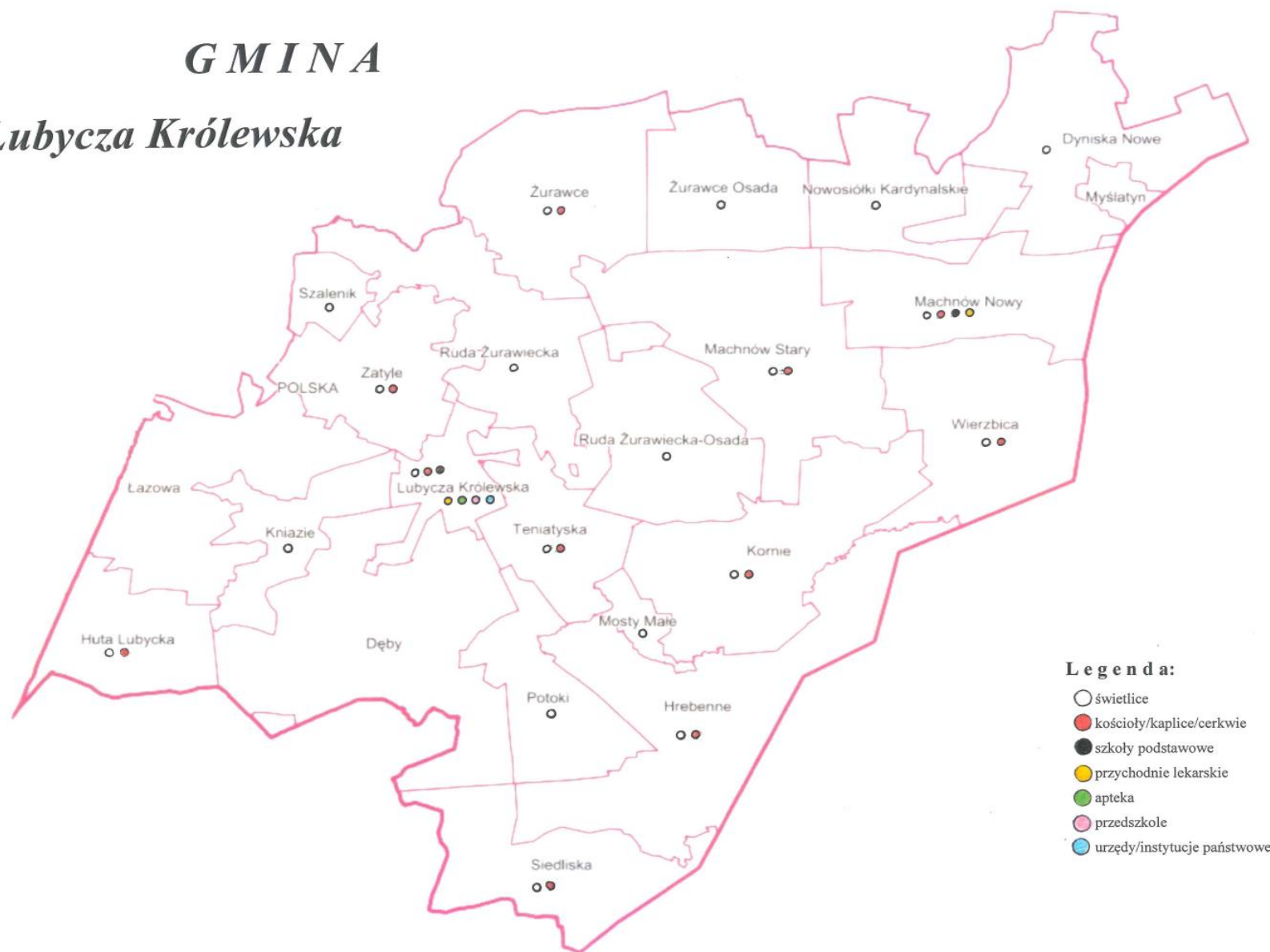
Sołectwa znajdujące się na obrzeżach gminy Lubycza Królewska często mają utrudniony dostęp do ośrodków kultury, instytucji zdrowia czy administracji.

Niewielką liczbę usług w stosunku do liczby ludności odnotowuje się w sołectwach: Lubycza Królewska, Machnów Nowy, Ruda Żurawiecka, Siedliska. Natomiast żadnych usług nie ma w sołectwach: Łazowa, Myślatyn, Lubycza Królewska Północ.

Zrezygnowano z badania z dostępności do sklepów, gdyż definitywnie można stwierdzić, iż sieć handlowa w całej gminie jest bardzo słabo rozwinięta. Sytuację tę poprawi rozpoczęta realizacja sklepu spożywczo-przemysłowego „Dino Polska” (miejsowość Lubycza Królewska).

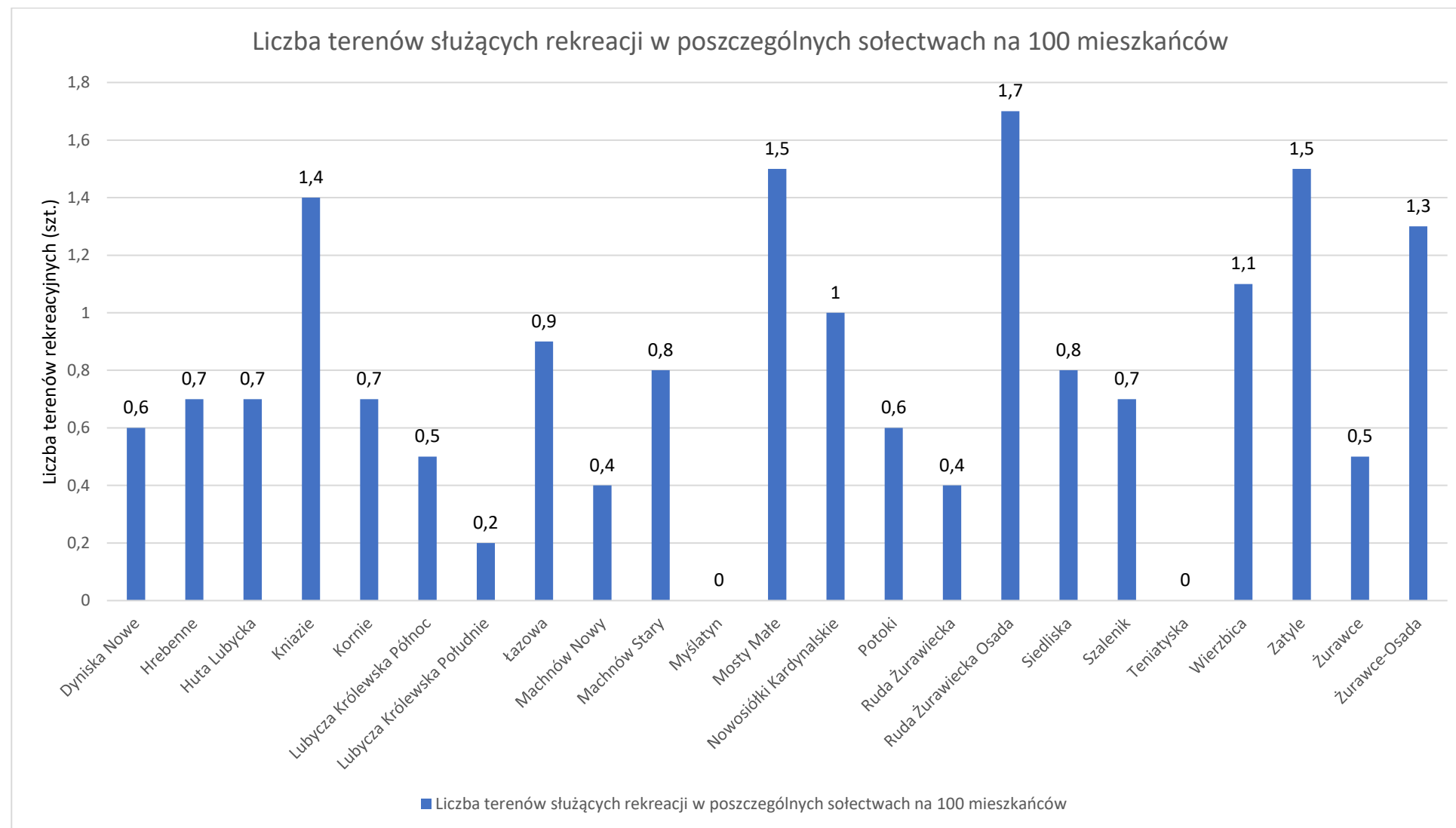
GMINA

Lubycza Królewska



Mapa 8. Dostępność podstawowych usług

Wykres 1. Dostępność podstawowych usług w poszczególnych sołectwach w przeliczeniu na 100 mieszkańców



Źródło: Opracowanie własne

Dostępność terenów rekreacyjnych

Ważnym czynnikiem, wpływającym na jakość życia w gminie jest obok dostępności do podstawowych usług, bliskość terenów służących rekreacji i odpoczynku. Najważniejszym miejscem sportu i rekreacji w mieście Lubycza Królewska są niewątpliwie Centrum Sportu i Rekreacji w Lubyczy Królewskiej, Zrewitalizowane Centrum Lubyczy Królewskiej i Park Miejski oraz Zalew w Lubyczy Królewskiej. Korzysta z nich znaczna część mieszkańców miasta i okolic. Należy podkreślić, że jest to obszar najczęściej wskazywany w ankietach jako ulubione miejsce w mieście.

Analizując dostępność terenów rekreacyjnych uwzględniono:

- obiekty rekreacyjno-sportowe,
- publiczne place zabaw,
- tereny zieleni i siłownie plenerowe.

W wykresie nr 2 przedstawiono liczbę terenów służących rekreacji w poszczególnych sołectwach na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten obliczono w następujący sposób:

Dostępność podstawowych usług w sołectwie na 100 mieszkańców (szt.)

$$\frac{\text{Łączna liczba podstawowych usług w danym sołectwie (szt)}}{\text{Liczba mieszkańców w danym sołectwie}} \times 100$$

Łączna liczba terenów służących rekreacji w danym sołectwie to opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej. Liczba mieszkańców w danym sołectwie pochodzi z Ewidencji Ludności Urzędu Miejskiego.

Utworzenie nowych ścieżek rekreacyjno-sportowych o długości ok. 20 km na trasie Lubycza-Hrebenne – Siedliska – Łazowa -Huta Lubycka.

Na terenie gminy Lubycza Królewska umiejscowione są następujące szlaki piesze i rowerowe:

- Centralny Szlak Rowerowy Roztocza,
- Niebieski - Nad Sołokiją,
- Czerwony – Wolnościowy,
- Zielony – Przez Goraje.

Dodatkowo istnieje 7 tras rowerowych. Są to:

Wykres 2. Trasy rowerowe na terenie gminy Lubycza Królewska

1. Centralny Szlak Roztocza o długości 24,6 km.



Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych

2. Szlak Okrężny o długości 26,4 km.



Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych

3. Szlak Historyczny o długości 20,1 km.



Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych

4. Szlak Gorajski o długości 10,3 km.



Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych.

5. Szlak Cerkiewny o długości 44 km.



Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych

6. Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych



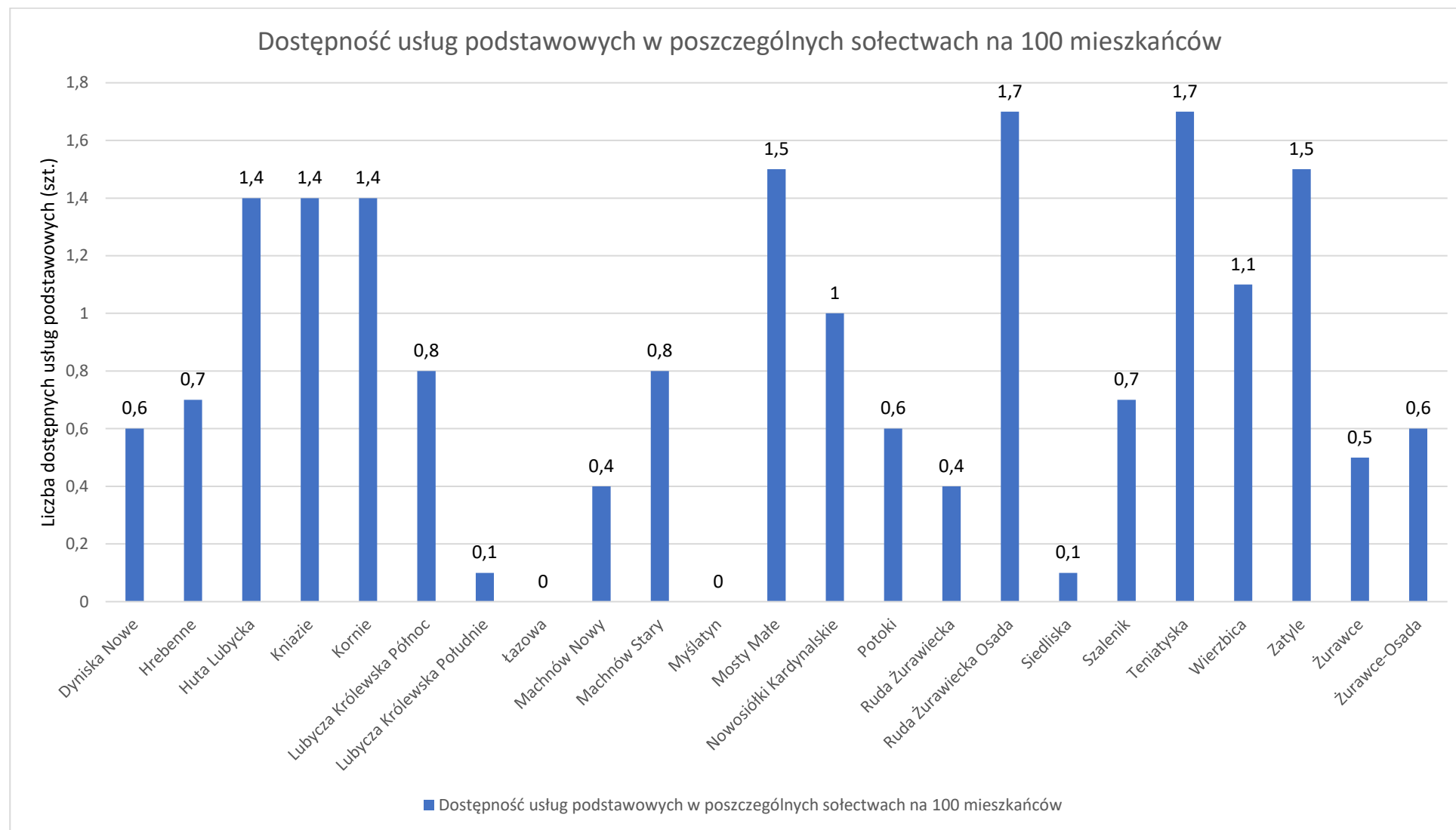
Źródło: Rowerem po Roztoczu, Przewodnik po trasach rowerowych

Mapa 9. Wykaz szlaków rowerowych na terenie gminy Lubycza Królewska



Opracowanie Edward Stoniewski

Wykres 3. Liczba terenów służących rekreacji w poszczególnych sołectwach na 100 mieszkańców



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej

Planowane inwestycje w zakresie turystyki i rekreacji

W ramach projektu „Rowerowe Roztocze. Drogi pieszo-rowerowe w obszarach wiejskich” Działanie 7.10 Turystyczne Lubelskie powstanie ciąg pieszo – rowerowy z Miejscem Obsługi Rowerzystów łączący Centralny Szlak Rowerowy Roztocza w miejscowości Hrebenne z województwem podkarpackim.

W wyniku przyjęcia Strategii Partnerstwa „Roztocze Środkowe” planowane jest utworzenie w miejscowości Huta Lubycka Punktu Informacji Turystycznej. W miejscowości Siedliska rozbudowany zostanie budynek Izby Regionalnej „Muzeum Skamieniałych Drzew” oraz powstaną atrakcje turystyczne w postaci kina sferycznego oraz stanowisko prezentujące przekrój geologiczny w miejscu naturalnego nagromadzenia skrzemieniałych fragmentów mioceńskiego drewna cypryśnika (*Taxodioxylon*) wraz z węzłem sanitarnym.

Wspólnym przedsięwzięciem dla wszystkich partnerów Partnerstwa „Roztocze Środkowe” będzie jednolite oznakowanie tras rowerowych na terenie gmin partnerów wraz z budową małej architektury (wiaty, ławki, stoły, tablice informacyjne).

Stan techniczny dróg publicznych

Dokonując oceny stanu technicznego dróg publicznych, oparto się na danych będących w posiadaniu Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej oraz bezpośrednich badaniach terenowych.

1. Droga krajowa S17 o długości 15 km jest obecnie modernizowana w celu zwiększenia przepustowości ruchu drogowego, której zarządcą jest Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Lublinie.
2. Droga wojewódzka nr 867 na odcinku ok. 5 km Siedliska – Hrebenne wymaga modernizacji, której zarządcą jest Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie.
3. Drogi powiatowe o łącznej długości ok. 76,6 km, w tym drogi o nawierzchni twardej 56,9 km, drogi o nawierzchni gruntowej 19,7 km, których zarządcą jest Zarząd Dróg Powiatowych w Tomaszowie Lubelskim.
4. Drogi gminne ogółem 60,9 km, w tym 25,4 km o nawierzchni twardej i 35,5 km o nawierzchni gruntowej, których zarządcą jest Gmina Lubycza Królewska.
5. Drogi wewnętrzne w zdecydowanej większości gruntowe. których zarządcą jest Gmina

Lubycza Królewska.

Reasumując stan techniczny dróg jest dobry za wyjątkiem dróg powiatowych, które wymagają generalnego remontu i dróg dojazdowych do pól (wewnętrznych), które należy utwardzić. Pozostałe należy na bieżąco konserwować i utrzymywać w należytych stanie technicznym.

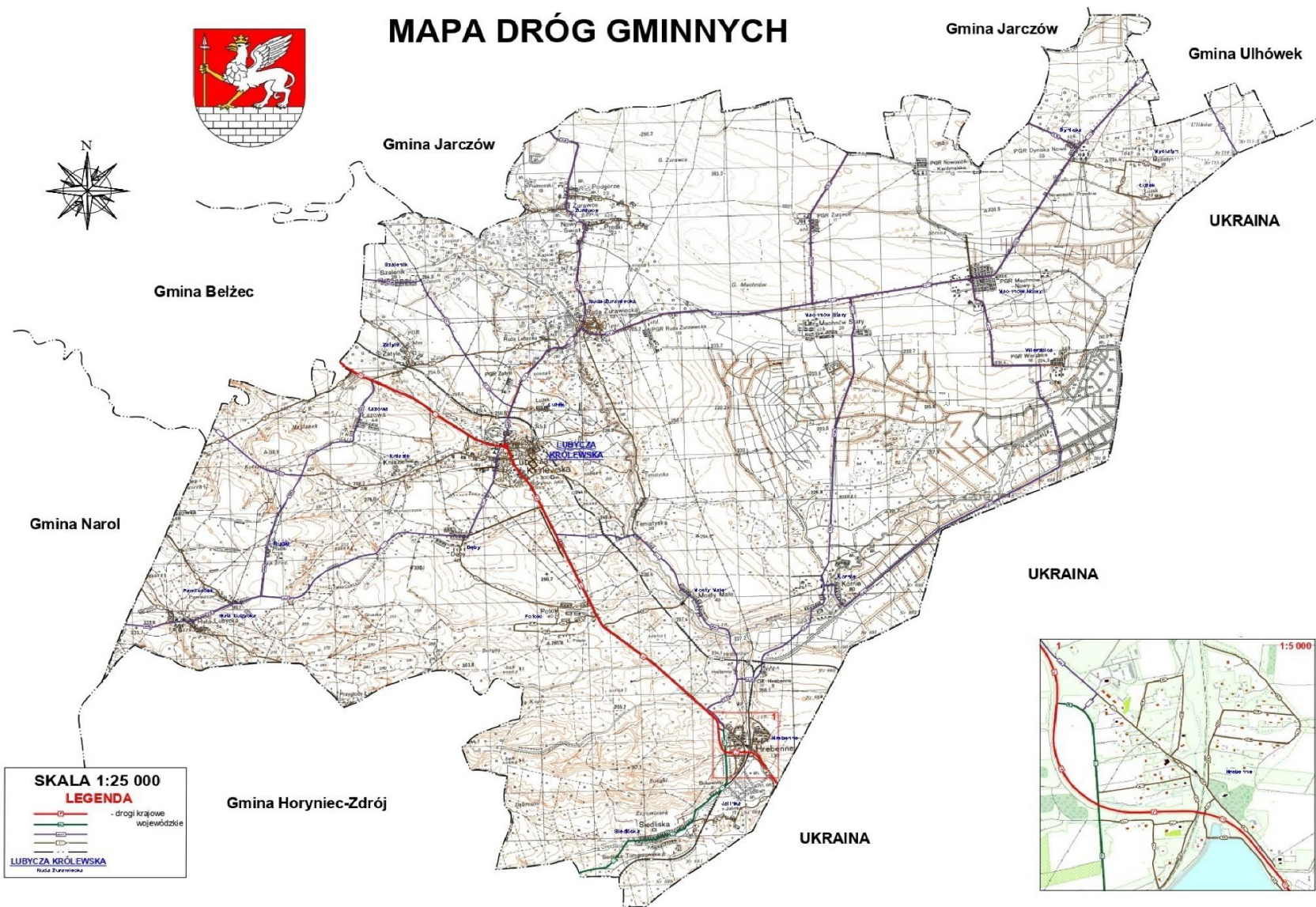
Do oceny stanu technicznego dróg gminnych użyto następującego podziału: droga utwardzona i droga nieutwardzona.

Tabela nr 6. Stan techniczny dróg w obrębie miasta Lubycza Królewska

Lp.	Nazwa ulicy	Nawierzchnia	Chodnik	Przejście dla pieszych	Oświetlenie uliczne
1.	Jana III Sobieskiego	asfaltowa	obustronny z kostki brukowej	4	tak
2.	Zamojska	asfaltowa	obustronny z kostki brukowej	3	tak
3.	Spokojna	asfaltowa	brak	brak	tak
4.	Szkolna	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej do ul. Barców	2	tak
5.	Machnika	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	1	tak
6.	Słoneczna	asfaltowa	brak	brak	tak
7.	Zielona	asfaltowa	brak	brak	tak
8.	Kościuszki	asfaltowa	brak	brak	tak
9.	Moniuszki	asfaltowa	brak	brak	tak
10.	Barców	asfaltowa	brak	brak	tak
11.	Ks. Winiarza	asfaltowa	brak	brak	tak
12.	Wiejska	asfaltowa, dalej tłuczniowa	brak	brak	tak
13.	Mickiewicza	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	brak	tak
14.	Górna	asfaltowa	brak	1	tak
15.	Dolna	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	brak	tak
16.	Kopernika	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	1	tak
17.	Partyzantów	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej i płytek betonowych	brak	tak
18.	Lubeckiego	asfaltowa	brak	brak	tak
19.	Norwida	asfaltowa	brak	brak	tak
20.	Słowackiego	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	brak	tak
21.	Południowa	żwirowa	brak	brak	brak

22.	Jana Pawła II	asfaltowa	obustronny z kostki brukowej	2	tak
23.	Leśna	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	1	tak
24.	Boczna	asfaltowa	brak	brak	tak
25.	Wschodnia	asfaltowa	brak	brak	tak
26.	S. Wyszyńskiego	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	2	tak
27.	Sportowa	asfaltowa	brak	brak	brak
28.	W. Jagielly	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	1	tak
29.	Parkowa	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	1	tak
30.	Kolejowa	asfaltowa	jednostronny/obustronny z kostki brukowej	1	tak
31.	Żwirki i Wigury	trylinka	częściowo jednostronny z płytek betonowych	brak	tak
32.	Cicha	trylinka	brak	brak	brak
33.	Konopnickiej	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	brak	tak
34.	Nowa	trylinka	brak	brak	tak
35.	Krótką	asfaltowa	brak	brak	tak
36.	St. Staszica	asfaltowa, dalej gruntowa	obustronny na części z płytek betonowych	brak	tak
37.	Jaworowa	asfaltowa, dalej tłuczniowa	brak	brak	tak
38.	Ogrodowa	asfaltowa	brak	brak	tak
39.	Lipowa	asfaltowa	brak	brak	tak
40.	Wąska	plyty drogowe	brak	brak	brak
41.	J. Piłsudskiego	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	3	tak
42.	Polna	asfaltowa, dalej tłuczniowa	częściowo jednostronny z płytek betonowych	1	tak
43.	Plk. L. Lisa-Kuli	asfaltowa	jednostronny z kostki brukowej	brak	tak
44.	W.S. Reymonta	asfaltowa	brak	brak	tak

Mapa 10. Drogi gminne



Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej

Sieć gazowa

Na terenie gminy Lubycza Królewska sieć gazowa znajduje się w miejscowości Szalenik i Lubycza Królewska.

Zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych kotłowni. Podstawowym odbiorcą gazu jest JST i jednostki mu podległe oraz nieliczni mieszkańcy indywidualni i wspólnoty mieszkaniowe. Brak jest centralnego systemu grzewczego obsługującego całe miasto.

Poziom obsługi komunikacji zbiorowej

Gmina Lubycza Królewska posiada transport zbiorowy w ramach linii regularnych gminnych i powiatowych.

Jeden z przedsiębiorców posiada zezwolenia na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym na liniach komunikacyjnych na obszarze gminy Lubycza Królewska w ramach linii regularnych gminnych:

- Lubycza Królewska – Dyniska Nowe przez Nowosiółki Kardynalskie – Wierzbica – Myślatyn,
- Lubycza Królewska – Dyniska Nowe przez Szalenik – Żurawce Osada – Nowosiółki Kardynalskie – Wierzbica,
- Huta Lubycka – Lubycza Królewska przez Zatyle Wieś – Dęby,
- Siedliska – Lubycza Królewska przez Kornie – Mosty Małe.

Ponadto trzech przedsiębiorców posiada zezwolenia na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym na liniach komunikacyjnych powiatowych:

- Tomaszów Lubelski – Wierzbica – Wasylów Wielki,
- Żurawce Osada – Tomaszów Lubelski przez Łaszczówkę, Jarczów,
- Tomaszów Lubelski – Wierzbica.

Gospodarka komunalna

Gmina Lubycza Królewska jest właścicielem 39 budynków komunalnych. Budynki te to m.in. Zespół Szkół w Lubyczy Królewskiej, Szkoła Podstawowa w Machnowie Nowym oraz Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej, budynki administracyjne, świetlice wiejskie, remizo-świetlice, obiekty kulturalne, wiaty itp. Budynki te są w stanie technicznym ogólnym dobrym (wszystkie są ogniotrwałe, zwykle pokryte blachą bądź papą).

Na terenie gminy na 24 sołectwa są 21 świetlice. Jedynie sołectwa Myślatyn, Łazowa i Lubycza Północ nie mają świetlicy. Gmina jest właścicielem 20 świetlic.

W związku z budową drogi S 17 Świetlica w Potokach zostanie zlikwidowana, dlatego należy poczynić starania w celu pozyskania terenu i wybudowania nowego obiektu

Wśród obiektów komunalnych są 2 pustostany- obiekty w bardzo złym stanie technicznym tj. 1 budynek w miejscowości Ruda Żurawiecka – Osada (niedokończony budynek wielomieszkaniowy przejęty od AWRSP) oraz 1 budynek w miejscowości Lubycza Królewska (nastawnia kolejowa przejęte od PZZ).

Tabela nr 7. Wykaz budynków stanowiących własność Gminy

1.	Lubycza Królewska, ul. Jana III Sobieskiego 5
2.	Lubycza Królewska, ul. Jana III Sobieskiego 16A
3.	Lubycza Królewska, ul. Jana III Sobieskiego 16B
4.	Lubycza Królewska, ul. Jana III Sobieskiego 6
5.	Lubycza Królewska, ul. Staszica
6.	Lubycza Królewska, ul. Kolejowa 1
7.	Lubycza Królewska, ul. Parkowa 1
8.	Lubycza Królewska, ul. Żwirki i Wigury 1
9.	Lubycza Królewska, ul. Jaworowa 1
10.	Machnów Nowy, ul. Jana Pawła II 2/2
11.	Machnów Nowy, ul. Jana Pawła II 16
12.	Machnów Nowy, ul. Przemysłowa 3
13.	Machnów Nowy, ul. Strażacka 10
14.	Dyniska 11
15.	Hrebenne 86b
16.	Huta Lubycza 20
17.	Huta Lubycza 47
18.	Kniazie
19.	Kornie 63
20.	Mosty Małe 25
21.	Machnów Stary 13A
22.	Nowosiółki Kardynalskie 4
23.	Potoki 16
24.	Ruda Żurawiecka 56
25.	Ruda Żurawiecka-Osada
26.	Ruda Żurawiecka-Osada 14
27.	Siedliska 65
28.	Siedliska 73
29.	Szalenik 39
30.	Teniatyska
31.	Wierzbica 23
32.	Zatyle 15
33.	Żurawce, ul. Szkolna 7
34.	Żurawce, ul. Szkolna 31a
35.	Żurawce Osada

Źródło: Opracowanie pochodzące z Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej

Sieć kanalizacyjna i wodociągowa

Na terenie gminy Lubycza Królewska funkcjonuje sieć kanalizacyjna o długości 32,2 km, która została wybudowana w różnych okresach czasowych. Najistotniejsza była modernizacja – budowa w mieście Lubycza Królewska, zakończona w 2011 r. Sieć ta obejmuje praktycznie cały obszar miasta. Jej długość wynosi ok. 19,5 km.

Liczba mieszkańców korzystających w Lubyczy Królewskiej z sieci kanalizacyjnej to ok. 2115 osób tj. ponad 90 % wszystkich mieszkańców miasta.

System sieci kanalizacyjnej w aglomeracji Lubycza Królewska tworzy 10 przepompowni ścieków, które są połączone wspólnym kolektorem ściekowym odprowadzającym ścieki do oczyszczalni ścieków.

Na terenie miasta Lubycza Królewska woda w niewielkiej części pobierana jest z sieci wodociągowej. Stopień zwodociągowania miasta Lubycza Królewska to ok. 35 %.

Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej to ok. 950 osób. Sieć ta wybudowana była w latach 80-tych XX wieku. Najnowszą sieć posiada dawna miejscowość Dęby obecnie obejmująca ul. Staszica, ul. Ogrodową, ul. Jaworową i ul. Lipową. W 2013 r. zostało zmodernizowane ujęcie wody i wybudowana sieć na tym osiedlu. Dla pozostałych części naszego miasta niezbędna jest modernizacja i rozbudowa wodociągów. Faktycznie na terenie miasta funkcjonuje 5 publicznych ujęć wody.

Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości skorzystania z sieci wodociągowej pobierają wodę z własnych ujęć. Stan sieci wodociągowej uniemożliwia jej wykorzystanie doraźne na potrzeby pożarowe.

Niezwykle ważne jest to, iż jednym z najważniejszych zadań gminy jest modernizacja całej sieci wodociągowej w mieście Lubycza Królewska i wybudowanie nowej stacji uzdatniania wody.

Sołectwo Dyniska Nowe

Na terenie Sołectwa Dyniska Nowe woda pobierana jest z jednego ujęcia wody (studnia głębokości 40m). Długość sieci wodociągowej – 2,03 km (z przyłączami – 2,51km). Stopień zwodociągowania 100%. Z sieci wodociągowej korzysta ok.150 osób.

Na terenie Sołectwa Dyniska Nowe funkcjonuje sieć kanalizacyjna z oczyszczalnią ścieków typu WGB-20. Długość sieci kanalizacyjnej – 0,5km. Stopień skanalizowania sołectwa 100%. Z sieci

kanalizacyjnej korzysta ok.150 osób.

Dęby

Dęby obejmuje sektor gospodarczy KRSP Dęby oraz budynki magazynowe i gospodarcze. Korzystają oni z własnego ujęcia wody. Stopień zwodociągowania–100%. Sektor gospodarczy KRSP Dęby oraz budynki magazynowe i gospodarcze, korzystają z własnych zbiorników bezodpływowych.

Sołectwo Lubycza Południe

Mieszkańcy korzystają z ujęcia wodnego (2 studnie) oraz sieci wodociągowej o długości 1,05 km.. Sołectwo korzysta z sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków w Lubyczy Królewskiej. Stopień skanalizowania – 100%.

Sołectwo Machnów Nowy

Sołectwo Machnów Nowy jest zwodociągowane w 100%. Korzysta z ujęcia wodnego (2studnie) w Machnowie Nowym. Długość sieci wodociągowej – 8,66 km. Sieć wykonana w latach 2005-2006. Szacunkowa liczba osób korzystających z wodociągu – 800. Sołectwo Machnów Nowy jest skanalizowane w 100%.

Długość sieci kanalizacyjnej – 1.8km. Oczyszczalnia ścieków typu MOS-30. Sieć wykonana w latach 2005-2006. Szacunkowa liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej–800.

Sołectwo Łazowa

W skład Sołectwa Łazowa wchodzi 2 miejscowości Łazowa i Rudki. Łazowa jest miejscowością zwodociągowaną w 100%. Posiada własne ujęcia wodne. Długość sieci wodociągowej w Łazowej wynosi 2,2 km. Łazowa jest nieskanalizowana. Mieszkańcy posiadają własne zbiorniki bezodpływowe.

Miejscowość Rudki ze względu na zły stan techniczny zlikwidowano sieć wodociągową. Mieszkańcom dofinansowano budowę indywidualnych ujęć.

Sołectwo Machnów Stary

Sołectwo Machnów Stary korzysta z ujęcia wodnego (2 studnie). Długość sieci wodociągowej wynosi 2,30 km. Sołectwo jest zwodociągowane w 100%. Sieć wykonana w latach 2007-2008. Szacunkowa liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej – 200 osób.

Sołectwo Machnów Stary jest skanalizowane w 100%. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 0,9 km. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków typu MOS-50. Sieć wykonana w latach

2007-2008. Szacunkowa liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej – 200 osób.

Sołectwo Nowosiółki Kardynalskie

Sołectwo Nowosiółki Kardynalskie korzysta z ujęcia wodnego (2 studnie). Długość sieci wodociągowej wynosi 1,1 km. Sołectwo jest zwodociągowane w 100%. Sieć wykonana w latach 70. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wynosi 93 osoby.

Sołectwo Nowosiółki Kardynalskie jest skanalizowane w 100 %. Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków typu WGB-20. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 0,5 km. Sieć wykonana w latach 2004-2006. Liczba mieszkańców korzystających z sieci wynosi 93 osoby.

Sołectwo Hrebenne

W skład sołectwa Hrebenne wchodzi miejscowości Hrebenne, Hrebenne Osada, Jalinka i Bukowinka. W pełni zwodociągowana jest miejscowość Hrebenne Osada. Długość sieci wodociągowej wynosi 1,1 km. Mieszkańcy (66 osoby) korzystają z ujęcia wodnego w miejscowości Kornie. W miejscowości Hrebenne zwodociągowana jest część miejscowości. Sieć wodociągowa o długości 0,5 km. Ilość użytkowników sieci wynosi 30 osób. Korzystają oni z ujęcia wodnego w Hrebennem. Pozostali mieszkańcy Hrebennego oraz mieszkańcy Bukowinki i Jalinki korzystają z własnych ujęć wodnych. Sołectwo jest zwodociągowane w 40%.

W miejscowości Hrebenne skanalizowana jest część miejscowości. Sieć kanalizacyjna ma ok. 0,5 km długości i kończy się zbiornikiem bezodpływowym, skąd ścieki transportowane są do oczyszczalni ścieków w Lubyczy Królewskiej. Ilość użytkowników sieci tylko 30osób. Pozostali mieszkańcy Hrebennego oraz mieszkańcy Bukowinki i Jalinki korzystają z własnych zbiorników bezodpływowych. Ilość użytkowników – 58 osób.

Sołectwo Kornie

Sołectwo Kornie korzysta z ujęcia wodnego zlokalizowanego w Korniach (2 studnie). Długość sieci wodociągowej łącznie z odcinkiem zaopatrującym w wodę miejscowość Hrebenne Osada wynosi 3,50 km. W Korniach z wodociągu korzystają mieszkańcy osiedla popegeerowskiego w liczbie 30 osób. Zwodociągowanie sołectwa wynosi 30 %. Pozostali mieszkańcy korzystają z własnych ujęć wodnych.

Sołectwo Kornie jest skanalizowane w 30 %. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 0,2 km zakończona jest ona zbiornikiem bezodpływowym, z którego ścieki odwożone są do oczyszczalni w Lubyczy Królewskiej. W Korniach z sieci kanalizacyjnej korzystają mieszkańcy osiedla

popegeerowskiego w liczbie 30 osób. Skanalizowanie sołectwa wynosi 30%.

Sołectwo Ruda Żurawiecka Osada

Sołectwo Ruda Żurawiecka Osada jest zwodociągowane w 100%. Z wodociągu korzysta ok.105 osób. W skład wodociągu wchodzi ujęcie wody (2 studnie) oraz sieć wodociągowa o długości 2,2,km. Sieć wodociągową wykonano w latach 80-tych. Sołectwo Ruda Żurawiecka Osada jest skanalizowane w 100%. Z sieci kanalizacji korzysta ok.120 osób.

W skład kanalizacji wchodzi sieć kanalizacyjna o długości 1,2 km. Sieć kanalizacyjna odprowadza ścieki do oczyszczalni ścieków typu MOS-30. Sieć wykonano w latach 80-tych.

Sołectwo Wierzbica

Sołectwo jest zwodociągowane i skanalizowane w 100%. Z wodociągu i kanalizacji korzysta ok.151 osoby. W skład wodociągu wchodzi ujęcie wodne oparte na 2 studniach oraz 1,9 km sieci wodociągowej z przyłączami. Sieć wodociągową wykonano w latach 70-tych. W skład kanalizacji wchodzi sieć kanalizacyjna o długości 1,0 km zakończona oczyszczalnią ścieków typu MOS-30. Sieć kanalizacyjną wykonano w latach 70-tych.

Sołectwo Żurawce Osada

Sołectwo Żurawce Osada jest zwodociągowane w 100%. Długość sieci wodociągowej 0,60 km. Z wodociągu korzysta ok. 150 osób. Wodociąg zaopatrywany jest z ujęcia wody w Machnowie Starym.

Sołectwo Żurawce Osada jest skanalizowane w 100%. Długość sieci kanalizacyjnej 0,6 km. Oczyszczalnia ścieków typu WGB-20. Z kanalizacji korzysta ok.150 osób.

Sołectwo Żurawce

Sołectwo jest częściowo zwodociągowane i skanalizowane. Budynki mieszkalne części pracowników RSP zaopatrywane są w wodę z sieci zakładowej oraz korzystają z kanalizacji zbiorczej zakończonej zbiornikiem bezodpływowym. Pozostali mieszkańcy sołectwa korzystają z własnych ujęć wody oraz z własnych zbiorników.

Sołectwo Kniazie

Sołectwo jest częściowo skanalizowane. Sieć kanalizacyjna o długości 500 m. Ścieki odprowadzane są do sieci kanalizacyjnej w sołectwie Lubycza Królewska. Z kanalizacji korzysta ok. 30 mieszkańców, zaś pozostali korzystają z własnych zbiorników bezodpływowych. Ścieki ze

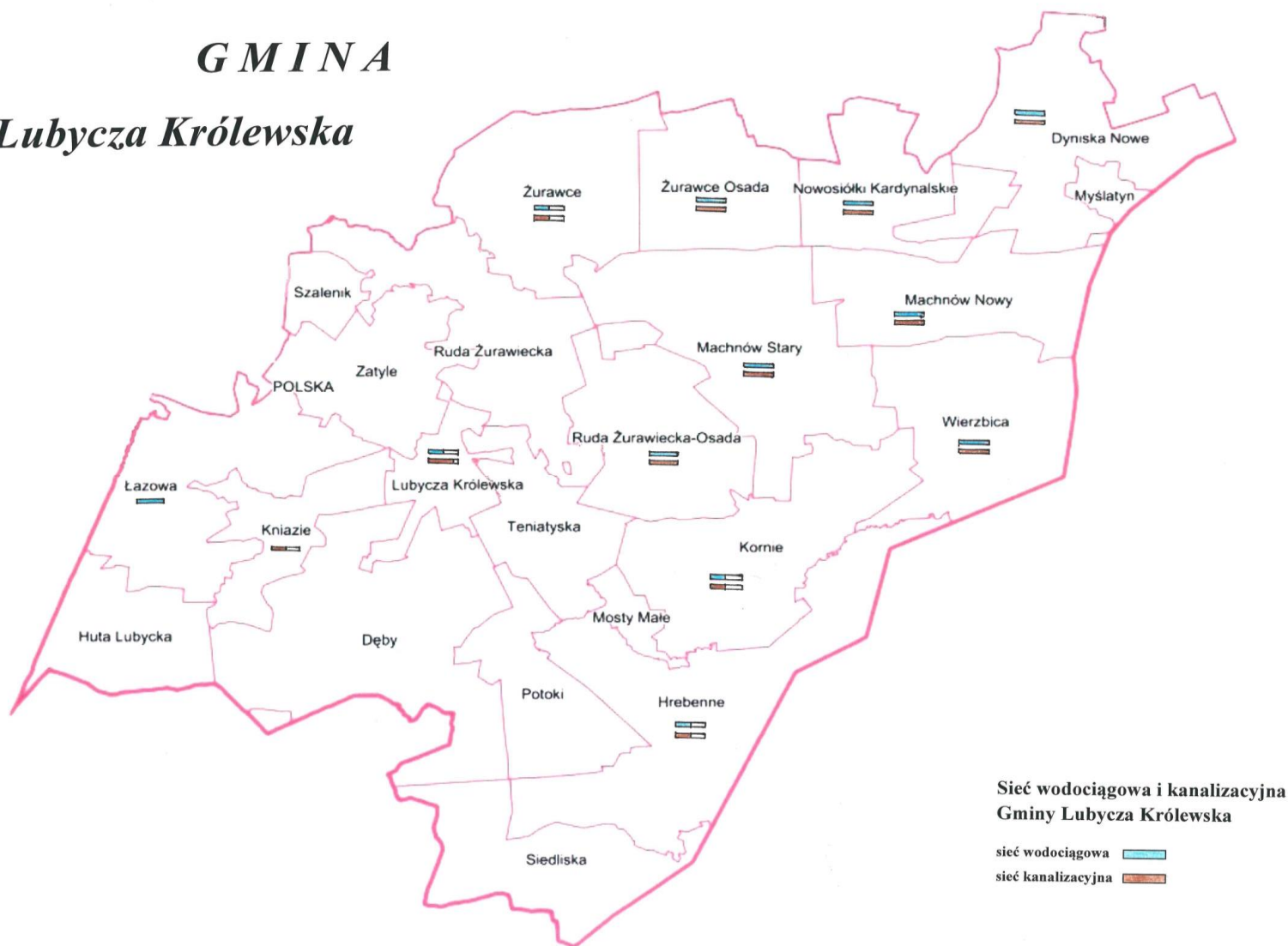
zbiorników przekazywane są do oczyszczalni ścieków w Lubyczy Królewskiej. W sołectwie brak wodociągu.

Sołectwo Myślatyn, Mosty Małe, Teniatyska, Siedliska, Potoki, Huta Lubycka, Zatyle, Szalenik, Lubycza Królewska Północ, Ruda Żurawiecka

W sołectwach brak jest wodociągu. Mieszkańcy korzystają z własnych ujęć wody. W sołectwach brak jest kanalizacji. Mieszkańcy korzystają z własnych zbiorników bezodpływowych. Ścieki przewożone są do oczyszczalni ścieków w Lubyczy Królewskiej.

Mapa 11. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

GMINA
Lubycza Królewska



Aktywność inwestycyjna

W celu zobrazowania tendencji inwestycyjnych porównano zrealizowane przez Gminę inwestycje w 2023 r. z planowanymi przedsięwzięciami w roku 2024.

W roku 2023 wykonano:

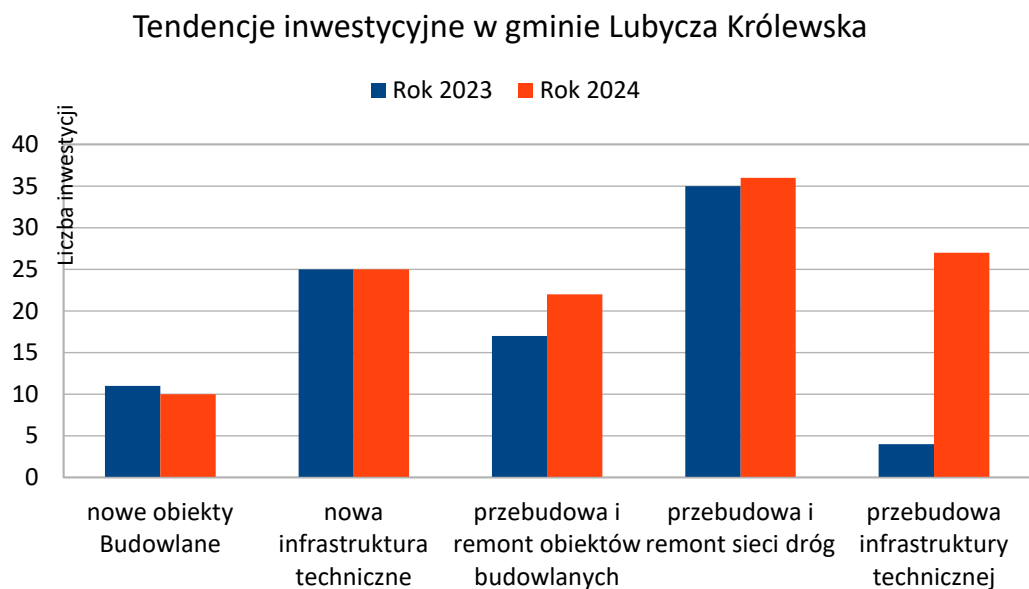
- nowe obiekty budowlane – 11 szt.
- nowa infrastruktura techniczna (oświetlenie uliczne) – 25 szt.
Ponadto wybudowano komercyjną sieć telekomunikacyjną (światłowodową) i zmodernizowano częściowo linię kolejową.
- przebudowa i remont obiektów budowlanych (świetlice wiejskie) – 17 szt.
- przebudowa i remont sieci dróg – 35 szt.
- przebudowa infrastruktury technicznej – 4 szt.

Planowane przedsięwzięcia w roku 2024:

- nowe obiekty budowlane – 10 szt.
- nowa infrastruktura techniczna (oświetlenie uliczne) – 25 szt.
- przebudowa i remont obiektów budowlanych (świetlice wiejskie) – 22 szt.
- przebudowa i remont sieci dróg – 36 szt.
- przebudowa infrastruktury technicznej – 27 szt.

Na terenie gminy funkcjonuje sieć handlowa „Biedronka” (miejscowość Hrebenne), sieć handlowa „Groszek” oraz „Delikatesy Centrum”, w trakcie realizacji jest sklep spożywczo-przemysłowy „Dino Polska” (miejscowość Lubycza Królewska).

Wykres 4. Tendencje inwestycyjne w gminie Lubycza Królewska



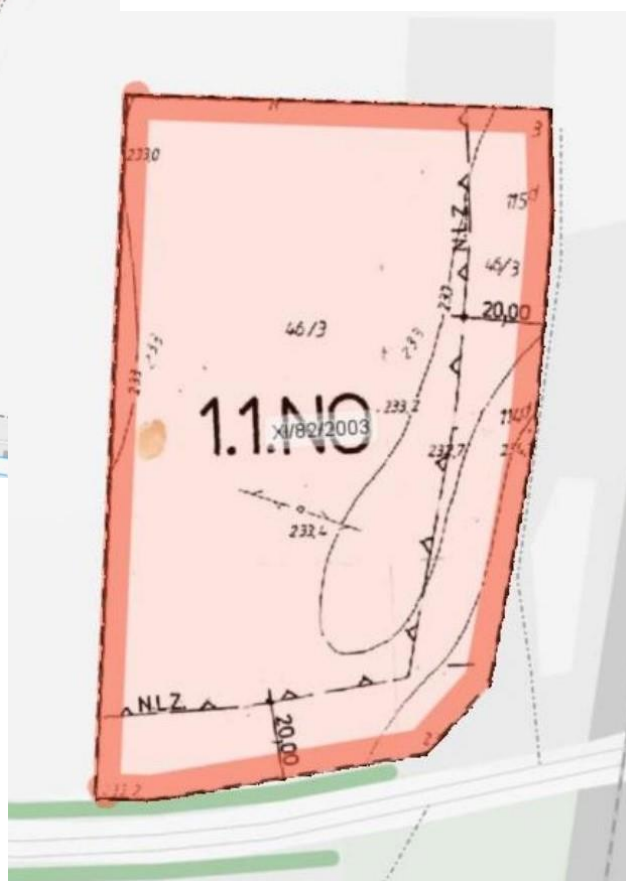
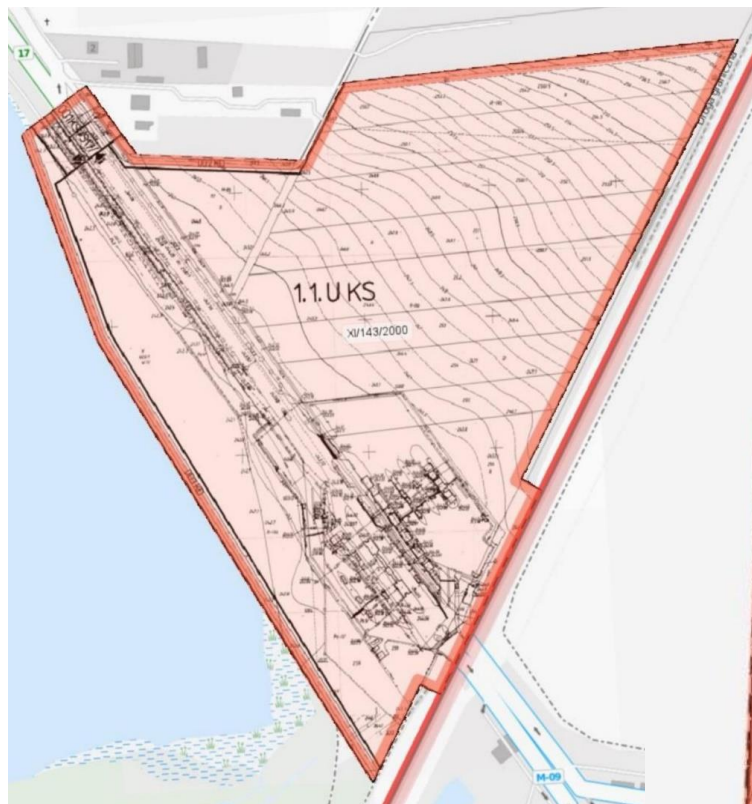
Powyższa analiza wskazuje, że Gmina Lubycza Królewska weszła w dynamiczny rozwój infrastruktury technicznej i budowlanej.

W Gminie Lubycza Królewska dokumentami ułatwiającymi rozwój inwestycyjny są:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubycza Królewska.
- Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

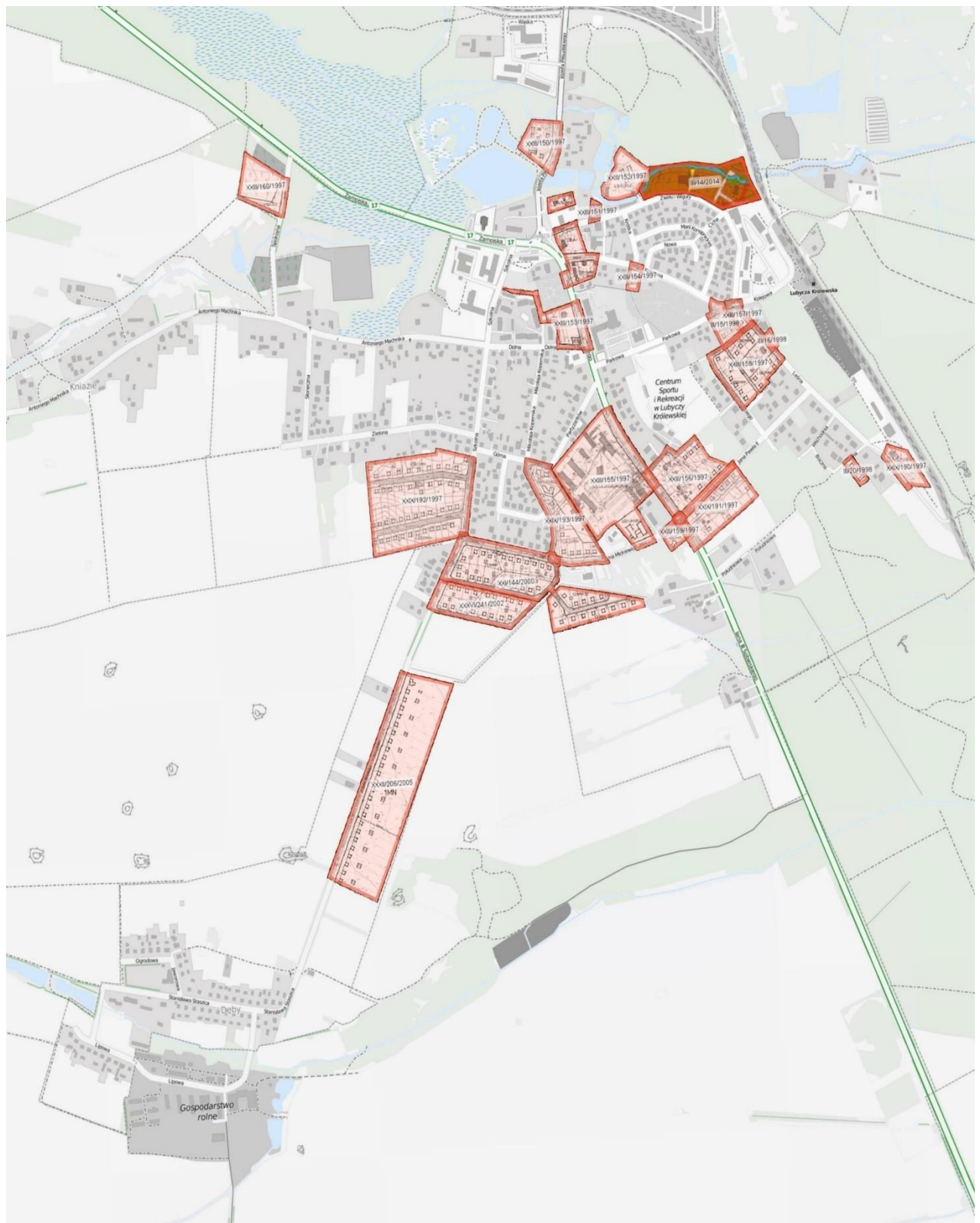
W trakcie opracowania są kolejne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące nowe tereny.

Mapa 12. Plan zagospodarowania przestrzennego w Hrebennem



Źródło: <https://sip.gison.pl/lubyczakrolewska>

Mapa 13. Plan zagospodarowania przestrzennego w Lubyczy Królewskiej



Źródło: <https://sip.gison.pl/lubyczakrolewska>

Wykaz I. Obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminie Lubycza Królewska

Lp	Numer Uchwały	Pełna nazwa	Data Uchwały	Powierzch... [ha]
1	III/26/2002	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr III/26/2002)	2002-12-30	20830.76
2	XV/123/2012	Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr XV/123/2012)	2012-04-27	3.42
3	XXIII/151/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/151/1997)	1997-02-14	1.73
4	XXIII/155/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/155/1997)	1997-02-14	6.02
5	XXIII/156/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/156/1997)	1997-02-14	3.06
6	XXIII/160/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/160/1997)	1997-02-14	1.52
7	XXIII/157/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/157/1997)	1997-02-14	0.37
8	XXIII/154/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/154/1997)	1997-02-14	0.27
9	XXIII/152/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/152/1997)	1997-02-14	1.09
10	XXIII/150/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/150/1997)	1997-02-14	1.21
11	XXIII/153/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/153/1997)	1997-02-14	1.34
12	XXIII/158/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/158/1997)	1997-02-14	2.66
13	XXIII/159/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIII/159/1997)	1997-02-14	0.55
14	XXIX/190/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIX/190/1997)	1997-11-21	0.81
15	XXIX/193/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIX/193/1997)	1997-11-21	2.83
16	XXIX/192/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIX/192/1997)	1997-11-21	6.68
17	XXIX/191/1997	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr XXIX/191/1997)	1997-11-21	2.54
18	III/15/1998	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr III/15/1998)	1998-12-17	0.70
19	III/16/1998	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska i Kniazie (uchwała nr III/16/1998)	1998-12-17	0.16
20	III/20/1998	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr III/20/1998)	1998-12-29	0.25
21	XXI/144/2000	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego w miejscowościach Lubycza Królewska i Dęby (uchwała nr XXI/144/2000)	2000-10-31	5.78
22	XI/143/2000	Miejscowy plan ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr XI/143/2000)	2000-10-31	15.54
23	XXXVI/241/2002	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego w miejscowości Lubycza Królewska (uchwała nr XXXVI/241/2002)	2002-04-25	2.24
24	XI/82/2003	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr XI/82/2003)	2003-12-10	0.85
25	XXXIII/206/2005	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej Dębach przy ulicy Młodzieżowej (uchwała nr XXXIII/206/2005)	2005-12-29	8.95
26	XXVIII/228/2013	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr XXVIII/228/2013)	2013-11-29	2.88
27	III/14/2014	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubycza Królewska (uchwała nr III/14/2014)	2014-12-30	2.89

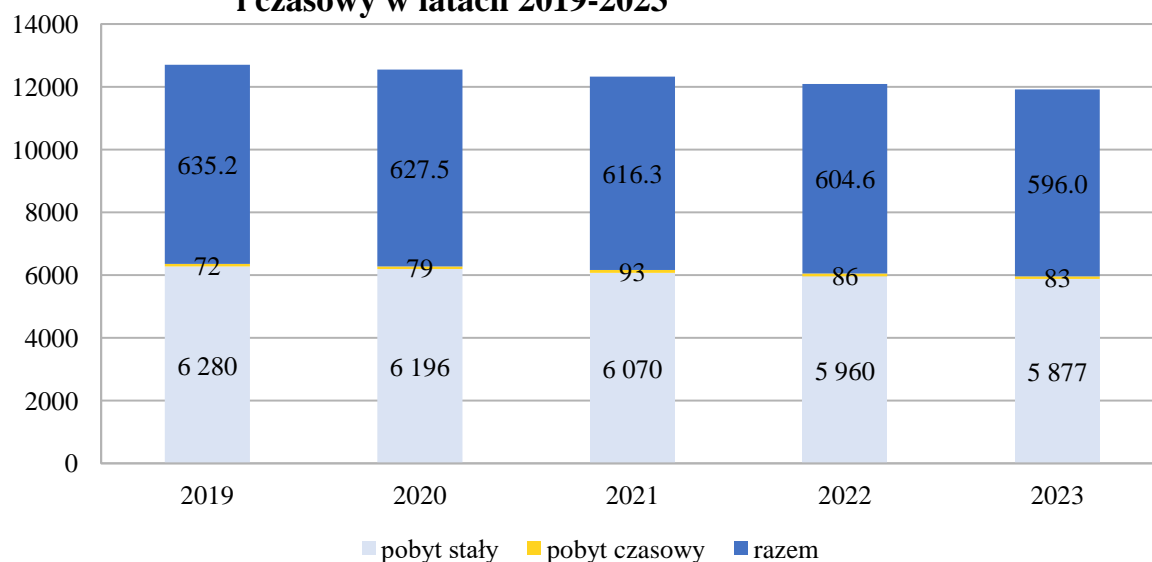
VII. SPOŁECZEŃSTWO



Demografia

W gminie Lubycza Królewska na koniec 2023 roku zameldowanych na pobyt stały i czasowy było 5960 osób. Liczba ludności w latach 2019-2023 spadła o 392 osoby.

Wykres 5. Liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy w latach 2019-2023



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej.

W roku 2021 przeprowadzony został Narodowy Spis Powszechny. Według danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS, na podstawie danych z tego spisu, ludność rezydująca w gminie Lubycza Królewska wynosiła 5 367 osób. Wśród nich znaleźli się obcokrajowcy w liczbie 39 osób. Pochodzili oni z: Czech (1 os.), Niemiec (1 os.), Ukrainy (36 os.) i ze Słowacji (1 os.). Największa liczba osób pochodziła z Ukrainy, ze względu na bliskie położenie tego kraju względem gminy Lubycza Królewska. Można zauważyć, że liczba ludności faktycznie przebywającej na terenie gminy jest mniejsza niż liczba osób zameldowanych. Wynika to m.in. z przebywania części mieszkańców za granicą oraz w innych częściach kraju, ale bez zmiany miejsca zameldowania.

W gminie na koniec 2023 r. na pobyt stały i czasowy najwięcej mieszkańców liczyła Lubycza Królewska, a z obszarów wiejskich Machnów Nowy. Wśród miejscowości bardziej licznych pod względem mieszkańców znajdują się Żurawce i Siedliska, gdzie liczba ludności przekracza 200 osób. Najmniej osób zameldowanych jest w Dębach i Nowosiólkach Przednich. Na terenie gminy znajdują się również miejscowości w których nie ma osób zameldowanych: Gruszka oraz Mrzygłody Lubyckie. Liczba osób zameldowanych w miejscowościach leżących na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 8. Liczba osób zameldowanych w gminie Lubycza Królewska na dzień 31.12.2023 r. na pobyt stały i czasowy.

Liczba osób zameldowanych na 31.12.2023 w gminie Lubycza Królewska		
Miejscowość	na pobyt stały	na pobyt czasowy
Bukowinka	12	0
Dęby	1	0
Dyniska Nowe	121	5
Hrebenne	165	4
Hrebenne-Osada	64	2
Huta Lubycka	112	1
Jelinka	23	1
Kniazie	81	2
Kornie	123	0
Łazowa	151	2
Lubycza Królewska	2 267	30
Machnów Nowy	705	4
Machnów Stary	195	5
Mosty Małe	53	2
Myślatyn	24	0
Nowosiółki Kardynalskie	92	1
Nowosiółki Przednie	7	0
Pawliszcze	20	0
Potoki	144	3
Ruda Lubycka	28	1
Ruda Żurawiecka	199	4
Ruda Żurawiecka-Osada	98	5
Rudki	45	0
Siedliska	215	3
Szalenik	136	3
Teniatyska	58	0
Wierzbica	147	3
Zatyle	122	0
Żurawce	326	1
Żurawce-Osada	143	1
razem	5 877	83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej.

Dynamikę zmian liczby ludności (zameldowanej na pobyt stały i czasowy) gminy w roku 2023 w porównaniu do roku 2019 przedstawia poniższa tabela.

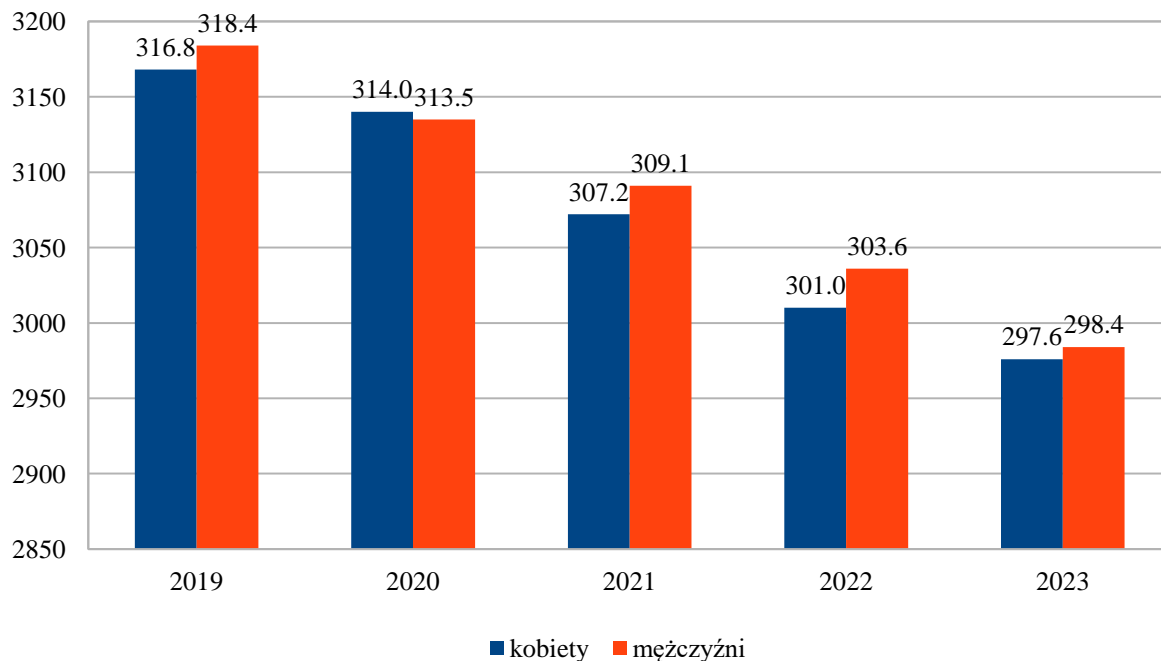
Tabela nr 9. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2019-2023 w gminie Lubycza Królewska

Miejscowość	2019	2023	2019/2023
Bukowinka	15	12	-20,00%
Dęby	0	1	100,00%
Dyniska Nowe	142	126	-11,27%
Hrebenne	184	169	-8,15%
Hrebenne-Osada	67	66	-1,49%
Huta Lubycka	118	113	-4,24%
Jelinka	24	24	0,00%
Kniazie	69	83	20,29%
Kornie	137	123	-10,22%
Łazowa	165	153	-7,27%
Lubycza Królewska	2 408	2 297	-4,61%
Machnów Nowy	745	709	-4,83%
Machnów Stary	224	200	-10,71%
Mosty Małe	64	55	-14,06%
Myślatyn	25	24	-4,00%
Nowosiółki Kardynalskie	98	93	-5,10%
Nowosiółki Przednie	6	7	16,67%
Pawliszcze	21	20	-4,76%
Potoki	154	147	-4,55%
Ruda Lubycka	32	29	-9,38%
Ruda Żurawiecka	220	203	-7,73%
Ruda Żurawiecka-Osada	109	103	-5,50%
Rudki	48	45	-6,25%
Siedliska	242	218	-9,92%
Szalenik	141	139	-1,42%
Teniatyska	62	58	-6,45%
Wierzbica	176	150	-14,77%
Zatyle	130	122	-6,15%
Żurawce	371	327	-11,86%
Żurawce-Osada	155	144	-7,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej.

Spośród miejscowości gminy Lubycza Królewska jedynie w Kniazach (20%) oraz Nowosiółkach Przednich (16,67%) nastąpił w ciągu ostatnich pięciu lat wzrost liczby ludności. W pozostałych miejscowościach odnotowano spadek liczby ludności. Największy procentowy spadek zauważyć można w Bukowince (-20%), Wierzbicy (-14,77%) i w Mostach Małych (-14,06%).

Wykres 5. Liczba osób w podziale na płeć zameldowanych w gminie Lubycza Królewska w latach 2019-2023.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej.

W latach 2019-2023 w gminie Lubycza Królewska zameldowanych było więcej mężczyzn niż kobiet. Tylko w roku 2020 było więcej kobiet niż mężczyzn, ale różnica była nieduża.

Według kryterium produktywności liczba mieszkańców na koniec 2023 r. przedstawiała się następująco:

- wiek przedprodukcyjny – 877 osób (14,92%),
- wiek produkcyjny – 3 699 osób (62,94%),
- wiek poprodukcyjny – 1 301 osób (22,14%).

Liczebność poszczególnych grup wiekowych w podziale na płeć przedstawiono w tabeli.

Tabela nr 10. Liczebność poszczególnych grup wiekowych w podziale na płeć w 2023 r.

Liczba kobiet w wieku 0-17 lat	Liczba mężczyzn w wieku 0-17 lat
442	435
Liczba kobiet w wieku 18-60 lat	Liczba mężczyzn w wieku 18-65 lat
1 668	2 031
Liczba kobiet w wieku 60+	Liczba mężczyzn w wieku 65+
817	484

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej.

W wieku produkcyjnym jest największy odsetek ludności. W wieku przedprodukcyjnym odsetek ludności wynosi 14,92%, a w wieku poprodukcyjnym jest 22,14%, co świadczy o społeczeństwie starzejącym się.

Gmina Lubycza Królewska jest częścią powiatu tomaszowskiego. Liczbę ludności gmin z terenu powiatu tomaszowskiego na dzień 31.12.2022 r. przedstawia tabela:

Tabela nr 11. Liczba ludności gmin powiatu tomaszowskiego na dzień 31.12.2022.

Liczba ludności gmin powiatu tomaszowskiego 31.12.2022			
Lp.	gmina	liczba ludności	udział %
1.	Tomaszów Lubelski (miasto)	18 061	23,17%
2.	Tomaszów Lubelski	11 109	14,25%
3.	Susiec	7 023	9,01%
4.	Lubycza Królewska	5 640	7,23%
5.	Łaszczów	5 567	7,14%
6.	Tyszowce	5 151	6,61%
7.	Rachanie	4 658	5,97%
8.	Ulhówek	4 043	5,19%
9.	Tarnawatka	3 792	4,86%
10.	Telatyn	3 582	4,59%
11.	Jarczów	3 170	4,07%
12.	Bełżec	3 137	4,02%
13.	Krynice	3 030	3,89%
	powiat	77 963	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

Pod względem liczby ludności gmina Lubycza Królewska jest czwartą co do wielkości gminą powiatu. Mieszkańcy gminy stanowią 7,23% liczby ludności powiatu tomaszowskiego.

Jednym z istotnych czynników jakie mają wpływ na liczbę ludności jest ruch migracyjny. Dane dotyczą osób meldowanych na pobyt stały w latach 2018-2022.

Tabela nr 12. Migracje ludności gminy Lubycza Królewska w latach 2019-2022.

Lp.		2018	2019	2020	2021	2022
1.	zameldowania ogółem	58	50	40	35	48
2.	zameldowania z miast	23	20	18	15	15
3.	zameldowania ze wsi	33	27	21	19	31
4.	zameldowania w ruchu wewnętrznym	56	47	39	34	46
5.	zameldowania z zagranicy	2	3	1	1	2
6.	wymeldowania ogółem	112	103	78	79	109
7.	wymeldowania do miast	66	54	50	41	53
8.	wymeldowania na wieś	46	49	28	38	54
9.	wymeldowania w ruchu wewnętrznym	112	103	78	79	107
10.	wymeldowania za granicę	0	0	0	0	2
11.	saldo migracji ogółem	-54	-53	-38	-44	-61
12.	saldo migracji wewnętrznych	-56	-56	-39	-45	-61
13.	saldo migracji zagranicznych	2	3	1	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS

We wszystkich latach poddanych analizie, saldo migracji było ujemne, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się niż zameldowało w gminie Lubycza Królewska. Migracje zagraniczne stanowią niewielką część migracji w gminie. W latach 2018-2021 spadał ogólny ruch ludności, który wzrósł w 2022 roku. Najmniej osób opuściło teren gminy w roku 2019, najwięcej w roku 2022. Więcej osób meldujących się na pobyt stały w gminie pochodzi ze wsi, natomiast więcej osób z gminy Lubycza Królewska wyprowadza się do miast.

Do niekorzystnych czynników warunkujących rozwój Gminy Lubycza Królewska zaliczyć należy ujemny od szeregu lat przyrost naturalny. W roku 2021 zanotowano znaczny wzrost wskaźnika zgonów, co spowodowane było zgonami w wyniku pandemii COVID. Obserwuje się dalszą znaczną przewagę zgonów mieszkańców nad urodzeniami, co stanowi negatywną tendencję demograficzną.

Tabela nr 13. Przyrost naturalny w gminie Lubycza Królewska w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
urodzenia żywe ogółem	44	45	42	33	26
zgony ogółem	74	80	110	66	63
przyrost naturalny ogółem	-30	-35	-68	-33	-37
przyrost naturalny: kobiety	-17	-7	-40	-20	-21
przyrost naturalny: mężczyźni	-13	-28	-28	-13	-16

Źródło: ewidencja ludności UM w Lubyczy Królewskiej.

Z danych pochodzących z ewidencji ludności UM w Lubyczy Królewskiej na koniec 2023 roku gmina Lubycza Królewska ma ujemny przyrost naturalny wynoszący - 37. W 2023 roku urodziło się 26 dzieci, w tym 14 dziewczynek (53,8 %) i 12 chłopców (46,2 %).

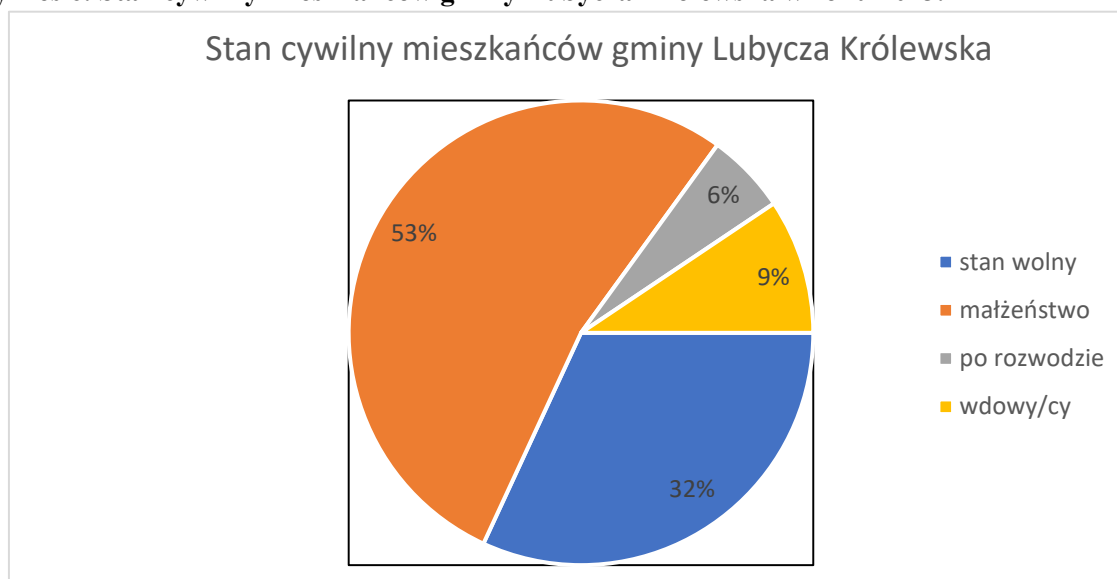
Z danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego z roku 2022 wynika, że współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,5 i jest mniejszy od średniej dla województwa 0,6 oraz od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju 0,7. W tym samym czasie zmarło 66 osób (30 mężczyzn i 36 kobiet).

Stan cywilny mieszkańców

Na podstawie danych pochodzących z BDL GUS, wynika iż mieszkańcy Gminy Lubycza Królewska zawarli w 2022 roku 19 małżeństw, co odpowiada 3,4 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa lubelskiego (3,9) oraz znacznie mniej od wartości dla Polski (4,1).

W tym samym okresie odnotowano 26 rozwodów 4,6, rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa lubelskiego 14,9 oraz od wartości dla Polski 15,9.

Wykres 6. Stan cywilny mieszkańców gminy Lubycza Królewska w roku 2023.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2021

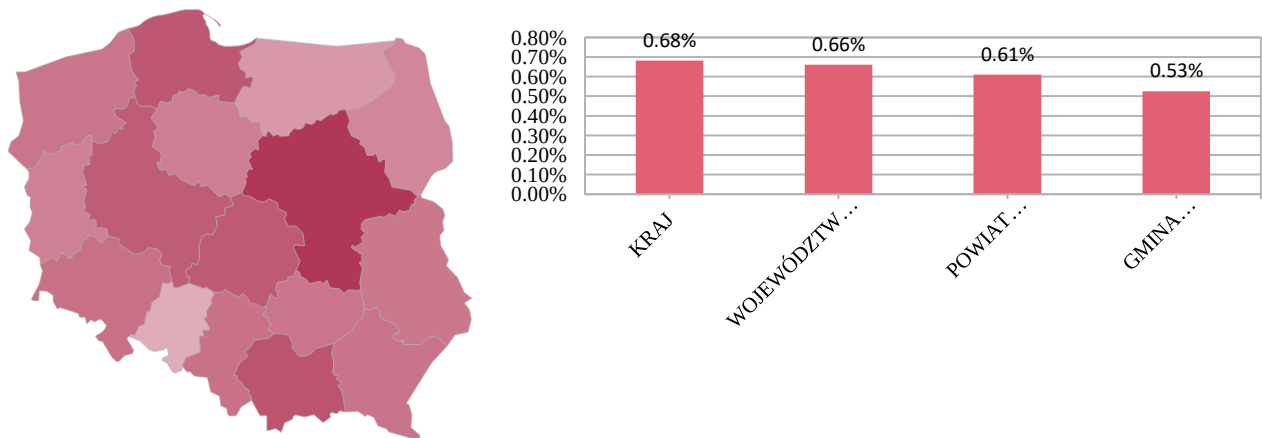
Spośród wszystkich mieszkańców gminy Lubycza Królewska zdecydowana większość żyje w małżeństwie 53,1 %, natomiast 31,9 % jest stanu wolnego. Najmniejszą grupę stanowią osoby po rozwodzie 5,6 %, natomiast 9,4 % to wdowy/wdowcy.

Aktywność społeczna

Mieszkańcy gminy Lubycza Królewska mają możliwość korzystania z różnych form aktywności jakie są organizowane przez m.in. Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Lubyczy Królewskiej, Gminną Bibliotekę Publiczną w Lubyczy Królewskiej wraz z filią w Machnowie Nowym, a także Izbę Regionalną „Muzeum Skamieniałych Drzew” w Siedliskach, kluby sportowe GLKS „Granica” Lubycza Królewska i SKS „Ruch” Machnów Nowy oraz Klub Seniora. Czynnici uczestniczą również w funkcjonujących na terenie gminy Kołach Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Strażach Pożarnych, zespołach i stowarzyszeniach.

Jednym z istotnych przejawów aktywności społecznej jest również frekwencja wyborcza w wyborach przeprowadzanych na terenie gminy.

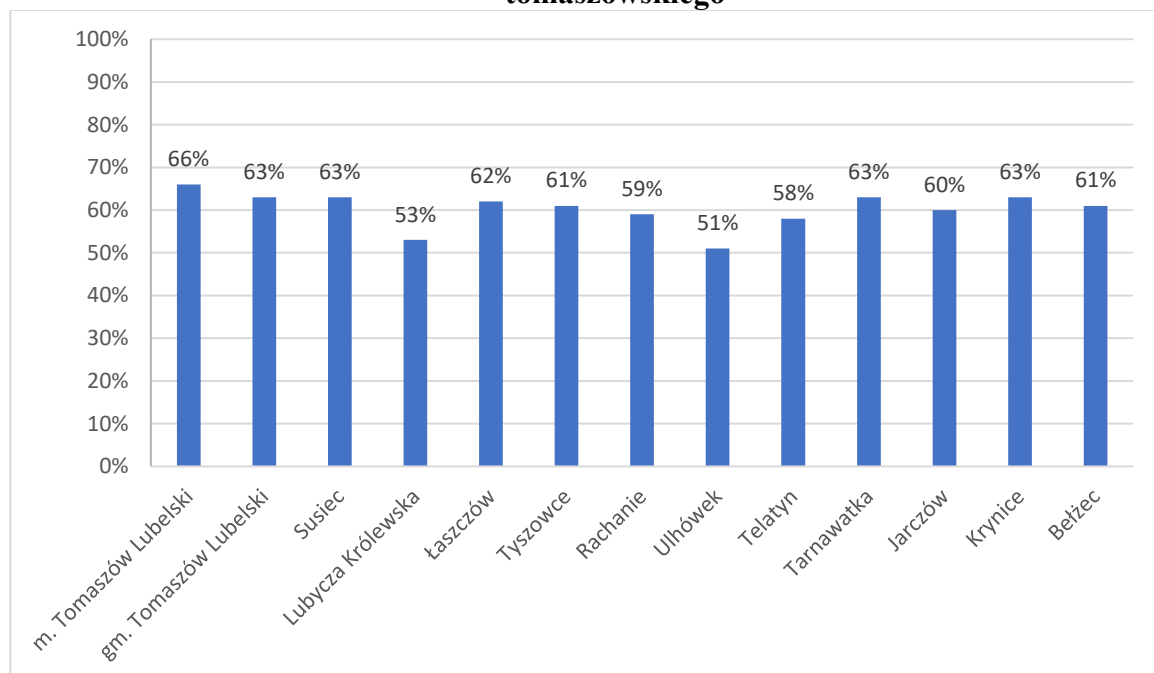
Wykres 7. Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej.

W ostatnich latach zostały przeprowadzone m.in. wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyły się w 2020 r. Frekwencja w drugiej turze tych wyborów w gminie Lubycza Królewska wynosiła 52,6% i była niższa niż średnia w kraju, województwie lubelskim, a także w powiecie tomaszowskim.

Wykres 8. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku, na terenie powiatu tomaszowskiego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej.

Na tle powiatu tomaszowskiego frekwencja w gminie Lubycza Królewska znalazła się wśród tych z najniższą wartością i wynosiła 52,6%. Niższa wartość była jedynie w gminie

Ulhówek. Średnia wartość frekwencji w powiecie tomaszowskim wynosiła ok. 60%. Z danych tych wynika więc, że prawie połowa mieszkańców nie brała udziału w wyborach, była mało aktywna pod tym względem. W ostatnich latach wprowadza się na terenie kraju rozwiązania dążące do zwiększenia frekwencji wyborczej.

Mieszkalnictwo

Jednym z czynników mających wpływ na podejmowanie decyzji o wyborze miejsca zamieszkania są warunki mieszkaniowe. Na sytuację mieszkaniową na obszarze danej gminy wpływa wiele czynników, np. liczba mieszkań, ich dostępność, wyposażenie w różnego rodzaju instalacje. Zasoby mieszkaniowe znajdujące się na terenie gminy Lubycza Królewska przedstawia tabela.

Tabela nr 14. Zasoby mieszkaniowe w gminie Lubycza Królewska w latach 2020-2022

	Jednostka miary	2020	2021	2022
ZASOBY MIESZKANIOWE				
Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji				
Ogółem				
mieszkania	mieszk.	2062	2063	2069
izby	izba	8094	8100	8130
Budynki mieszkalne w Gminie				
ogółem	bud.	1411	1407	1413
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne - w % ogółu mieszkań				
wodociąg	%	98,1	98,1	98,1
ustęp spłukiwany	%	91,1	91,1	91,2
łazienka	%	90,2	90,2	90,2
centralne ogrzewanie	%	74,5	74,5	74,6
gaz sieciowy	%	4,3	6,7	9,1
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	77	77,1	77,3
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	27,4	27,8	28,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba mieszkań w gminie Lubycza Królewska z roku na rok jest większa, ale wzrosty te nie są duże. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne zmienia się najbardziej w zakresie dostępu do sieci gazowej, a w pozostałym zakresie zmiany są nieistotne.

W badanym okresie zwiększyła się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę z 27,4 m² na 28,3 m², co świadczy o polepszeniu warunków mieszkaniowych mieszkańców.

Ochrona zdrowia

Dostępność do placówek służby zdrowia i usług medycznych należy do najistotniejszych elementów infrastruktury społecznej. Czynnikiem kształtującym poziom służby zdrowia oraz zakres opieki medycznej są: liczba placówek specjalistycznych, ich wielkość, wyposażenie oraz liczebność lekarzy świadczących usługi medyczne.

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców Gminy usługi świadczą:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lubyczy Królewskiej
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Machnowie Nowym.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lubyczy Królewskiej zatrudnia:

- lekarza internistę – specjalista medycyny ogólnej i rodzinnej,
- lekarza pediatrę – specjalista medycyny ogólnej i rodzinnej,
- położną środowiskową,
- 4 pielęgniarki środowiskowo-rodzinne,
- pielęgniarkę medycyny szkolnej.

Tabela nr 15. Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2018-2022

Przychodnia	Liczba porad udzielonych w poszczególnych latach				
	2018	2019	2020	2021	2022
Lubycza Królewska	16 932	17 646	14 047	20 585	13 940

Źródło: Opracowanie na podstawie danych NZOZ w Lubyczy Królewskiej

Najczęstszą przyczyną zgonów na przestrzeni ostatnich lat są: choroby związane z układem krążenia, nowotwory, problemy układu oddechowego.

Na terenie Gminy działa gabinet fizjoterapii i przychodnia stomatologiczna, znajduje się również Oddział Rehabilitacji, który zajmuje się kompleksową i specjalistyczną rehabilitacją. Ponadto funkcjonuje Zakład Opiekuńczo-Lecznicy świadczący opiekę długoterminową nad pacjentami. W miejscowości funkcjonuje również Podstacja Pogotowia Ratunkowego. Zaopatrzenie w leki zapewniają dwa punkty apteczne zlokalizowane w Lubyczy Królewskiej.

Specjalistyczną oraz szpitalną opiekę medyczną mieszkańcom Gminy świadczą na terenie powiatu tomaszowskiego przychodnie oraz Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Tomaszowie Lubelskim, mimo to utrudniony jest dostęp do lekarzy specjalistów,

jak również przychodni specjalistycznych (np. kardiologicznej, ginekologicznej, okulistycznej).

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna ma na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i doprowadzenie do usamodzielnienia. Pomoc społeczną w Polsce organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując na zasadzie partnerstwa z organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Zadania dotyczące pomocy społecznej w gminie objętej Strategią realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubyczy Królewskiej.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych.

W 2022 roku pomocą społeczną w formie świadczeń pieniężnych, usług oraz pracy socjalnej objęto łącznie 554 osoby, co stanowi 9% wszystkich mieszkańców naszej gminy. W ramach systemu pomocy społecznej wydano 430 decyzji administracyjnych.

Świadczenia przyznawane były w formie pieniężnej lub niepieniężnej na wniosek osoby zainteresowanej po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, prowadzonego w przypadku pomocy społecznej w formie wywiadu środowiskowego. W 2022 roku przeprowadzono 480 rodzinnych wywiadów środowiskowych.

Tabela nr 16. Liczba rodzin którym udzielono wsparcia z pomocy społecznej w latach 2018 -2022.

Forma wsparcia	Liczba rodzin w poszczególnych latach				
	2018	2019	2020	2021	2022
Zasiłek okresowy	188	64	66	63	59
Zasiłek stały	47	42	43	32	38
Zasiłek celowy	32	52	45	52	21
Zasiłek specjalny celowy	17	16	15	13	11
Domy pomocy społecznej	4	5	11	10	12
Specjalistyczne usługi opiekuńcze z zaburzeniami	6	7	9	8	8
Usługi opiekuńcze	5	4	7	9	4
Dożywianie w postaci posiłku	151	176	144	83	109
Praca socjalna	220	152	199	272	335

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Lubyczy Królewskiej.

Powyższa tabela obrazuje zmiany zachodzące wśród liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich pięciu lat z różnych form pomocy. Największy spadek zaobserwować można wśród rodzin otrzymujących zasiłek okresowy, bo aż o 69%, pozostałe formy wsparcia mają niewielką tendencję spadkową: specjalny zasiłek celowy – 35%, zasiłek celowy – 34%, dożywianie – 28%, zasiłek stały – 19%. Formy wsparcia, które uległy

znaczemu zwiększeniu, to osoby kierowane do domu pomocy społecznej – 300%, praca socjalna – 152%, specjalistyczne usługi z zaburzeniami – 133%, niemal na tym samym poziomie pozostały usługi opiekuńcze.

Tabela nr 17. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2022

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	Liczba rodzin				
	2018	2019	2020	2021	2022
Ubóstwo	118	117	103	89	80
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	0	3	2	2	3
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	45	46	32	31	25
Bezrobocie	109	103	93	80	69
Niepełnosprawność	80	73	64	54	54
Długotrwała lub ciężka choroba	83	75	69	62	56
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	15	19	15	9	9
Przemoc w rodzinie	1	1	0	0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
Alkoholizm	2	0	1	2	0
Narkomania	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	1	1	1	0
Zdarzenie losowe	1	1	2	1	0
Sytuacja kryzysowa	1	1	1	0	1
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Lubyczy Królewskiej

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że zdecydowanie najczęstszym powodem przyznawania pomocy mieszkańcom Gminy Lubycza Królewska były: ubóstwo i bezrobocie, które to powody dominowały na przestrzeni pięciu lat. Kolejnym i jednym z najczęstszych powodów udzielania pomocy były: długotrwała choroba i niepełnosprawność. Na uwagę zasługuje fakt, że dość duża grupa rodzin korzystała z pomocy OPS z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo –

wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Natomiast niewiele osób skorzystało ze świadczeń z powodu bezdomności i zdarzenia losowego, były to pojedyncze przypadki. Nie było przyznanych świadczeń z powodu sieroctwa, ochrony ofiar handlu ludźmi, narkomani, klęski żywiołowej i ekologicznej.

Obok działań w sferze socjalnej Ośrodek realizuje dodatkowe zadania, są to m.in.: świadczenia rodzinne wraz z dodatkami.

Tabela nr 18. Liczba rodzin którym udzielono wsparcia w formie świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami 2018 -2022

Forma wsparcia	Liczba rodzin w poszczególnych latach				
	2018	2019	2020	2021	2022
Zasiłek rodzinny	329	292	264	230	193
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:					
opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	5	5	4	4	11
urodzenia dziecka	24	16	19	16	14
samotnego wychowania dziecka	27	27	25	34	21
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	28	26	31	47	19
rozpoczęcie roku szkolnego	240	207	188	161	117
podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	118	121	103	148	60
wychowanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	73	64	62	114	45
zasiłki pielęgnacyjne	115	111	114	112	112
świadczenia pielęgnacyjne	22	25	41	69	58
specjalny zasiłek opiekuńczy	21	15	20	9	5
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	37	30	33	27	27
świadczenie rodzicielskie	36	24	25	32	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OPS w Lubyczy Królewskiej

Powyższa tabela obrazuje liczbę rodzin, które pobrały wymienione świadczenia na przestrzeni lat 2018-2022. Zaobserwować można spadek liczby rodzin pobierających zasiłek rodzinny o 41%. Niepokojącym zjawiskiem jest spadek rodzin otrzymujących jednorazowa zapomogę z tytułu urodzenia dziecka o 27%, co świadczy o niskim przyroście naturalnym. Tendencję wzrostową można zaobserwować w zakresie opieki nad dzieckiem w okresie

korzystania z urlopu wychowawczego. Wyraźnie również liczba świadczeń pielęgnacyjnych o – 163%.

Edukacja

Baza edukacyjna Gminy Lubycza Królewska funkcjonuje w oparciu o placówki prowadzone przez gminę świadczące usługi edukacyjno - wychowawcze dla lokalnej społeczności są to:

- Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej,
- Szkoła Podstawowa im. gen. Nikodema Sulika w Lubyczy Królewskiej,
- Szkoła Podstawowa im. Dzieci Zamojszczyzny w Machnowie Nowym wraz z Oddziałem Przedszkolnym.

Tabela nr 19. Liczba uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych prowadzonych przez Gminę Lubycza Królewska w latach 2018-2023

Placówki oświatowe	Rok szkolny i liczba uczniów				
	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Szkoła Podstawowa w Lubyczy Królewskiej	343	326	329	327	317
Szkoła Podstawowa w Machnowie Nowym	98	91	94	93	86
Oddział Przedszkolny w Machnowie Nowym	16	16	11	12	14
Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej	121	118	120	126	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z placówek oświatowych

Liczba uczniów uczęszczających do placówek oświatowych w powyższych latach ma charakter spadkowy. W Szkole Podstawowej w Lubyczy Królewskiej liczba uczniów zmniejszyła się o 8%, w Szkole Podstawowej w Machnowie Nowym o 12%, natomiast w Przedszkolu Samorządowym w Lubyczy Królewskiej liczba przedszkolaków pozostaje niemal na tym samym poziomie.

Tabela nr 20. Kadra pedagogiczna w placówkach oświatowych na terenie gminy Lubycza Królewska w roku szkolnym 2022/2023

Placówki oświatowe	Kadra pedagogiczna w roku szkolnym 2022/2023		
	nauczyciel dyplomowany	nauczyciel mianowany	nauczyciel początkujący
Szkoła Podstawowa w Lubyczy Królewskiej	35	5	2
Szkoła Podstawowa w Machnowie Nowym	16	4	5

Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej	7	5	7
---	---	---	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z placówek oświatowych

Szkoła Podstawowa im. gen. Nikodema Sulika w Lubyczy Królewskiej składa się z 17 oddziałów klas I – VIII, Szkoła Podstawowa im. Dzieci Zamojszczyzny w Machnowie Nowym ma 9 oddziałów: przedszkolny (dzieci 5 i 6 - letnie) i 8 oddziałów klas I – VIII. Przedszkole

Samorządowe w Lubyczy Królewskiej składa się z 6 grup (3 latki, 4 latki, 5 latki „A”, 5 latki „B”, 6 latki „A”, 6 latki „B”).

Placówki oświatowe w gminie są dobrze wyposażone w pomoce naukowe i dydaktyczne, posiadają sprzęt multimedialny, tablice interaktywne, laptopy, komputery stacjonarne, drukarki. Zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy oraz biblioteki. Do dyspozycji uczniów w Szkole Podstawowej w Lubyczy Królewskiej jest także stołówka, w której prowadzone jest dożywianie. Uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Machnowie Nowym mają zapewniony codzienny catering.

Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego, pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy logopedy, a od września 2022 roku również pedagoga specjalnego. Szkoły uczestniczą w licznych projektach, konkursach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych.

W latach 2018 – 2023 w Szkołach Podstawowych w Lubyczy Królewskiej i Machnowie Nowym były realizowane następujące programy, projekty i innowacje pedagogiczne:

- Projekt o tematyce społecznej „Ja w społeczeństwie. Jak mogę zmienić świat?”,
- „Ratujemy i uczymy ratować”,
- „Aktywny powrót dzieci do szkoły”(tzw. „Sport Kluby”),
- CodeWeek - Europejski Tydzień Kodowania,
- „Z matką na wesoło”,
- „Wkręcamy w czytanie”,
- program „Trzymaj formę ”,
- “Czysta rzeka”,
- Program antytytoniowy ” Nie pal przy mnie proszę”, “ Znajdź właściwe rozwiązanie”,

„Stop nałogom”,

- Projekt unijny „Edukacja kluczem do sukcesu”.

W ciągu ostatnich pięciu lat w Szkole Podstawowej w Machnowie Nowym realizowano programy finansowane lub dofinansowywane ze środków budżetu państwa:

- „Aktywna tablica” – w ramach, którego zakupiono 2 monitory interaktywne,
- „Laboratoria przyszłości” – zakupiono pomoce dydaktyczne na kwotę 30 000 zł,
- „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa” - zakup nowości wydawniczych oraz

elementów wyposażenia do bibliotek szkolnych i pedagogicznych na 2022 rok na kwotę 5000 zł.

Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej przyjęło charakter przedszkola regionalnego. Kształcenie kulturowe, zaszczerpienie więzi z własnym regionem już w przedszkolu i współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym mają szansę zaowocować lepszą pracą na rzecz społeczności lokalnej w przyszłości.

W przedszkolu znajduje się bogato wyposażona garderoba. Z projektów unijnych pozyskano środki na zakup tomaszowskich i lubelskich strojów regionalnych dla chłopców i dziewczynek. Jest też muzeum regionalne z dużą ilością eksponatów, pozyskanych od rodziców, dziadków i przyjaciół przedszkola. Przedszkole posiada dioramy zabytkowych miejsc gminy Lubycza Królewska. Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej wydało także kilka pozycji książkowych promujących przedszkole oraz naszą małą ojczyznę:

- „Dziecko – twórca i inspirator” z 2004 r., do której ilustracje wykonał miejscowy artysta Tadeusz Cymerman,
- „Bezpieczny przedszkolak”, kolorowanka dla dzieci z 2011 r. na podstawie materiałów MAC, ilustracje wykonał Tadeusz Cymerman,
Trzy kolejne pozycje posiadają nr ISBN
- „Smakołyki, które lubią Smyki z Pogranicza” z 2012 r.,
- „Bajki z kolorami krajki” z 2012 r. powstałe przy współpracy miejscowych historyków i regionalistów: dra hab. Mariusza Kopra z KUL, Zdzisława Pizuna – regionalisty, Romana Bożyka – przedstawiciela mniejszości narodowych,
- „Legenda o Lubyczy Królewskiej” z okazji 600-lecia powstania Lubyczy Królewskiej z 2021 r.
- W przedszkolu od 28 lat wydawany jest miesięcznik „Gazetka Przedszkolna”.

Przedszkole Samorządowe w Lubyczy Królewskiej wyposażone jest również w sprzęty dydaktyczne. Znajduje się sala, w której odbywają się zajęcia gimnastyczne, zajęcia dodatkowe

oraz występy okazjonalne. W przedszkolu odbywają się zajęcia dodatkowe z: języka angielskiego, rytmiki, religii, logopedii, rewalidacji, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, konsultacje psychologiczno-pedagogiczne. Przedszkole posiada dwie biblioteki. Księgozbiór książek i czasopism dla nauczycieli – 690 pozycji oraz bibliotekę dla dzieci, z której książeczki wypożyczane są do domu. Obecnie w bibliotece znajduje się 725 egzemplarzy książek dla dzieci. Przedszkole dysponuje kuchnią, w której sporządzane są posiłki dla przedszkolaków. Budynek przedszkola z dwóch stron otoczony jest dużą ilością krzewów i kwiatów. Przedszkole posiada plac zabaw,

który znajduje się w pobliżu zespołu parkowego. Wychowankowie przedszkola zdobywają osiągnięcia w konkursach z różnych dziedzin od szczebla lokalnego aż po międzynarodowy.

Przedszkole realizuje szereg projektów, programów, innowacji edukacyjnych, m.in.:

- Projekt edukacji patriotycznej „Piękna nasza Polska cała”,
- Ogólnopolski projekt ekologiczny „Gramy w zielone”,
- Program edukacji antynikotynowej „Czyste powietrze wokół nas”,
- Międzynarodowy projekt edukacyjny „Kreatywne prace plastyczne”,
- Program profilaktyki logopedycznej „Krasnale mówią doskonale”,
- Interdyscyplinarny projekt edukacyjny „Migowy dla dzieci”,
- Ogólnopolski projekt edukacyjny: „Senso-smyki”,
- Innowacja pedagogiczna „Portret dla mojej książki”.

Gmina realizuje również inne zadania oświatowe na rzecz uczniów m.in.:

- dowożenie uczniów,
- stypendia Burmistrza Gminy Lubycza Królewska.

Tabela nr 21. Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium Burmistrza w latach 2018-2023

Rok szkolny	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Liczba uczniów	17	9	15	24	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z placówek oświatowych

Rynek pracy i bezrobocie

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Na koniec grudnia 2022 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tomaszowie Lubelskim zarejestrowanych było 287 osób bezrobotnych z Gminy Lubycza Królewska.

Tabela nr 22. Bezrobocie na terenie Gminy Lubycza Królewska w latach 2018-2022

Liczba osób bezrobotnych w latach 2018-2022
--

Rok	Bezrobocie ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Długotrwale bezrobotni	Bezrobotni uprawnieni do zasiłku
2018	327	178	149	180	28
2019	313	171	142	166	30
2020	350	189	161	188	23
2021	287	155	132	189	24
2022	287	155	132	175	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Tomaszów Lubelski

Dane zawarte w tabeli wskazują systematyczny spadek osób bezrobotnych w gminie. Na przestrzeni pięciu ostatnich lat liczba pozostających bez pracy zmniejszyła się o 40 osób, co stanowi 12%. Kobiety przez okres pięciu lat stanowiły większość wśród bezrobotnych i na koniec 2022 roku stanowiły 54% wszystkich pozostających bez pracy w naszej gminie. Liczba długotrwale bezrobotnych na koniec 2022 roku wynosiła 175 osób, co stanowi spadek do roku 2018 o 5 osób. Liczba osób uprawnionych do zasiłku zmniejszyła się na przestrzeni ostatnich pięciu lat o 10 osób, co stanowi 36%.

Tabela nr 23. Dane statystyczne dotyczące bezrobocia gmin Powiatu Tomaszowskiego grudzień 2022 r.

Lp.	Gmina	Bezrobotni ogółem	Kobiety	Długotrwale bezrobotni
1.	Tomaszów Lubelski	479	257	235
2.	Bełżec	106	56	45
3.	Jarczów	92	50	47
4.	Krynice	58	24	36
5.	Lubycza Królewska	287	155	175
6.	Łaszczów	171	84	98
7.	Rachanie	174	82	95
8.	Susiec	226	117	111
9.	Tarnawatka	167	93	96
10.	Telatyn	113	61	59
11.	gmina Tomaszów Lubelski	310	174	171
12.	Tyszowce	117	58	59
13.	Ulhówek	224	106	155

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP Tomaszów Lubelski

W grudniu 2022 roku Gmina Lubycza Królewska pod względem bezrobocia na tle powiatu zajmowała trzecie miejsce, bezrobotni stanowili 11% ogółu wszystkich bez pracy w

powiecie. Zajmowaliśmy również trzecie miejsce pod względem bezrobotnych kobiet oraz osób długotrwale bezrobotnych.

Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa jest podstawową potrzebą człowieka i całego społeczeństwa, która jest koniecznym warunkiem rozwoju społeczno - gospodarczego. Z tego też względu zapewnienie bezpieczeństwa publicznego jest jednym z podstawowych warunków umożliwiających sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

Utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy Lubycza Królewska zapewnia Posterunek Policji z siedzibą Lubyczy Królewskiej. Swoim działaniem obejmuje teren gmin: Lubycza Królewska i Bełzec.

Tabela nr 24. Przestępczość na terenie Gminy Lubycza Królewska w latach 2018 – 2022

Kategoria przestępstw	2018	2019	2020	2021	2022
Przestępstwa kryminalne	158	87	59	50	48
Przestępstwa gospodarcze	45	41	36	46	34
Przestępstwa narkotykowe	0	0	5	13	1
Inne (kradzież, kradzież z włamaniem, bójka, pobicie, rozbój, wymuszenie rozbójnicze)	26	17	8	8	18
OGÓLEM	229	145	108	117	101

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Lubyczy Królewskiej

Analizując zawarte dane najwięcej przestępstw w poszczególnych latach występowało o charakterze kryminalnym, na przestrzeni pięciu lat widać wyraźną tendencję spadkową. W 2022 roku było o 110 przestępstw mniej niż w 2018 roku. Na drugim miejscu występowała przestępczość gospodarcza i tendencja jej była wzrostowa 2018 rok – 45 przestępstw, 2021 rok – 46, natomiast 2022 rok, to znaczny spadek tego rodzaju przestępczości - 34. Zjawiskiem niepokojącym staje się przestępczość narkotykowa, która występowała od 2019 roku z różnym nasileniem. Skala przestępstw typu kradzieże, rozbije, pobicia itp., miała charakter falujący, rok 2018 to 26 takich zdarzeń, kolejne lata przedstawiają tendencję spadkową, natomiast 2022 rok, to ponowny wzrost tego rodzaju przestępczości.

W ramach bezpieczeństwa w ruchu drogowym w miejscach zagrożonych Policja kierowała patrole w celu oddziaływania prewencyjnego na uczestników ruchu drogowego. Ponadto w okresie szkolnym w rejon szkół i przedszkola policjanci byli kierowani w celu zapewnienia bezpieczeństwa w drodze dzieci do szkoły. Policjanci również prowadzili spotkania z uczniami na temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Wypadki w ruchu drogowym na terenie gminy zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela nr 25. Liczba wypadków drogowych na terenie Gminy Lubycza Królewska w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Zdarzenia drogowe ogółem (wypadki i kolizje)	60	42	25	32	48
Liczba ofiar śmiertelnych	0	0	2	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Lubyczy Królewskiej

Z powyższych danych przedstawionych w tabeli widoczne są ciągłe zdarzenia drogowe, które w 2018 roku były największe, dwa kolejne lata, to spadek kolejny rok to spadek, natomiast

2022 rok to znów wzrost zdarzeń. Duża ilość wypadków i kolizji, spowodowana była tym, że przez Gminę Lubycza Królewska przebiega droga krajowa nr 17, co wiąże się ze wzmożonym ruchem przygranicznym.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, zintegrowane z Krajowym Systemem Ratowniczo-Gaśniczym.

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Świadczą one określone usługi, a dzięki swojej specyfice, często mogą to robić w sposób bardziej efektywny niż inne podmioty. Najliczniejszymi formami prawnymi, w jakich zakładane są organizacje pozarządowe są stowarzyszenia i fundacje.

Na terenie Gminy Lubycza Królewska aktywność społeczna przejawia się poprzez działające organizacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyjać budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Rada Miejska Lubycza Królewska corocznie przyjmuje roczny program współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, gdzie wyznaczane są kierunki i obszary współpracy. Aktywność społeczną na terenie Gminy Lubycza Królewska reprezentują: Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straż Pożarne oraz poniższe stowarzyszenia i organizacje.

Tabela nr 26. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Lubycza Królewska

Nazwa organizacji	Profil działalności	Adres
<i>Kluby sportowe</i>		
Uczniowski Klub Sportowy "OLIMPIJCZYK" przy Zespole Szkół w Lubyczy Królewskiej	Przy klubie działają sekcje: piłki siatkowej dziewcząt, piłki nożnej chłopców i dziewcząt, tenisa stołowego i badmintonu.	ul. Jana III Sobieskiego 5, 22-680 Lubycza Królewska
Strażacki Klub Sportowy Ruch Machnów Nowy	Piłka Nożna	Machnów Nowy, 22-680 Lubycza Królewska
Gminny Ludowy Klub Sportowy "Granica"	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, propagowanie zdrowego stylu życia i wypoczynku wśród dzieci i młodzieży. Organizowanie szkoleń, treningów i meczów dla dzieci i młodzieży, organizowanie zawodów i turniejów sportowych oraz udział drużyn w rozgrywkach ligowych.	ul. Parkowa 4, 22-680 Lubycza Królewska
<i>Stowarzyszenia i fundacje</i>		
Forum Gospodarcze Lubyczy Królewskiej	Forum zrzesza przedstawicieli firm, funkcjonujących na terenie gminy oraz aktywne osoby wspierające rozwój lokalny. Celem Stowarzyszenia jest dbałość o prawidłowe funkcjonowanie małego i średniego biznesu reprezentowanego przez członków Forum Gospodarczego.	ul. Jana III Sobieskiego 16/4, 22-680 Lubycza Królewska
Towarzystwo Regionalne „Siemowit	Pielęgnowanie tradycji historycznych i kulturowych regionu wschodniej Rzeczypospolitej polskiej i terenów po ukraińskiej stronie granicy. Popularyzacja rekreacyjno-turystycznych zalet regionu. Działalność dydaktyczna, wychowawcza i opiekuńcza. Działalność naukowa i wydawnicza. Działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami. Upowszechnianie kultury, tradycji, sztuki i ochrona dóbr kultury. Upowszechnianie ekologii, turystyki i ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Ochrona i promocja zdrowia, upowszechnianie kultury fizycznej i sportu. Umacnianie więzi lokalnych społeczności z przeszłością i teraźniejszością oraz praca na rzecz przyszłości ich regionu.	Ruda Żurawiecka 62, 22-680 Lubycza Królewska
Związek Ukraińców w Polsce Koło w Hrebennem	Działa przy Związku Ukraińców w Polsce. Głównym celem organizacji jest działanie na rzecz zachowania tożsamości kulturalnej społeczności ukraińskiej w Polsce oraz rozwój dobrosąsiedzkich kontaktów i współpracy pomiędzy Polską a Ukrainą. Związek Ukraińców w Polsce od lat realizuje projekty adresowane do różnych grup społeczeństwa, m.in. dzieci, uczniów szkół podstawowych,	ul. Parkowa 6, 22-680 Lubycza Królewska

	gimnazjów, szkół średnich, studentów, osób w średnim i podeszłym wieku.	
Stowarzyszenie "Aktywna Gmina+"	Tworzenie warunków do rozwoju i promocji obszarów wiejskich.	ul. Jana III Sobieskiego, 22-680 Lubycza Królewska
Lubyckie Stowarzyszenie Regionalne	Pielęgnowanie tradycji kulturowych Rostocza	Ruda Żurawiecka Osada 1/3, 22-680 Lubycza Królewska
Stowarzyszenie 'Morsy spod Młyna	Stowarzyszenie skupiające fanów morsowania i aktywnego stylu życia.	22-680 Lubycza Królewska, ul. W.S. Reymonta 4/8
Zespoły muzyczne		
Kapela Lubyccka	Zespół zapewnia oprawę muzyczno-artystyczną uroczystości państwowych, samorządowych, okolicznościowych, strażackich, kościelnych. Zdobył wiele nagród. Zespół działa przy Zarządzie Oddziału Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Lubyczy Królewskiej.	ul. Jana III Sobieskiego 16, 22-680 Lubycza Królewska
Zespół "Pogranicze"	Zespół folklorystyczny, który ma w swoim repertuarze piosenki ludowe, okolicznościowe, religijne, patriotyczne. Uświetnia swoją obecnością wiele przeglądów, festiwali, konkursów czy wydarzeń okolicznościowych, religijnych, samorządowych i in. Laureaci licznych nagród	ul. Jana III Sobieskiego 6, 22-680 Lubycza Królewska
Zespół „Kresowiaci”	Zespół tworzą seniorzy zrzeszeni przy Klubie Seniora. Zespół wykonuje pieśni różnego rodzaju. Swoimi występami uświetniają różne wydarzenia okolicznościowe, święta religijne, państwowe, samorządowe.	ul. Jana III Sobieskiego 16, 22-680 Lubycza Królewska
Zespół folklorystyczny "Siedliszczanki"	Zespół ludowy działający przy Kole Gospodyń Wiejskich w Siedliskach. Wykonuje pieśni ludowe, biesiadne, religijne, patriotyczne. Mają na swoim koncie występy na przeglądach, festiwalach, świętach i imprezach okolicznościowych.	Siedliska 125, 22-680 Lubycza Królewska
Zespół "Pasja"	W repertuarze zespołu znajdują się pieśni religijne, poezja śpiewana, przeboje muzyki rozrywkowej, utwory patriotyczne i ludowe. Grupa często koncertuje podczas różnych wydarzeń okolicznościowych, świąt religijnych, państwowych, samorządowych. Przygotowuje oprawę muzyczno-artystyczną uroczystości religijnych, takich, jak np. śluby. Uczestniczy w wielu wydarzeniach muzycznych, przeglądach, koncertach, festiwalach, gdzie był nagradzany.	Lubycza Królewska
Grupy inicjatywne		
"Lubyccka Grupa Inicjatywna"	Działalność społeczno – kulturalna	Lubycza Królewska

A photograph of a cobblestone road stretching into the distance, flanked by lush green trees and grass. The sky is blue with scattered white clouds. The text 'VIII. ANALIZA SWOT' is centered over the road.

VIII. ANALIZA SWOT

ANALIZA SWOT- CZĘŚĆ SPOŁECZNA

MOCNE STRONY

- działalność pozarządowych organizacji sfery społecznej takich jak: ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich , Klub Seniora, kluby sportowe, zespoły muzyczne, stowarzyszenia,
- działalność Centrum Kultury, Sportu i Turystyki w Lubyczy Królewskiej,
- ścisła i efektywna współpraca instytucji na terenie gminy,
- dostęp do bezpłatnego specjalistycznego poradnictwa psychologicznego,
- funkcjonowanie na terenie gminy ośrodka zdrowia, zakład rehabilitacyjnego, Zakładu Opieki Zdrowotnej, podstacji pogotowia ratunkowego,
- funkcjonowanie posterunku Policji,
- wsparcie aktywności mieszkańców w ramach inicjatyw lokalnych, funduszy sołeckich,
- wzrastająca dostępność atrakcyjnych przestrzeni społecznych do spędzania wolnego czasu (hala sportowa, siłownie zewnętrzne, place zabaw, świetlice wiejskie),
- współpraca partnerska z innymi gminami.

SŁABE STRONY

- brak mieszkań socjalnych i komunalnych,
- ograniczony dostęp do specjalistycznych usług medycznych,
- bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej,
- brak wyspecjalizowanych osób zajmujących się pozyskiwaniem środków unijnych,
- brak bezpłatnego poradnictwa prawnego dla mieszkańców,
- brak placówek pobytu dziennego dla seniorów i osób niepełnosprawnych,
- nasilanie się zjawiska starzenia lokalnej społeczności,
- malejący wskaźnik przyrostu naturalnego,
- migracje zarobkowe w długim okresie,
- brak żłobków, ograniczony dostęp do edukacji przedszkolnej,
- stosunkowa duża liczba osób długotrwale bezrobotnych,
- niewystarczająca liczba miejsc pracy w sektorze usług rynkowych,
- odpływ młodych, wykształconych ludzi, poszukujących pracy,
- słaba dostępność stałych zajęć rozwijających,

- niedostosowanie części zajęć kulturalnych i aktywizacyjnych do faktycznych oczekiwań i potrzeb konkretnych grup odbiorców,
- niewielkie zaangażowanie większości społeczeństwa, szczególnie młodzieży w aktywność i życie społeczne na obszarze (np. wolontariat),
- niskie kompetencje cyfrowe części mieszkańców.

SZANSE

- możliwość pozyskania środków zewnętrznych,
- polityka pro-rozwojowa powiatu i regionu,
- wdrażanie na terenie gminy polityki Unii Europejskiej wspierania rozwoju obszarów wiejskich,
- rozbudowa infrastruktury drogowej, a w szczególności budowa drogi ekspresowej nr 17 przebiegającej przez gminę,
- moda na pracę zdalną i osiedlanie się na terenach wiejskich,
- organizowanie imprez kulturalnych na większą skalę mających na celu promocję gminy,
- współpraca z innymi gminami,
- wprowadzenie cyklicznych spotkań mieszkańców z przedstawicielami władz, przedsiębiorców, organizacji i instytucji.

ZAGROŻENIA

- zjawisko migracji zarobkowej, w szczególności osób młodych i wykształconych,
- zjawisko starzenia się społeczeństwa,
- wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze, placówki dziennego pobytu,
- niski poziom włączenia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych,
- wzrost patologii i uzależnień,
- ograniczony dostęp do transportu publicznego.

ANALIZA SWOT STREFY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

MOCNE STRONY

- wolna przestrzeń niezabudowana, stwarzająca możliwość inwestowania;
- uczestnictwo w partnerstwach międzygminnych: Rowerowe Roztocze, Roztocze Środkowe, pomiędzy Gminą Lubycza Królewska a Gminą Solina

wyjatkowe walory krajobrazowe i przyrodnicze;

- sieć szlaków turystycznych oraz istniejące obiekty potencjalne do wykorzystania w celu turystycznym;
- nieskażony stan środowiska naturalnego (duża część gminy znajduje się w obszarze chronionym Natura 2000);
- tranzytowe położenie gminy;
- zmodernizowana sieć komunikacyjna;
- rozwinięta baza sportowa;
- zrewitalizowane miejsce rekreacji i wypoczynku;
- duża lesistość gminy.

SŁABE STRONY

- rozproszone położenie jednostek osadniczych (kosztowna budowa i utrzymanie infrastruktury – drogi, sieci itp.);
- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru gminy;
- brak dla większości osad infrastruktury komunalnej sieci: wodociągowych, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji burzowej, telekomunikacyjnej, gazowej;
- zagrożenia dla środowiska naturalnego wynikające z niedostatków systemu gospodarki ściekami i odpadami oraz nadmiar źródeł „niskiej emisji”;
- eternitowe pokrycie dachów;
- nienormatywne parametry części dróg będących w zarządzie gminy;
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury towarzyszącej drogom (chodniki, ścieżki rowerowe, zatoki, mijanki, parkingi, rowy odwadniające);
- niewystarczająca liczba linii komunikacyjnych,
- brak wsparcia przez gminę programów zmniejszających energochłonność budynków;
- bardzo słabo rozwinięty dział gospodarki przemysłowej.

SZANSE

- duża lesistość (wykorzystanie lasów w celach gospodarczych i turystycznych);
- możliwość rozwoju handlu i usług wzdłuż trasy tranzytowej;
- możliwość inwestowania (handel, usługi, przemysł, przetwórstwo);
- rozbudowa zaplecza turystycznego umożliwiająca rozwój gospodarczy i turystyczny oraz promocję gminy;

- możliwość rozwoju świadczenia usług komunikacyjnych m.in. dzięki zmodernizowanej sieci drogowej
- istniejąca baza sportowo-rekreacyjna dająca możliwość tworzenia, klubów, sekcji, kółek, pozwalających na rozwój sprawności fizycznej i kultury zdrowotnej;
- duży potencjał rolnictwa umożliwiający m.in. ekologiczną produkcję żywności ;

ZAGROŻENIA

- duże natężenie ruchu na obszarze miejscowości położonych przy drodze krajowej nr 17 powodujące zanieczyszczenie środowiska poprzez nadmierną emisję czynników szkodliwych dla środowiska i otoczenia;
- brak planu zagospodarowania przestrzennego umożliwiający zagospodarowanie terenów niezgodne z polityką przestrzenną gminy;
- brak pełnej infrastruktury sieci kanalizacyjnej powodujący zanieczyszczenie gleby wód podziemnych i powierzchniowych.



CZEŚĆ 2

**STRATEGICZNE KIERUNKI
ROZWOJU**

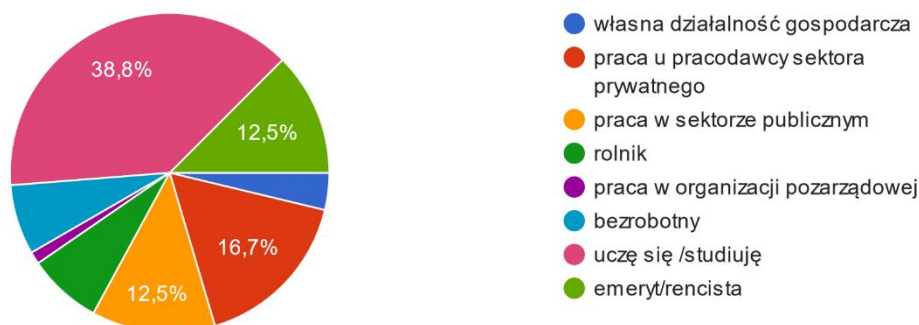
Badania Ankiety

Badania ankietowe są jedną z form działania społecznego, które pozwala w aktywny sposób uzyskać istotne informacje do przeprowadzenia diagnozy strategicznej, co więcej pomaga wyciągnąć właściwe wnioski, które umieszcza się w części operacyjnej strategii. Mieszkańcy Gminy Lubycza Królewska w aktywny sposób wzięli udział w anonimowej ankiecie dotyczącej rozwoju gminy.

Wśród respondentów znalazło się 221 mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym. Przeważającą część stanowiły kobiety (54,7%). Wiek respondentów był zróżnicowany. Wszystkie grupy społeczne wzięły aktywny udział w badaniu, gdzie największą grupę stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (36,2%), jednak zarówno osoby przed 25 rokiem życia, jak i seniorzy uczestniczyli w anonimowej ankiecie. O zdanie zapytano również respondentów z różnych środowisk pracy. Największa część ankietowanych to osoby zatrudnione jako pracownik w przedsiębiorstwie prywatnym (24,8%), jednakże w badaniu udział wzięli zarówno rolnicy, emeryci, osoby bezrobotne oraz studenci i uczniowie. Większość ankietowanych posiadała wykształcenie wyższe, średnie oraz zawodowe.

Wykres 9. Aktywność zawodowa respondentów

Pani/Pana wykształcenie aktywność zawodowa
240 odpowiedzi

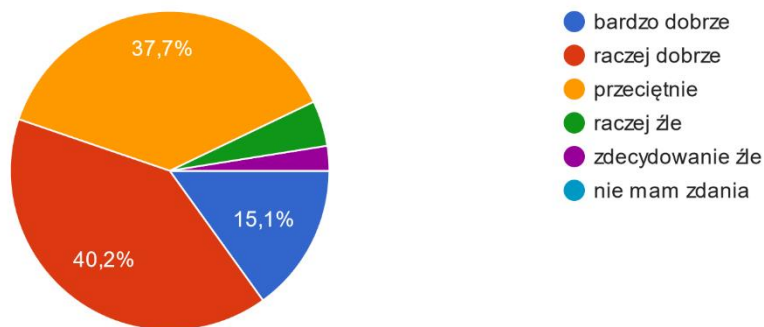


Ankietowanych poproszono o ogólną ocenę poziomu życia w Gminie Lubycza Królewska. W pięciostopniowej skali większość osób wybrała odpowiedź „raczej dobrze” - 40,2%, „przeciętnie” – 37,7% oraz „bardzo dobrze” – 15,1%. Natomiast 4,6% odpowiedziało „raczej źle” oraz 2,5% - „źle”.

Wykres 10. Poziom życia ankietowanych mieszkańców

1. Jak ogólnie ocenia Pani/Pan poziom życia w Gminie Lubycza Królewska

239 odpowiedzi



Uczestników badania poproszono m.in. o ocenę poszczególnych uwarunkowań w gminie, z zakresu turystyki, gospodarki czy przestrzeni i środowiska. W pięciostopniowej skali, ankietowani mieszkańcy wybrali aspekty, które pozwoliły na stworzenie części operacyjnej strategii.

Większość ankietowanych uznała, że w Gminie Lubycza Królewska są średnie warunki do rozwoju przedsiębiorczości 113 ankietowanych, 62 respondentów uznało, że są dobre, natomiast 44 osoby uznało, że są złe.

Ocena życia/działalności i warunków rozwoju

Tabela nr 27. Ocena życia/działalności i warunków rozwoju

Lp.	Dziedzina rozwoju	Liczba udzielonych odpowiedzi przez ankietowanych				
		b. dobre	dobre	średnie	złe	b. złe
1	Rozwój przedsiębiorczości	12	62	113	44	10
2	Dostęp do instytucji/placówek usługowych	16	108	84	32	1
3	Dostęp do instytucji sportu i rekreacji	46	85	78	20	12
4	Dostęp do instytucji kultury i rozrywki	33	84	84	29	11
5	Poziom ofert i wydarzeń kulturalnych	44	108	54	22	13
6	Walory krajobrazowe i stan środowiska naturalnego	84	112	35	6	4
7	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej	56	96	64	20	5
8	Stan jakości dróg	28	83	66	44	20
9	Dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi)	22	72	88	35	24
10	Dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)	29	90	70	32	20

11	Dostęp do transportu publicznego	11	50	108	48	24
12	Rynek pracy i możliwość zatrudnienia	9	54	78	57	43
13	Dostęp i jakość opieki społecznej	28	84	96	28	5
14	Dostęp i jakość opieki zdrowotnej	12	72	98	43	16
15	Jakość edukacji przedszkolnej	82	108	32	10	9
16	Jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym	58	111	46	12	14
17	Usługi turystyczne	24	67	92	38	20
18	Dostęp do bazy gastronomicznej	24	68	102	38	20
19	Dostęp do bazy noclegowej	24	84	85	41	7
20	Dostęp do internetu	48	97	56	25	15
21	Dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje	16	79	104	31	11
22	Aktywność środowisk lokalnych	49	91	85	13	3
23	Rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej	24	81	93	30	13
24	Atrakcyjność gminy dla turystów	49	79	72	28	13
25	Jakość rządzenia oraz funkcjonowanie administracji publicznej	53	91	69	22	6
26	Pomoc w eksportowaniu towarów i usług	12	62	114	44	9
27	Współpraca biznesu i rolnictwa z uczelniami, centrami transferu wiedzy	19	54	104	52	12

Ankietowani najlepiej ocenili walory krajobrazowe oraz stan środowiska naturalnego, a także jakość edukacji przedszkolnej. Najgorzej oceniony został rynek pracy i możliwość zatrudnienia, a także stan jakości dróg i współpraca biznesu, rolnictwa z uczelniami, centrami transferu wiedzy.

Tabela nr 28. Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Liczba udzielonych odpowiedzi przez ankietowanych			
		Wysokie	Średnie	Niskie	Brak problemu
1	Przestępczość	13	53	140	35
2	Przestępczość młodocianych	16	65	129	31
3	Bezrobocie	85	87	54	15
4	Bieda	52	111	59	19
5	Przemoc w rodzinie	28	77	82	54
6	Alkoholizm	88	78	64	11
7	Narkomania	32	64	82	63
8	Wzrost liczby osób starszych	104	106	17	14
9	Wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych	49	107	65	20
10	Brak wykwalifikowanych pracowników	51	129	49	12
11	Brak atrakcyjnych miejsc pracy	119	76	32	14

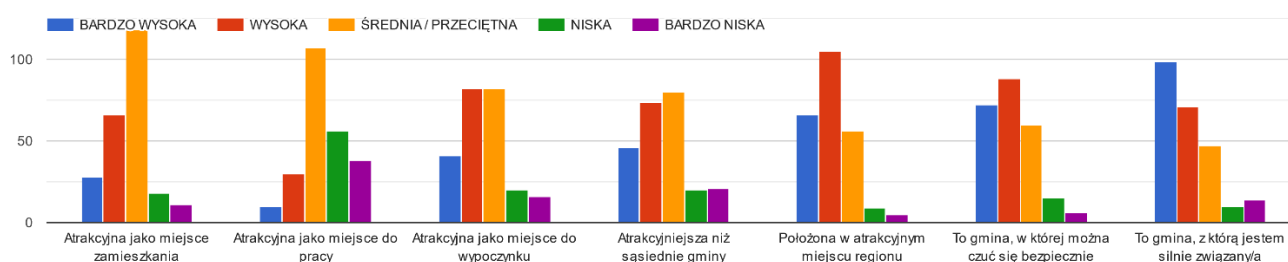
12	Migracja mieszkańców	100	106	23	12
13	Spadek liczby urodzeń	146	67	16	12

Jako największy problem społeczny na terenie gminy, osoby ankietowane wskazały spadek liczby urodzeń, wzrost liczby osób starszych oraz brak atrakcyjnych miejsc pracy, a także migrację mieszkańców. Jako najmniej istotnym problemem wykazali przestępczość, przestępczość młodocianych oraz narkomanię.

Ocena atrakcyjności gminy Lubycza Królewska

Wykres 11. Ocena atrakcyjności gminy

4. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące gminy



Osoby ankietowane zostały poproszone również o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój gminy w latach 2024-2033 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju. Ankietowani wskazali za najważniejszy priorytet budowę oraz modernizację istniejących dróg oraz ciągów pieszych, a także budowa i modernizacja obiektów kultury i rozrywki.

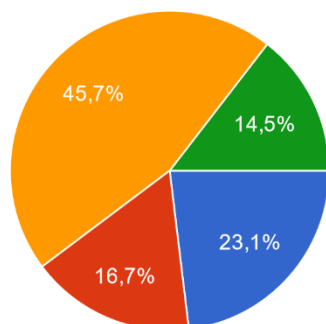
Wizja przyszłości gminy w oczach mieszkańców

Mieszkańcy chcieliby w przyszłości, aby gmina Lubycza Królewska utożsamiana była z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy. Za taką przyszłością gminy opowiedziało się blisko połowa ankietowanych mieszkańców. Natomiast najmniej ankietowanych wybrało opcje gminy ekologicznej, dbającej o środowisko naturalne i estetykę otoczenia.

Wykres 12. Utożsamienie gminy Lubycza Królewska w 2033 roku

6. Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź z czym chciał(a)by Pani/Pan, aby utożsamiano gminę w roku 2033?

234 odpowiedzi



- z gminą atrakcyjną dla turystów,
- z gminą zapewniającą dostęp do wysokiej jakości usług społecznych,
- z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy,
- z gminą ekologiczną dbającą o środowisko naturalne i estetykę otoczenia,

An aerial photograph of a residential neighborhood. The houses are mostly two-story structures with various roof colors, including red, grey, and green. The houses are interspersed with green lawns and trees. A railway line runs along the top left edge of the image. The overall scene is bright and clear, suggesting a sunny day.

X. WIZJA I MISJA ROZWOJU

Wizja i misja rozwoju Gminy Lubycza Królewska oraz cele strategiczne są wynikiem prac diagnostycznych, a także przeprowadzenia konsultacji społecznych oraz dokonania analizy SWOT.

Na wizję gminy składa się powszechna charakterystyka oczekiwanego w przyszłości stanu rozwoju danego obszaru. Charakterystyka ta ma sprawiać, że mieszkańcy będą utożsamiać się z przyszłym obrazem gminy. Dlatego ważne jest to, aby mieszkańcy stali się partnerami w działaniach rozwojowych oraz wpływali na kreowanie rozwoju lokalnego. W dążeniu do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju gminy istotne znaczenie będzie miała poprawa wydajności, skuteczności oraz sprawności instytucjonalnych opierająca się na kształceniu zasobów ludzkich oraz współdziałaniu instytucji.

Strategia Rozwoju Gminy Lubycza Królewska na lata 2024 – 2033 jest dokumentem opierającym się na diagnozie obecnej sytuacji społeczno – gospodarczej. Zdiagnozowano zarówno mocne strony, jak i obszary problematyczne. Podczas procesu opracowywania strategii istotne znaczenie ma określenie misji i wizji. Elementy te pokazują najistotniejsze kierunki rozwoju.

Misja skupia się na podstawowych wartościach, wyznacza kierunek i dotyczy przyszłości, wyraża marzenia i wyzwania, do których dążą władze gminy oraz mieszkańcy. Wyznacza czynniki, które są najważniejsze do osiągnięcia określonego celu.

Wizją jest obraz gminy, wyobrażenie jak będzie wyglądać w przyszłości. Obraz ten ma być efektem realizacji podejmowanej strategii, która ukazuje Gminę Lubycza Królewska w perspektywie do 2033 roku.

MISJA GMINY

Jesteśmy tu by stworzyć bezpieczne, przyjazne i spokojne warunki do życia i pracy dla wszystkich, w zgodzie z przyrodą.

Sensem rozwoju Gminy Lubycza Królewska będzie systematyczne wzmocnienie trwałego i stabilnego wykorzystania potencjałów tkwiących w układach społeczno-terytorialnych poziomu lokalnego, głównie w zakresie walorów przyrodniczo – krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego. Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa

kulturowego muszą być istotnymi elementami uwzględnianymi w tworzeniu wszystkich działań rozwojowych w gminie. Takie postępowanie pozwoli zapewnić zrównoważony dostęp do lokalnego bogactwa w przyszłości oraz adaptację do zmian klimatu, np. gwałtowne zjawiska atmosferyczne, susze, podtopienia, aby nie zagrażały dalszemu rozwojowi.

Równie ważnym działaniem będzie aktywne wspieranie przedsiębiorstw działających w oparciu o lokalne potencjały w celu zwiększenia konkurencyjności ich produktów i usług.

Gmina Lubycza Królewska jest wspólnotą lokalną, która powinna tworzyć przyjazne warunki życia, aby wzmocnić atrakcyjność jej terenów ze względu na możliwość osiedlenia się przez nowych mieszkańców, a co za tym idzie zatrzymać ujemne saldo migracji. Warunki życia nie zależą tylko od działania władz Gminy Lubycza Królewska, ale też od zaangażowania mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz innych zainteresowanych podmiotów. Daje to gwarancję, że zmiany będą trwałe, zrównoważone oraz zaakceptowane społecznie. Kierunkiem tych działań winno być wsparcie edukacji dzieci i młodzieży oraz systemu opieki społecznej i zdrowotnej, a także kształtowanie wśród dorosłych postaw zaangażowania społecznego w sprawach dotyczących rozwoju gminy, jak również budowanie więzi społecznych.

Uzyskanie wizji wiąże się z aktywnością wszystkich grup lokalnych, a w szczególności władz samorządowych i mieszkańców. Działania te będą opierały się na misji wiążącej się z systemem wartości przyjętym w strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

WIZJA GMINY

Gmina Lubycza Królewska jest bezpiecznym, miłym i czystym miejscem, które zaspokaja potrzeby wszystkich uczestników życia społeczno – gospodarczego, o usługach społecznych na wysokim poziomie, o rozwiniętej i proekologicznej infrastrukturze technicznej, korzystającym z zalet otaczającej przyrody i rozsądnie gospodarującym jej zasobami.

Podczas procesu przygotowywania Strategii Rozwoju Gminy Lubycza Królewska, brano pod uwagę fakt, iż zaplanowane cele działań na terenie samorządu muszą być zgodne z dokumentami planistycznymi wyższego rzędu, tj. Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku. Założono również, że Strategia powinna wynikać z diagnozy potrzeb, jak i z analizy SWOT.

Do 2033 roku Gmina Lubycza Królewska w wyniku podjętych działań mających na celu wykorzystanie jej położenia oraz wewnętrznego potencjału społeczno - gospodarczego przeobrazi się w zamożną, dobrze rozwijającą się gminę, przyjazną mieszkańcom i turystom oraz otwartą dla przedsiębiorców, czystą ekologicznie, z rozwiniętą infrastrukturą techniczną oraz oświatą.

An aerial photograph of a modern park or public square. The central area is paved with red bricks in a herringbone pattern, forming a large, irregular shape. To the left, there is a circular green lawn with a white metal frame structure. To the right, there is a playground area with a sandpit and a white metal frame structure. In the background, there are residential houses and trees with autumn foliage. The text "X. CELE STRATEGICZNE, PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁANIA" is overlaid in the center of the image.

**X. CELE STRATEGICZNE,
PRIORYTETY I KIERUNKI
DZIAŁANIA**

Cele strategiczne oraz cele operacyjne

Rozwój gminy to wspólne dobro. Aby rozwój był systematyczny i zrównoważony, wymagane są działania edukacyjne i marketingowe. Połączenie zasobów i potencjału samorządu, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców stanowi podstawę do działań dających możliwość wcielenia w życie niezbędnych procesów prowadzących do osiągnięcia przyjętych zamierzeń. Włączenie w proces dyskusji, decydowania i działania wielu grup życia społeczno – gospodarczego spowoduje, że postrzeganie Gminy Lubycza Królewska, jako wspólnego dobra nabierze realnych ram współpracy pomiędzy samorządem i mieszkańcami.

Tabela nr 29. Cele strategiczne

Obszar	Cele
Turystyka i ekologia	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój turystyki oraz budowa niezbędnej infrastruktury,• Optymalne wykorzystanie walorów środowiska w rozwoju turystyki,• Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców,• Współpraca z instytucjami zajmującymi się promocją regionu,• Podnoszenie świadomości regionalnej.
Kultura i sport	<ul style="list-style-type: none">• Wspieranie różnych form działalności sportowej i rekreacyjnej,• Pozyskiwanie funduszy w celu wsparcia działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,• Promocja produktów lokalnych i rzemiosła tradycyjnego,• Działania mające na celu aktywne spędzanie czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz dorosłych,• Budowa i modernizacja obiektów rekreacyjno-sportowych.

Infrastruktura techniczna	<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa i modernizacja dróg i oświetlenia, • Modernizacja świetlic wiejskich, • Adaptacja terenów gminnych na potrzeby integracji społecznej, • Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy, • Budowa i modernizacja infrastruktury lokalnej.
Infrastruktura społeczna, aktywizacja mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja alternatywnych źródeł dochodu (produkty lokalne, rzemiosło tradycyjne), • Aktywizacja mieszkańców w kierunku podnoszenia kwalifikacji zawodowych, • Podejmowanie inicjatyw integrujących mieszkańców.

Celem zarządzania strategicznego jest poszukiwanie kierunków rozwoju poprzez nowe rozwiązania, podczas gdy cele operacyjne mają zapewnić płynności codziennych zadań realizowanych w ramach organizacji. Oba typy uwzględniają osiągnięcie zamierzonych celów.

Podczas gdy cele strategiczne są długoterminowymi planami, cele operacyjne to codzienne czynności, które należy osiągnąć, aby zrealizować zamierzony rezultat. Wyznaczając cele strategiczne, należało pomyśleć o wartościach i długoterminowej wizji gminy.

Tabela nr 30. Cele operacyjne

Obszar	Cele
Turystyka i ekologia	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja terenów do uprawiania turystyki aktywnej (piesza, rowerowa), • Promocja Gminy, jako sprzyjającej ekologii i turystyce, • Zachowanie obszarów cennych krajobrazowo, ochrona środowiska przyrodniczego, • Współpraca z instytucjami zajmującymi się promocją regionu, • Rozwój infrastruktury turystycznej.

Kultura i sport	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa oraz modernizacja obiektów sportowych, • Budowa punktów widokowych, • Wspieranie różnych form działalności rekreacyjno – sportowej, • Pozyskiwanie wsparcia finansowego dla działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, • Działania mające na celu organizację czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Gminy, • Promocja rzemiosła tradycyjnego oraz produktów lokalnych.
Infrastruktura techniczna	<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa i modernizacja dróg gminnych i oświetlenia, • Budowa i modernizacja infrastruktury komunalnej, • Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy, • Adaptacja terenów gminnych na potrzeby integracji społecznej (altany, place zabaw, siłownie zewnętrzne).
Infrastruktura społeczna, aktywizacja mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja mieszkańców w kierunku podnoszenia kwalifikacji wojskowych, • Promocja alternatywnych źródeł dochodu jak produkty lokalne i rzemiosło tradycyjne, • Organizacja szkoleń i warsztatów edukacyjnych dla mieszkańców Gminy, • Podejmowanie inicjatyw integrujących mieszkańców.

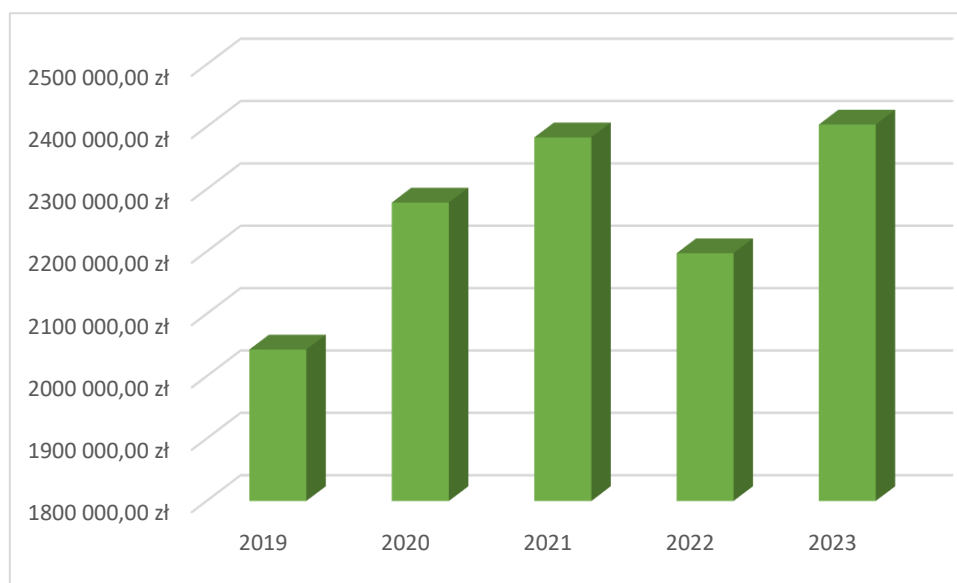
A landscape photograph showing a vast green field in the foreground, a line of trees on the horizon, and a bright blue sky with scattered white clouds. A tree with yellow-green blossoms is visible on the right side of the frame. The text 'XII. FINANSE' is centered in the sky area.

XII. FINANSE

W niniejszym rozdziale omówiona zostanie sytuacja finansowa Gminy Lubycza Królewska w tym przede wszystkim wykonanie budżetu w ostatnich latach oraz inwestycje. Budżet gminy jest finansowym wyrazem i instrumentem realizacji polityki gospodarczej.

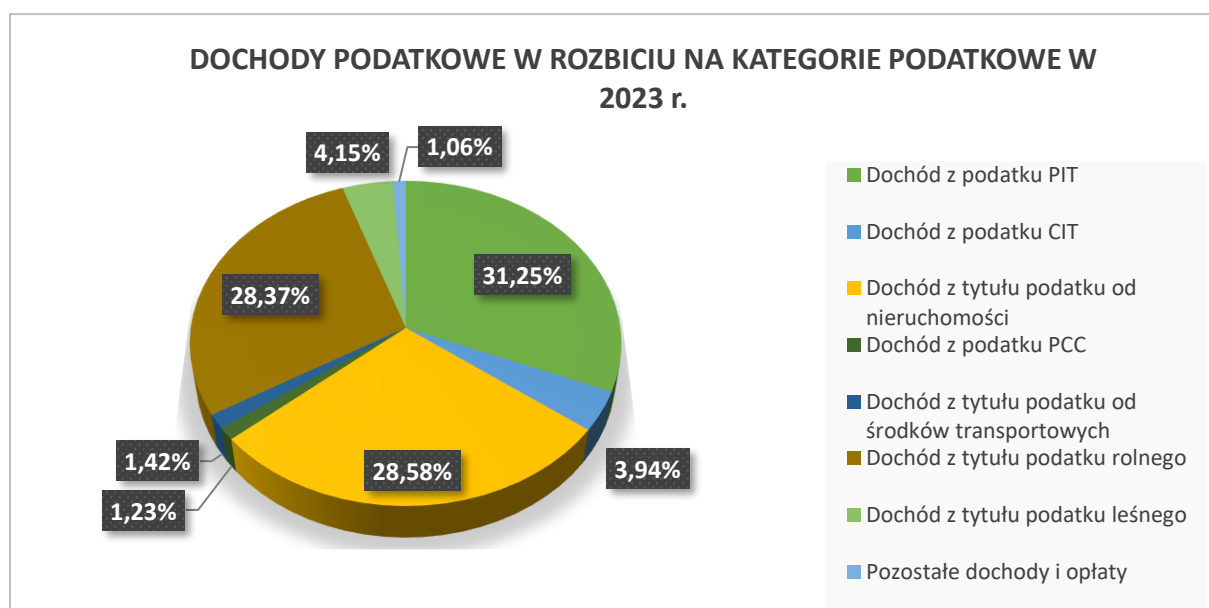
Do dochodów własnych gminy zaliczamy wszystkie dochody z wyłączeniem subwencji i dotacji. Najważniejszym źródłem spośród dochodów podatkowych Gminy Lubycza Królewska w 2023 roku były wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT (2 628 379,00 zł), kształtując się na poziomie 31,25% dochodów własnych. Drugie co do wartości były wpływy z podatku od nieruchomości (2 403 692,23 zł), kształtujące się na poziomie 28,58%. Znaczącym dochodem w budżecie okazał się również podatek rolny 2 386 443,08, stanowiący 28,37% dochodów podatkowych.

Wykres 13. Wzrost dochodowy gminy Lubycza Królewska z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2019 - 2023



Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej, opracowanie własne

Wykres 14. Dochody podatkowe w rozbiciu na kategorie podatkowe

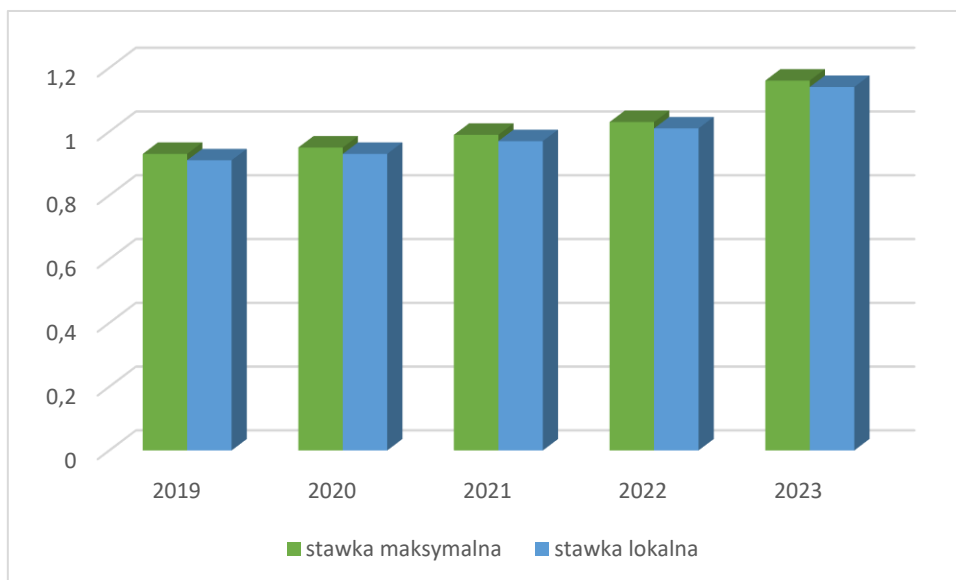


Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej, opracowanie własne

Wpływy z podatku od nieruchomości, podatku od środków transportowych, podatku rolnego oraz podatku leśnego stanowią stabilne źródło dochodów własnych budżetu Gminy Lubycza Królewska. Wzrost wysokości stawek podatkowych na 2023 rok średnio o 4,55%, jest kontynuacją kreowania gminnej polityki wspierania przedsiębiorczości i tworzenia korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, w tym również w sektorze transportu drogowego.

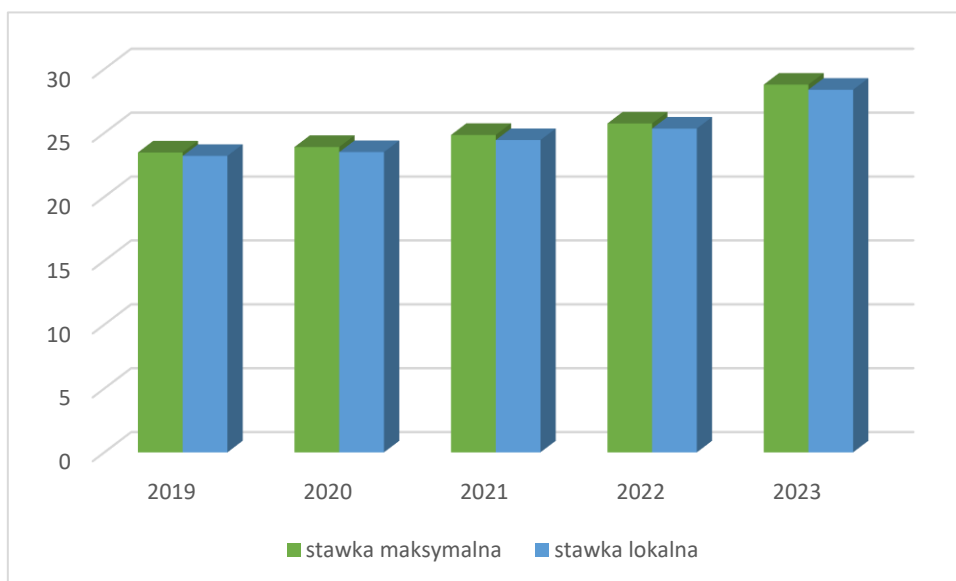
Zaproponowane stawki na 2023 rok są niższe od stawek maksymalnych, określonych przez Ministra Finansów. Wspierają tym samym Mieszkańców i Przedsiębiorców Gminy Lubycza Królewska.

Wykres 15. Wysokość stawek podatku od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej



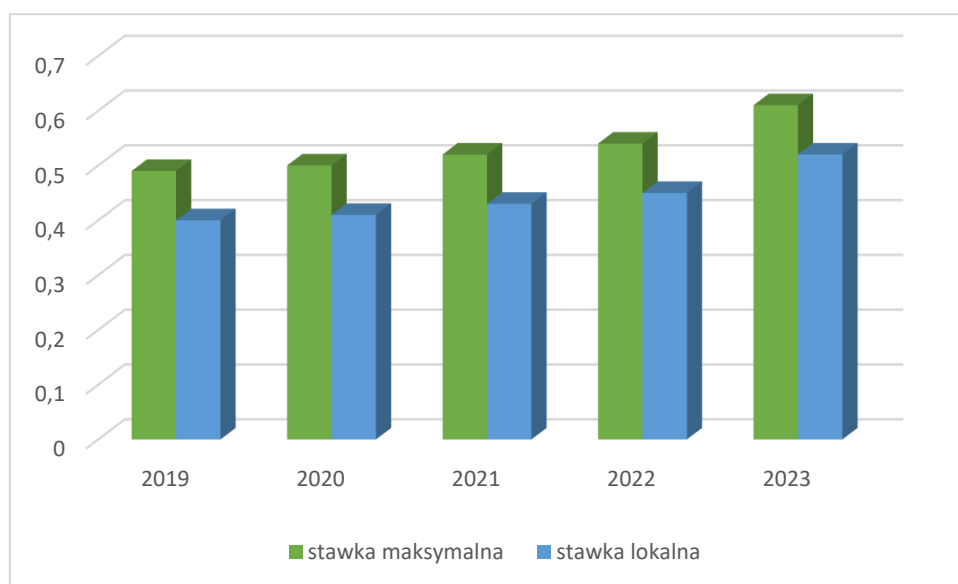
- stawka maksymalna określona przez Ministra Finansów
 - stawka lokalna zaproponowana przez Burmistrza i uchwalona przez Radę Miejskiej
- Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej, opracowanie własne.

Wykres 16. Wysokość stawek podatku od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej



- stawka maksymalna określona przez Ministra Finansów
 - stawka lokalna zaproponowana przez Burmistrza i uchwalona przez Radę Miejską
- Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej, opracowanie własne.

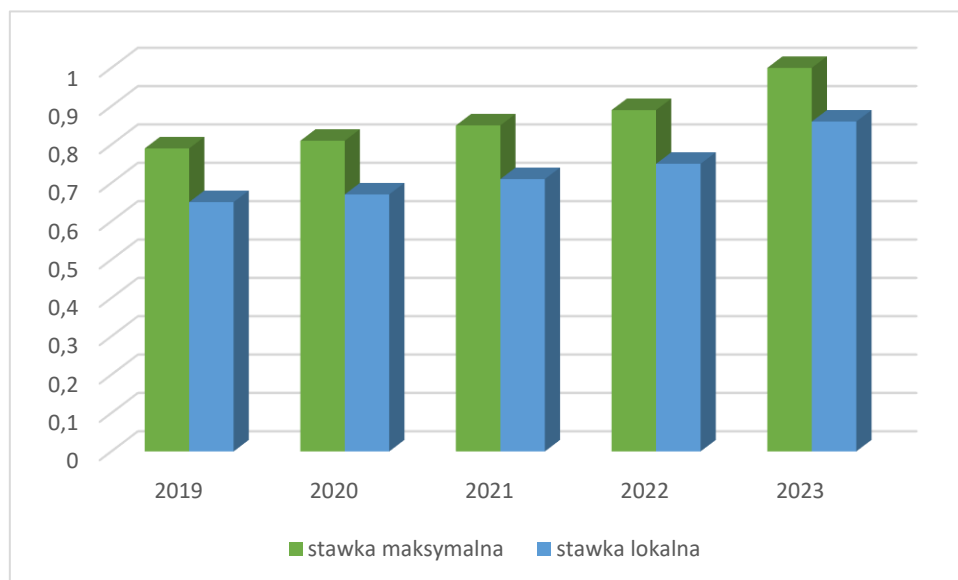
Wykres 17. Wysokość stawek podatku od gruntów pozostałych



- stawka maksymalna określona przez Ministra Finansów
- stawka lokalna zaproponowana przez Burmistrza i uchwalona przez Radę Miejską

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej, opracowanie własne.

Wykres 18. Wysokość stawek podatku od budynków mieszkalnych



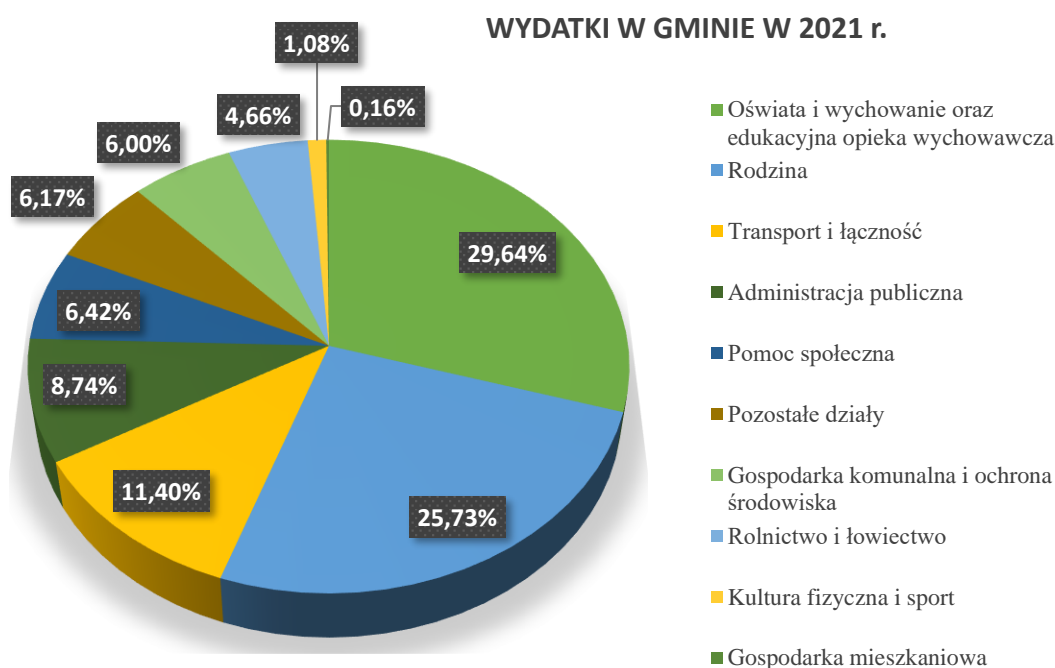
- stawka maksymalna określona przez Ministra Finansów
- stawka lokalna zaproponowana przez Burmistrza i uchwalona przez Radę Miejską

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Lubyczy Królewskiej, opracowanie własne.

Suma wydatków z budżetu Gminy Lubycza Królewska wyniosła w 2021 roku 31,4 mln złotych, co daje 5,1 tys. złotych w przeliczeniu na jednego Mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 14,39% w porównaniu do roku 2020.

Największa część budżetu Gminy Lubycza Królewska - została przeznaczona na Dział 801 - Oświata i wychowanie (29,64%). Dużą część wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 600 – Transport i łączność (11,4%) oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (8,74%). Kolejne kategorie budżetowe pochłaniają mniej środków, dotyczy to np. gospodarki mieszkaniowej, kultury fizycznej i sportu.

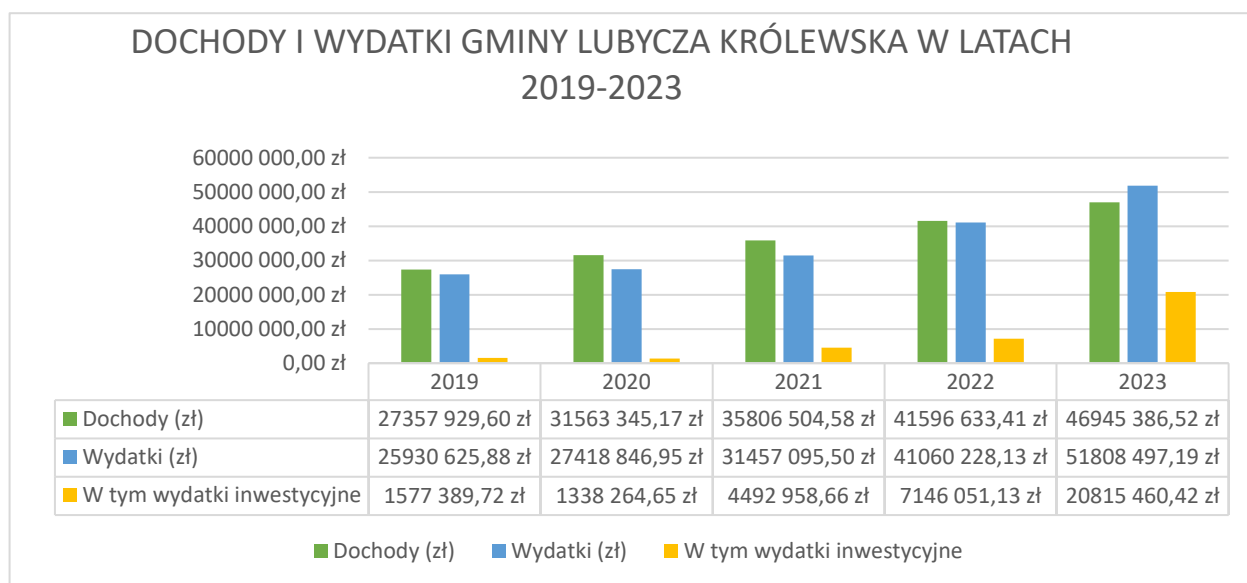
Wykres 19. Wydatki Gminy Lubycza Królewska w 2021 r.



Wydatki inwestycyjne stanowiły 4,5 mln złotych, czyli 14,28% wydatków ogółem. Suma dochodów do budżetu Gminy Lubycza Królewska wyniosła w 2021 roku 35,8 mln złotych, co daje 5,8 tys. złotych w przeliczeniu na jednego Mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 13,4% w porównaniu do roku 2020. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 – Różne rozliczenia (41,17%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 756 – Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej (24,33%). Dział 852 – Rodzina (22,59%) oraz Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (2,99%) i Dział 600 – transport i łączność (2,98%).

W budżecie Gminy Lubycza Królewska wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 2 tys. złotych na Mieszkańca (334,53 zł), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 3 tys. złotych na Mieszkańca (488,98 zł).

Wykres 20. Dochody i wydatki Gminy Lubycza Królewska w latach 2019 - 2023



W obecnej sytuacji finansowej gminy wskazany jest, by tempo wzrostu dochodów przewyższało w najbliższych latach tempo wzrostu wydatków bieżących.

Spis map:

- Mapa 1. Gmina Lubycza Królewska na tle powiatu tomaszowskiego
- Mapa 2. Gmina Lubycza Królewska z podziałem na sołectwa
- Mapa 3. Mapa gminy Lubycza Królewska
- Mapa 4. Obręby ewidencyjne w granicach gminy Lubyczy Królewskiej
- Mapa 5. Użytkowanie gruntów w gminie Lubycza Królewska
- Mapa 6. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Lubycza Królewska
- Mapa 7. Przyrodniczy System gminy Lubycza Królewska
- Mapa 8. Dostępność podstawowych usług
- Mapa 9. Wykaz szlaków rowerowych na terenie gminy Lubycza Królewska
- Mapa 10. Drogi gminne
- Mapa 11. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna
- Mapa 12. Plan zagospodarowania przestrzennego w Hrebennem
- Mapa 13. Plan zagospodarowania przestrzennego w Lubyczy Królewskiej

Spis rysunków:

- Rysunek 1. Informacje dotyczące liczby osób biorących udział w konsultacjach społecznych
- Rysunek 2. Główne źródła danych pozyskanych do opracowania Strategii

Spis wykazów:

- Wykaz 1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Lubycza Królewska

Spis tabel:

- Tabela nr 1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Gminnej Ewidencja Zabytków*
- Tabela nr 2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków*
- Tabela nr 3. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do Krajowego Rejestru Zabytków*
- Tabela nr 4. Pomniki przyrody*
- Tabela nr 6. Stan techniczny dróg w obrębie miasta Lubycza Królewska*
- Tabela nr 7. Wykaz budynków stanowiących własność Gminy*
- Tabela nr 10. Liczebność poszczególnych grup wiekowych w podziale na płeć w 2023 r.*

Tabela nr 11. Liczba ludności gmin powiatu tomaszowskiego na dzień 31.12.2022

Tabela nr 12. Migracje ludności gminy Lubycza Królewska w latach 2019-2022

Tabela nr 13. Przyrost naturalny w gminie Lubycza Królewska w latach 2019-2023

Tabela nr 14. Zasoby mieszkaniowe w gminie Lubycza Królewska w latach 2020-2022

Tabela nr 15. Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2018-2022

Tabela nr 16. Liczba rodzin którym udzielono wsparcia z pomocy społecznej w latach 2018 -2022

Tabela nr 17. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2022

Tabela nr 18. Liczba rodzin którym udzielono wsparcia w formie świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami 2018 -2022.

Tabela nr19. Liczba uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych prowadzonych przez Gminę Lubycza Królewska w latach 2018-2023

Tabela nr 20. Kadra pedagogiczna w placówkach oświatowych na terenie miny Lubycza Królewska w roku szkolnym 2022/2023

Tabela nr 21. Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendium Burmistrza w latach 2018-2023

Tabela nr 22. Bezrobocie na terenie Gminy Lubycza Królewska w latach 2018-2022

Tabela nr 23. Dane statystyczne dotyczące bezrobocia gmin Powiatu Tomaszowskiego grudzień 2022r.

Tabela nr 24. Przestępczość na terenie Gminy Lubycza Królewska w latach 2018 – 2022

Tabela nr 25. Liczba wypadków drogowych na terenie Gminy Lubycza Królewska w latach 2018-2022

Tabela nr 26. Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Lubycza Królewska

Tabela nr 27. Ocena życia/działalności i warunków rozwoju

Tabela nr 28. Główne problemy społeczne występujące na terenie gminy

Tabela nr 29. Cele strategiczne

Tabela nr 30. Cele operacyjne

Spis wykresów:

Wykres 1. Dostępność podstawowych usług w poszczególnych sołectwach w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Wykres 2. Trasy rowerowe na terenie gminy Lubycza Królewska

Wykres 3. Liczba terenów służących rekreacji w poszczególnych sołectwach na 100 mieszkańców

Wykres 4. Tendencje inwestycyjne w gminie Lubycza Królewska

Wykres 5. Liczba osób zameldowanych na pobyt stały i czasowy w latach 2019-2023

Wykres 6. Stan cywilny mieszkańców gminy Lubycza Królewska w roku 2023.

Wykres 7. Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

Wykres 8. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku, na terenie powiatu tomaszowskiego.

Wykres 9. Aktywność zawodowa respondentów

Wykres 10. Poziom życia ankietowanych mieszkańców

Wykres 11. Ocena atrakcyjności gminy

Wykres 12. Utożsamienie gminy Lubycza Królewska w 2033 roku

Wykres 13. Wzrost dochodowy gminy Lubycza Królewska z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2019 - 2023

Wykres 14. Dochody podatkowe w rozbiciu na kategorie podatkowe

Wykres 15. Wysokość stawek podatku od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej

Wykres 16. Wysokość stawek podatku od budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej

Wykres 17. Wysokość stawek podatku od gruntów pozostałych

Wykres 18. Wysokość stawek podatku od budynków mieszkalnych

Wykres 19. Wydatki Gminy Lubycza Królewska w 2021 r.

Wykres 20. Dochody i wydatki Gminy Lubycza Królewska w latach 2019 - 2023